

กระบวนการสร้างตัวตนผ่านการสูญเสียตัวตนของแรงงานอพยพในกระแสเสรี
นิยมใหม่: กรณีศึกษา แฟนบอลลัตถิน ของสโมสรฟุตบอลไทย

โดย

นายณัฐนนท์ จันทร์ขวาง

ภาคินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์
วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2560

กระบวนการสร้างตัวตนผ่านการสูญเสียตัวตนของแรงงานอพยพในกระแสเสรีนิยม
ใหม่: กรณีศึกษา แฟนบอลพลัดถิ่น ของสโมสรฟุตบอลไทย

โดย

นายณัฐนนท์ จันทร์ขวาง

ภาคนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์
วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2560

THE PROCESSING OF THE SELF-IDENTIFICATION OF THAI INTERNAL
IMMIGRANT UNDER THE AGE OF NEOLIBERALISM: STUDY CASE
MISPLACED FOOTBALL FAN OF THAI FOOTBALL CLUB

By

MISTER NUTTANON CHANKWANG

A Research Paper Submitted In Partial Fulfillment Of
The Requirements For The Degree Of Bachelor Of Arts
Program in Philosophy, Politics and Economics
College of Interdisciplinary Studies
Thammasat University
Academic Year 2017

หัวข้อภาคานิพนธ์	กระบวนการสร้างตัวตนผ่านการสูญเสียตัวตนของ แรงงานอพยพในกระแสเสรีนิยมใหม่: กรณีศึกษา แพน บอลพลัดถิ่น ของสโมสรฟุตบอลไทย
ชื่อผู้เขียน	นายณัฐนนท์ จันทร์ขวาง
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาภาคานิพนธ์	ผศ. ดร. ชัชวรินทร์ ธรรมบุษดี
กรรมการสอบภาคานิพนธ์	อาจารย์ อาจินต์ ทองอยู่คง
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

แนวคิดเสรีนิยมใหม่คือแนวคิดที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดในโลกปัจจุบันและแผ่ขยายอิทธิพลของแนวคิดไปยังทุกพื้นที่บนโลก และไปยังทุกภาคส่วนทั้งเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ไปจนถึงวัฒนธรรม ทุกอย่างอยู่ภายใต้อิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่โลกถูกควบคุมและเป็นไปภายใต้กระแสของเสรีนิยมใหม่ รวมไปถึงชีวิตของปัจเจกชนทุกคนที่ต้องเป็นไปตามทิศทางที่กระแสเสรีนิยมใหม่กำหนดไว้ ซึ่งหน้าที่หรือบทบาทของแรงงานในกระแสเสรีนิยมใหม่คือการเป็นแรงงานในเขตเมืองที่ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อรับใช้และสร้างความมั่นคงให้กับตัวระบบของกระแสเสรีนิยมใหม่ และสร้างผลประโยชน์ให้กับชนชั้นนำในสังคมเสรีนิยมใหม่

เพื่อให้สังคมเสรีนิยมใหม่ยังคงมั่นคงต่อไป ระบบจึงสร้างกลไกขึ้นมาในสังคมเพื่อผลักดันให้แรงงานจำนวนมากจากพื้นที่ชนบทอพยพเข้ามาในเขตเมืองเพื่อมาเป็นแรงงานพลัดถิ่นทำงานรับใช้ระบบต่อไป ผ่านการสร้างเงื่อนไขทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม บีบให้แรงงานในพื้นที่ชนบทจำเป็นต้องอพยพเข้าสู่เขตเมืองเป็นแรงงานพลัดถิ่นเพื่อทำการสะสมทุนให้กับตัวแรงงานเองให้นำไปสู่การเลื่อนชั้นทางชนชั้นเพื่อที่จะมีชีวิตที่ปลอดภัยไร้ความเสี่ยงในกระแสเสรีนิยมใหม่

อย่างไรก็ตามการอพยพมาเป็นแรงงานพลัดถิ่นของแรงงานจากพื้นที่ชนบท ไม่ได้เป็นชีวิตที่สวยงามและทุกคนจะสามารถตัดวงผลประโยชน์จากระบบได้ แรงงานต้องแลกกับการขายตัวเองทำงานเหมือนเครื่องจักรให้กับกระแสเสรีนิยมใหม่เพื่อแลกมากับการให้ได้ผลตอบแทนเป็นเงินทุนเพื่อให้แรงงานได้เก็บหอมรอมริบให้ตัวเองสามารถเลื่อนชั้นทางชนชั้นและกลับไปตั้งตัวเป็นชนชั้นกลางใหม่ในพื้นที่บ้านเกิด ทว่ากระแสเสรีนิยมใหม่ก็สร้างเงื่อนไขความเสี่ยงและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และชีวิตที่ไร้ตัวตนทางการเมืองให้กับแรงงาน ทำให้การสะสมทุน

ของแรงงานพลัดถิ่นสัมฤทธิ์ผลได้ยากยิ่ง ผลต่อมาคือแรงงานพลัดถิ่นต้องกลายเป็นแรงงานตกค้าง ภายในเมืองใหญ่ที่ไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดได้ ต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมืองเป็น 10 ปี 20 ปี หรือตลอดชีวิต

การไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดอันเป็นความฝันของแรงงานพลัดถิ่น ทำให้เกิด ภาวะการณีสัญญเสียตัวตนเกิดขึ้นกับตัวของแรงงานพลัดถิ่น โดยภาวะการณีสัญญเสียตัวตนนั้นเป็นภาวะที่ เกิดขึ้นโดยทั่วไปกับปัจเจกชนภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่ ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไปตามเงื่อนไขต่อ สภาพแวดล้อมและชีวิตของปัจเจกชนแต่ละคน สำหรับแรงงานพลัดถิ่นแล้วภาวะการณีสัญญเสียตัวตนมา จากการที่แรงงานต้องใช้ชีวิตเป็นแรงงานพลัดถิ่นอันเป็นชีวิตที่ได้ไม่อยากจะเป็นอย่างของแรงงาน หากแต่ ว่าถูกเงื่อนไขในกระแสเสรีนิยมใหม่บีบให้แรงงานต้องยอมกลายเป็นแรงงานพลัดถิ่นที่ดูเหมือนจะไม่มีที่ สิ้นสุด นำไปสู่การสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่น ที่ไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตในบ้านเกิดตามที่ตัวเองหวัง ได้

อย่างไรก็ดีแรงงานจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นตัวตนเพื่อให้ตัวของแรงงานยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ อย่างปกติภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่ แรงงานพลัดถิ่นจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างตัวตนใหม่ขึ้นมาโดยเป็น ตัวตนที่แรงงานอยากจะเป็นขณะเดียวกันก็ต้องเป็นตัวตนที่สามารถทดแทนสิ่งที่แรงงานสูญเสียไปจาก การเป็นแรงงานพลัดถิ่นด้วยเช่นกัน สำหรับแรงงานจำนวนไม่น้อยจึงเลือกที่จะสร้างตัวตนในฐานะแฟน บอลพลัดถิ่นผ่านการเป็นแฟนบอลทีมฟุตบอลสโมสรในประเทศไทยซึ่งเป็นทีมจังหวัดบ้านเกิด เพื่อ ทดแทนชีวิตที่ผูกพันกับพื้นที่บ้านเกิดที่แรงงานไม่สามารถมีได้ในชีวิตจริง

คำสำคัญ: เสรีนิยมใหม่, แรงงาน, แฟนบอล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่เสร็จสมบูรณ์หากไม่ได้รับการสนับสนุนและกำลังใจสำคัญจากครอบครัวของผมที่ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนกับการลงเก็บข้อมูลภาคสนามที่ต้องเดินทางไปหลากหลายพื้นที่ทั้งจังหวัดชลบุรีและจังหวัดสมุทรปราการ รวมถึงเป็นกำลังใจที่สำคัญในทุกครั้งที่เกิดความท้อแท้กับงานชิ้นนี้ ขอขอบคุณ ผศ. ดร. ษัษฐรัมย์ ธรรมบุษดี อาจารย์ที่ปรึกษาของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ที่ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือในการพัฒนางานเล่มนี้เป็นอย่างดีโดยตลอดมาและเป็นแรงผลักดันว่างานชิ้นนี้ก็มีความสำคัญสำหรับโลกใบนี้ ขอขอบคุณ อาจารย์ อาจินต์ ทองอยู่คง ที่สละเวลามาทำหน้าที่เป็นกรรมการนิพนธ์ และให้แนวทางชี้แนะและความช่วยเหลือ ทำให้งานชิ้นนี้เป็นงานที่ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องและมีประโยชน์สำหรับบุคคลทั่วไป ขอขอบคุณคุณเพื่อนหลายท่านที่ช่วยเหลือในการทำภาคนิพนธ์ชิ้นนี้ โดยเฉพาะนางสาว รุ่งรวิน แสงสิงห์ ที่เป็นที่ปรึกษาที่ดีตลอดมา และขอขอบคุณแฟนบอลพลัดถิ่นทีมศรีสะเกษ เอฟซี ผู้เป็นส่วนสำคัญของงานชิ้นนี้ นอกจากครอบครัวและโลกใบนี้แล้ว จึงขออุทิศงานชิ้นนี้ให้พวกเขา เป็นกำลังใจให้พวกเขาสู้ในโลกใบนี้ต่อไป ผมเชื่อว่าวันที่ดีของพวกเขาจะมาถึงทั้งในฐานะแรงงานพลัดถิ่นและแฟนบอลพลัดถิ่นของทีมศรีสะเกษ เอฟซี

ณัฐนนท์ จันทร์ขวาง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(๓)
กิตติกรรมประกาศ.....	(๕)
สารบัญตาราง (ถ้ามี).....	(๘)
สารบัญภาพประกอบ (ถ้ามี)	(๙)
บทที่	
1. บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัยและวัตถุประสงค์.....	6
2. ทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 กลไกการสูญเสียตัวตนของปัจเจกชนในกระแสเสรีนิยมใหม่.....	7
2.2 กลไกการสร้างตัวตนผ่านการเป็นแฟนฟุตบอล.....	11
2.3 กรอบแนวคิดที่ใช้.....	16
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	18
3.1 รูปแบบการวิจัย	18
3.2 ขอบเขตการศึกษา	19
4. กลไกการสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นในกระแสเสรีนิยมใหม่.....	21

4.1 ผลกระทบของกระแสเสรีนิยมใหม่ด้านเศรษฐกิจต่อการสูญเสียตัวตนของ แรงงานพลัดถิ่น	21
4.2 ผลกระทบของกระแสเสรีนิยมใหม่ด้านการเมืองต่อการสูญเสียตัวตนของ แรงงานพลัดถิ่น	25
4.3 ผลกระทบของกระแสเสรีนิยมใหม่ด้านสังคมต่อการสูญเสียตัวตนของแรงงาน พลัดถิ่น	27
4.4 การสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นในกระแสเสรีนิยมใหม่	29
5. กลไกการสร้างตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นในฐานะกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่น	35
5.1 แนวคิดชุมชนจินตกรรมกับการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น	35
5.2 พื้นที่สนามฟุตบอลกับการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น	41
5.3 อัตลักษณ์ของแฟนบอลกับการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น	49
5.4 ความหมายของตัวตนแฟนบอลพลัดถิ่นต่อแรงงานพลัดถิ่น	56
6. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	63
รายการอ้างอิง	66
ประวัติการศึกษา	70

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
5.1	เปรียบเทียบตัวตนจริงในฐานะแฟนบอลกับตัวตนจินตกรรมที่ได้รับจากการเป็นแฟนบอล	57
5.2	เปรียบเทียบการต่อสู้ในฐานะแฟนบอลกับการต่อสู้ในฐานะแรงงานพลัดถิ่น	59

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	พื้นที่ในสนามคือพื้นที่ซึ่งให้แฟนบอลได้มีความผูกพันโดยตรงกับทีมฟุตบอลมากที่สุด	43
2	แฟนบอลศรีสะเกษ เอฟซี ร่วมตัวกันบริเวณฟุตบอลบาร์ริมถนน เพื่อรับประทานอาหาร กลางวัน.....	46
3	แฟนบอลทีมศรีสะเกษ เอฟซี นั่งพักผ่อนคลายก่อนเกมการแข่งขันจะเริ่มขึ้น	47
4	แฟนบอลศรีสะเกษ เอฟซี ใส่เสื้อแข่งเหย้าของทีมตัวเอง เพื่อแสดงออกถึงตัวตนในฐานะ แฟนบอล	53
5	แฟนบอลที่ประเทศเยอรมัน แสดงออกในสนามฟุตบอลว่าพวกเขาสนับสนุนให้ประเทศ เปิดรับผู้ลี้ภัยจากพื้นที่ตะวันออกกลาง.....	65

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

กระแสเสรีนิยมใหม่ ถือเป็นกระแสสังคมที่ครอบงำโลกอยู่ในปัจจุบัน กระแสเสรีนิยมใหม่ได้สร้างภาวะของคนในสังคมเสรีนิยมใหม่ขึ้นมา หนึ่งในนั้นคือภาวะการณสูญเสียดัตตน ซึ่งเกิดจากการที่ปัจเจกชนในสังคมเสรีนิยมใหม่ต้องพบกับสภาพความเสี่ยงและความไม่แน่นอนในชีวิต การแบกรับความเสี่ยงในชีวิตตนเองและครอบครัวด้วยตัวเองแทนที่รัฐ ทำให้ชีวิตของปัจเจกชนในสังคมเสรีนิยมใหม่ มีความอ่อนไหว ความเปราะบาง และความไม่แน่นอนในชีวิตทำให้วันที่ดีกลายเป็นวันที่ร้ายได้ตลอดเวลา (ชัชวาลย์ ธรรมบุษดี, 2559, น.19, 41-43, 68-70, 83) ด้วยสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยความเสี่ยงและความไม่แน่นอนผ่านเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม กระแสเสรีนิยมใหม่จึงสร้างกรอบหรือแนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่ปัจเจกชน ซึ่งนั่นก็คือการเป็นแรงงานทำงานรับใช้กระแสเสรีนิยมใหม่ กระแสเสรีนิยมใหม่สร้างแนวทางให้คนเข้าสู่ระบบการผลิต ผ่านการศึกษาเล่าเรียนอย่างหนัก และเข้าสู่ตลาดแรงงานที่เปลี่ยนปัจเจกชนให้เป็นแรงงานที่ทำงานหนัก เพื่อตอบสนองแนวทางของกระแสเสรีนิยมใหม่ (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2559) และด้วยความหวังซึ่งกระแสเสรีนิยมใหม่สร้างขึ้น หากปัจเจกชนใช้ชีวิตและเดินทางตามแนวทางที่ระบบวางไว้ ปัจเจกชนจะได้มีชีวิตที่มั่นคงและไร้ความเสี่ยง มีชีวิตที่ดีและประสบความสำเร็จ หากแต่การใช้ชีวิตตามแนวทางกระแสเสรีนิยมใหม่ ต้องแลกมาด้วยการสูญเสียดัตตนไปโดยที่ปัจเจกชนไม่รู้ตัว ปัจเจกชนต้องสูญเสียดัตตน สูญเสียความฝัน สูญเสียชีวิตที่ปัจเจกชนต้องการจะใช้ตามความต้องการจากการยอมเข้าเป็นแรงงานในระบบ เพื่อให้ชีวิตของปัจเจกชนรู้สึกปลอดภัยและไร้ความเสี่ยงในการมีชีวิตในกระแสเสรีนิยมใหม่ หากแต่ปัจเจกชนไม่สามารถมีชีวิตอย่างไร้ดัตตนได้ เพราะปัจเจกชนยังคงต้องการดัตตนเพื่อให้ตัวเองยังรู้สึกเป็นมนุษย์อยู่ การสูญเสียดัตตนของปัจเจกชนจึงนำไปสู่การสร้างดัตตนในรูปแบบอื่น ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการเป็นแฟนของทีมฟุตบอล

การเป็นแฟนของทีมฟุตบอล การเป็นแฟนทีมฟุตบอลมิได้เป็นเพียงแค่การเชียร์กีฬาอย่างผิวเผิน ไม่ได้เป็นแค่เรื่องการให้การที่ปัจเจกชนสนับสนุนทีมฟุตบอลทีมหนึ่ง แต่การเป็นแฟนทีมฟุตบอลยังเปรียบเสมือนการแสดงดัตตนของปัจเจกชนในรูปแบบหนึ่งผ่านอัตลักษณ์ทีมฟุตบอลที่เชียร์ ผ่านการเป็นแฟนบอลของทีมนั้น การเป็นแฟนฟุตบอลยังเป็นการสร้างดัตตนของปัจเจกชนในอีกรูปแบบหนึ่ง เพราะกีฬาฟุตบอลไม่ได้เป็นเพียงแค่เรื่องของการแข่งขันบนสนามหญ้าเท่านั้น หากแต่สโมสรฟุตบอลหลายทีมถูกก่อร่างสร้างตัวมาจากอุดมการณ์ทางการเมือง ความแตกต่างทางศาสนา ความแตกต่างทาง

เชื้อชาติ ความแตกต่างทางชนชั้น ความแตกต่างทางพื้นที่ ดังนั้นการเป็นแฟนทีมฟุตบอล จึงไม่ได้เป็นแค่การเลือกทีมเชียร์กีฬาเพื่อความบันเทิง แต่ยังรวมไปถึงการเผยตัวตนของเราในด้านต่างๆ เช่น การเมือง ชนชั้น เชื้อชาติ ศาสนา ผ่านอัตลักษณ์ร่วมกับสโมสรฟุตบอลที่ปัจเจกชนสนับสนุน (Spaaji, 2008, น.2-3, 24) ขณะที่อัตลักษณ์ของสโมสรก็เข้ามามีบทบาทในการเข้ามาสร้างตัวตนของแฟนฟุตบอล ให้มีอัตลักษณ์ร่วมเป็นหนึ่งในเดียวกันร่วมกับสโมสร

ขณะเดียวกันในสังคมเสรีนิยมใหม่ภาวะการสูญเสียตัวตนของปัจเจกชนซึ่งเกิดขึ้นจากกระแสเสรีนิยมใหม่ สามารถเกิดขึ้นได้โดยปัจเจกชนไม่รู้ตัว โดยกระแสเสรีนิยมใหม่นั้นสร้างสังคมที่บีบบังคับให้ปัจเจกชนต้องเลือกเป็นแรงงานในกระแสเสรีนิยมใหม่ จากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ผ่านการควบคุมของชนชั้นนำในกระแสเสรีนิยมใหม่ คนในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นล่างของสังคม ต้องสูญเสียตัวตนที่อยากจะเป็น อยากจะใช้ชีวิต กระแสเสรีนิยมใหม่สร้างเงื่อนไขให้ปัจเจกชนต้องแบกรับความเสี่ยง ความไม่แน่นอนของชีวิตด้วยตนเอง และด้วยเงื่อนไขนี้ทำให้ปัจเจกชนต้องเข้ามาอยู่ในกรอบชีวิตตามกระแสเสรีนิยมเพื่อลดความเสี่ยงและความไม่แน่นอนในชีวิต กลายร่างเป็นแรงงานในระบบที่จะคอยหมุนและขับเคลื่อนฟันเฟืองของระบบเสรีนิยมใหม่ให้ดำรงอยู่ต่อไป (ษัษฐรัมย์ ธรรมบุษดี, 2559, น.21-23, 41-43, 68-70, 83) ทว่าเพื่อให้ชีวิตที่ดีและรู้สึกปลอดภัย ปัจเจกชนกลับต้องแลกมาด้วยการสูญเสียตัวตนของตัวเอง ทำให้ปัจเจกชนต้องหาตัวตนใหม่แทนที่ตัวตนดั้งเดิมของตัวเองในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการเป็นแฟนฟุตบอลถือเป็นรูปแบบหนึ่งของแสดงตัวตนของปัจเจกชนในกระแสเสรีนิยมใหม่ ปัจเจกชนได้แสดงตัวตนของปัจเจกชนออกมาผ่านการเป็นแฟนฟุตบอล ผ่านอัตลักษณ์และความรู้สึกแบบชุมชนจินตกรรมร่วมกับทีมฟุตบอล ปัจเจกชนได้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งเป็นหนึ่งเดียวกับทีมฟุตบอลที่ตัวเองเชียร์ มีอารมณ์รู้สึกร่วมไปพร้อมกับทีม รู้สึกมีความสุขเมื่อทีมชนะ และรู้สึกเศร้าเมื่อทีมแพ้ ทีมฟุตบอลและแฟนถูกทำให้หลอมรวมเป็นหนึ่ง มีภาพลักษณ์ของตัวตนระหว่างสโมสรและแฟนฟุตบอลไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อปัจเจกชนเลือกเป็นแฟนฟุตบอลของทีมหนึ่ง อัตลักษณ์ของทีมฟุตบอลจะผูกติดอยู่กับตัวของแฟนฟุตบอลในทันที และภาพของตัวตนของปัจเจกชนก็จะชัดเจนขึ้นมาจากการเป็นแฟนฟุตบอล ทีมบอลและแฟนบอลมีความสัมพันธ์ที่ทำให้รู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้ตัวตนของแฟนบอลเกิดขึ้นมา การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสโมสรย่อมรวมไปถึงเรื่องอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับทีมฟุตบอล จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าการสร้างตัวตนใหม่หลังจากการสูญเสียตัวตนดั้งเดิมไปพร้อมกับกระแสเสรีนิยมใหม่ มีกระบวนการไปในทิศทางใด ตัวตนที่ปัจเจกชนผูกกับสโมสรฟุตบอลมีลักษณะแบบไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร และ เพราะเหตุใดปัจเจกชนจำนวนมากถึงต้องสวมตัวตนใหม่เป็น

แฟนฟุตบอล เนื่องจากในสังคมเสรีนิยมใหม่มีตัวตนมากมายหลายรูปแบบที่ระบบสร้างขึ้นมาเพื่อให้คนในสังคมได้เลือกสวมใส่

กระบวนการการสร้างตัวตนของแฟนฟุตบอลสามารถเกิดขึ้นได้การสร้างความผูกพันในลักษณะชุมชนจินตกรรม ซึ่งเป็นการผูกความสัมพันธ์ของแฟนฟุตบอลกับสโมสรให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน รวมไปถึงระหว่างแฟนฟุตบอลด้วยกันเอง ซึ่งจะผูกตัวตนใหม่ของปัจเจกชนในฐานะแฟนฟุตบอลเข้ากับทีมฟุตบอล ขณะที่พื้นที่สนามฟุตบอลก็ให้ความสำคัญแก่ตัวตนของแฟนฟุตบอล และมีสถานะเปรียบเสมือนบ้านของแฟนฟุตบอล ซึ่งสามารถทดแทนตัวตนของปัจเจกชนในกรแสเสรีนิยมใหม่ ที่ไร้ตัวตนไร้ความสำคัญเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบเท่านั้น นอกจากนี้ตัวตนในฐานะแฟนฟุตบอลยังสามารถเป็นตัวตนที่แตกต่างไปจากชีวิตปกติในระบบ และเป็นสามารถเป็นตัวตนที่แสดงออกถึงรสนิยมทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม หรือภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ (Spaaji, 2008, น. 2, 5-6, 8-9, 13-14, 24)

ในหลากหลายประเทศการเป็นแฟนทีมสโมสรฟุตบอลเป็นมากกว่าการมีส่วนร่วมกับกีฬาท้องถิ่น แต่การเป็นแฟนฟุตบอลคือการแสดงความเป็นตัวตนของกลุ่มแฟนบอลที่มีลักษณะและความรู้สึกร่วมกัน ทั้งในทาง การเมือง เชื้อชาติ ศาสนา ชั้นทางสังคม เป็นต้น เช่น ทีมกาลาตาซาราย (Galatasaray) ของประเทศตุรกี เป็นทีมตัวแทนของชนชั้นสูงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตทวีปยุโรปของเมืองอิสตันบูล ขณะที่ทีมเฟเนอร์บาห์เซ่ (Fenerbahçe) เป็นสโมสรตัวแทนของชนชั้นแรงงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตทวีปเอเชียของเมืองอิสตันบูล (Cobanoglu, 2013) ในกรุงโรม ประเทศอิตาลี ทีมลาซิโอ (Lazio) เป็นสโมสรตัวแทนของชนชั้นสูง ซึ่งสนับสนุนการเมืองแนวฟาสซิสต์ ขณะที่ทีมโรม่า (Roma) เป็นสโมสรของชนชั้นแรงงาน ซึ่งสนับสนุนแนวคิดสังคมนิยม (Schlewitz, 2012) ในกรุงกลาสโกว์ ประเทศสก็อตแลนด์ ทีมเซลติก (Celtic) เป็นสโมสรของคนเชื้อชาติไอริชที่อพยพจากประเทศไอร์แลนด์ เข้ามาในสก็อตแลนด์ ที่เป็นกลุ่มชนชั้นแรงงาน และนับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก ขณะที่ทีมเรนเจอร์ (Ranger) เป็นทีมของคนสก็อตแลนด์ท้องถิ่นซึ่งนับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ (McKenna, 2012) และในหลายประเทศทีมฟุตบอลก็พัฒนาคล้ายร่างขึ้นมาเป็นสถาบันที่ยึดถือยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน จากภาวะความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เช่น สองทีมฟุตบอลจากแคว้นรุห์ร์ (Ruhr) ของประเทศเยอรมนี ที่ได้สร้างทีมฟุตบอลให้กลายเป็นสถาบันในการเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจจากสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากเยอรมนีกลายเป็นผู้แพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 บวกกับพลังงานถ่านหินและเหล็กกล้าไม่ได้เป็นพลังงานหลักของโลกอีกต่อไป หลังจากน้ำมันกลายเป็นขุมพลังงานใหม่ นับตั้งแต่ช่วงปี 1960 เป็นต้นไป ส่งผลให้เมืองเกล

เช่นเคียร์เซ่น แหล่งผลิตถ่านหินของเยอรมนี และเมืองดอร์ทมุนด์ แหล่งผลิตเหล็กกล้าสำคัญของเยอรมนี (Official Bundesliga, 2014) ต้องประสบปัญหาแรงงานตกงานและวิกฤติเศรษฐกิจ สโมสรฟุตบอลของเมืองเกลเซ่นเคียร์เซ่น อย่างซาลเก้ 04 (Schalke 04) และสโมสรของเมืองดอร์ทมุนด์ อย่างโบรุสเซีย ดอร์ทมุนด์ (Borussia Dortmund) กลายมาเป็นสถาบันในการยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในเมือง เป็นสถาบันที่แสดงออกถึงตัวตนของคนในเมือง จากภาวะความไม่มั่นคงของชีวิต

ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ซึ่งถูกกระแสเสรีนิยมใหม่เข้าครอบงำ และไม่ต่างกับพื้นที่อื่นบนโลกที่ถูกเสรีนิยมใหม่เข้าไปมีบทบาท ปัจเจกชนกลายเป็นเครื่องมือที่จะต้องเข้าสู่ระบบเพื่อรับใช้นิยาม กระแสทุนได้เข้าสู่ประเทศไทยไม่ใช่แค่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครแต่ยังรวมไปถึงพื้นที่อื่นอย่างพื้นที่ปริมณฑล หรือเขตเมืองอุตสาหกรรม กระแสเสรีนิยมเข้าไปมีบทบาทในทุกพื้นที่รวมถึงพื้นที่ชนบท ภาคเกษตรกรรมในชนบทไม่สามารถตอบสนองทางรายได้ให้แก่ปัจเจกชนในกระแสของเสรีนิยมใหม่ แรงงานชนบทจำนวนมากต้องหางานปรับตัวกับชีวิตในระบบเสรีนิยมใหม่และกลายเป็นแรงงานพลัดถิ่น กลุ่มคนที่จะต้องอพยพออกจากถิ่นฐานบ้านเกิด ภูมิภาคของตนเอง เพื่อเข้าสู่พื้นที่เขตเมืองจากการขยายตัวของระบบอุตสาหกรรมในเขตเมือง ผู้คนจากพื้นที่ชนบทจึงต้องอพยพเข้าสู่เขตเมืองเพื่อเข้าสู่ระบบการผลิตแบบเสรีนิยมใหม่ ซึ่งจะทำให้พวกเขามีชีวิตอยู่ได้ต่อไป กับการเข้ามาเป็นแรงงานพลัดถิ่น แรงงานชนชั้นล่าง (ชัยสุธรรมย์ ธรรมบุษดี, 2559, น. 41-42, 75-76, 83) เพื่อเข้าสู่การเป็นแรงงานในเขตเมืองซึ่งทำงานในภาคอุตสาหกรรม กระบวนการการผลิตต่างๆ เพื่อสะสมทุนให้นำไปสู่ยกระดับฐานะของตัวเอง ตามหาชีวิตที่มั่นคงเพื่อความมั่นคงของชีวิตตัวเองและครอบครัวที่ไม่ต่างกับการเข้ามาเสี่ยงโชคเพื่อตามฝันในเขตเมือง (ธีรภัทร เจริญสุข, 2558) หากแต่แรงงานพลัดถิ่นต้องพบกับความจริงที่โหดร้าย พวกเขาไม่สามารถสะสมทุนในการเข้ามาเป็นแรงงานในเขตเมืองภายใต้เงื่อนไขเศรษฐกิจในกระแสเสรีนิยมใหม่ ไม่สามารถยกระดับของตัวเองตามที่ฝันไว้ เป็นได้เพียงแค่เครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ของชนชั้นนำและกลุ่มนายทุน แรงงานพลัดถิ่นจึงไม่สามารถกลับไปภูมิภาคของตนเองได้ ต้องกลายเป็นแรงงานอยู่ในเขตเมืองอย่างถาวร แรงงานพลัดถิ่นที่เข้ามาในเมืองจึงเป็นเพียงได้แค่แรงงานที่ทำงานรับใช้และคอยขับเคลื่อนระบบในกระแสเสรีนิยมใหม่ ที่มีชีวิตอันเต็มไปด้วยความเปราะบางและความเสี่ยง ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และไร้อำนาจในการต่อรองในสังคม (ชัยสุธรรมย์ ธรรมบุษดี, 2559, น.41-42, 83) ท้ายสุดแรงงานพลัดถิ่นต้องสูญเสียความฝัน ภาพสวยงามที่เคยวาดฝันไว้ก่อนเข้ามาเป็นแรงงานในเขตเมือง อีกทั้งยังสูญเสียชีวิตที่อยากจะเป็น สูญเสียบ้านเกิดที่ต้องจากมา และไม่สามารถกลับไปได้ ภายใต้สังคมเสรีนิยมใหม่กลุ่มแรงงานพลัดถิ่นต้องทิ้งและสูญเสียตัวตนไป เพื่อให้ชีวิตของปัจเจกชนในฐานะแรงงานพลัดถิ่นยังสามารถมีชีวิตในสังคม

เสรีนิยมใหม่ที่ดูเหมือนว่าจะปลอดภัยและไร้ความเสี่ยง แม้ว่าที่จริงแล้วพวกเขาจะเป็นกลุ่มคนที่ต้องแบกรับความเสี่ยงมากที่สุดในสังคมเสรีนิยมใหม่ก็ตาม

หนึ่งในการสร้างตัวตนใหม่เพื่อทดแทนตัวตนเก่าซึ่งสูญเสียไปของแรงงานพลัดถิ่นคือการเป็นแฟนฟุตบอลในสโมสรไทย การเป็นแฟนฟุตบอลสโมสรสามารถสร้างตัวตนที่สามารถทดแทนตัวตนที่สูญเสียไปและแสดงอัตลักษณ์ตัวตนปัจเจกชนที่หายหรือสูญเสียไปออกมาได้ ปัจเจกชนสามารถมีตัวตนที่ผูกติดกับสโมสรที่ทำให้รู้สึกถึงการมีตัวตนที่สามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของตัวเอง ในประเทศไทยมีแฟนบอลกลุ่มหนึ่งซึ่งถูกเรียกว่า “แฟนบอลพลัดถิ่น” ซึ่งเป็นกลุ่มแฟนบอลของแรงงานหรือคนที่อพยพจากพื้นที่ต่างจังหวัดเข้าสู่เขตเมือง ซึ่งจะเป็นกองเชียร์ที่จะคอยตามเชียร์สโมสรฟุตบอลบ้านเกิดยามลงเล่นในฐานะทีมเยือนแทบทุกนัดการแข่งขัน ในบริเวณกรุงเทพฯและปริมณฑลไปจนถึงพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง และมีจำนวนมากไปจนถึงหลักพัน ซึ่งกลุ่มกองเชียร์พลัดถิ่นถือเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและชื่นชมในหมู่แฟนฟุตบอลไทย ในเรื่องของความทุ่มเทในฐานะแฟนของสโมสรฟุตบอลโดยฟุตบอลไทยปัจจุบันมีกลุ่มกองเชียร์พลัดถิ่นหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มบุรีรัมย์พลัดถิ่น อันเป็นกลุ่มกองเชียร์ของทีมศรีสะเกษ เอฟซี, กลุ่มกว้างกรุง ของทีมเชียงราย ยูไนเต็ด, กลุ่มโขทัย พลัดถิ่นของทีมสุโขทัย เอฟซี เป็นต้น เป็นที่น่าสนใจว่าเหตุใดกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่นของสโมสรฟุตบอลไทยถึงเป็นกลุ่มแฟนบอลที่มีจำนวนที่มากและตามเชียร์สโมสรบ้านเกิดอยู่ตลอด ไม่ว่าผลการแข่งขันจะออกมาดีหรือร้าย กลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่นก็ยังคงตามเชียร์สโมสรต่อไปในฐานะแฟนบอลทีมเยือน ซึ่งต้องจ่ายค่าตัวนัดละ 200 บาทเป็นอย่างน้อย ตัวตนในฐานะกองเชียร์พลัดถิ่นที่ตามเชียร์สโมสรบ้านเกิด ทำให้แรงงานพลัดถิ่นซึ่งต้องละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดรู้สึกมีตัวตนในสังคมเมืองที่เต็มไปด้วยความเสี่ยงและความเปราะบางหรือไม่ หรือตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นทำให้แรงงานพลัดถิ่นได้บางสิ่งที่สูญเสียไปในกระแสเสรีนิยมใหม่กลับมา

ดังนั้นการเป็นแฟนทีมฟุตบอลไม่ใช่แค่เรื่องการเลือกทีมที่เชียร์หรือสนับสนุน หากแต่เป็นการแสดงตัวตนในรูปแบบหนึ่ง เป็นการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของปัจเจกชน ผ่านตัวตนและความเป็นหนึ่งเดียวร่วมกันของสโมสร เป็นตัวตนที่ปัจเจกชนสามารถมีและสร้างได้ในกระแสเสรีนิยมใหม่ กลุ่มแรงงานพลัดถิ่นในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ที่สามารถสร้างตัวตนใหม่ในฐานะแฟนฟุตบอล ในฐานะกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่น เพื่อทดแทนตัวตนและความฝันที่ถูกทำให้หายไปจากการเป็นแรงงานพลัดถิ่นในกระแสเสรีนิยมใหม่ อันที่จริงแล้วยังมีอีกหลายตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นในสังคมเสรีนิยมใหม่ให้ปัจเจกชนได้เลือกสวมใส่ แต่ตัวตนในฐานะของแฟนฟุตบอลก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าแรงงานพลัดถิ่นเลือกสวม

ตัวตนแฟนบอลพลัดถิ่นเพราะเหตุใด การเป็นแฟนบอลสะท้อนอัตลักษณ์ตัวตนรูปแบบใดของแรงงาน
ออกมา

1.2 คำถามวิจัยและวัตถุประสงค์

1.2.1 คำถามวิจัย

การสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นเกิดขึ้นได้อย่างไร และสูญเสียอะไรไป ขณะเดียวกันการ
สร้างตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นเกิดขึ้นได้อย่างไร และทดแทนสิ่งที่สูญเสียไปจากการเป็นแรงพลัด
ถิ่นได้อย่างไร

1.2.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่ออธิบายกลไกการสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นในกระแสเสรีนิยมใหม่
2. เพื่ออธิบายกลไกการสร้างอัตลักษณ์และตัวตนของแรงงานพลัดถิ่น ผ่านการเป็นแฟน
ฟุตบอลของทีมฟุตบอลบ้านเกิดในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

จากงานศึกษา “กระบวนการสร้างตัวตนผ่านการสูญเสียตัวตนในกระแสเสรีนิยมใหม่: กรณีศึกษา นามธรรมความเป็นสโมสรไทย” ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรม เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่วิจัยศึกษา เพื่อความชัดเจนจึงได้ทำการแยกประเด็นออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 กลไกการสูญเสียตัวตนของปัจเจกชนในกระแสเสรีนิยมใหม่

2.1.1 กลไกการสูญเสียตัวตนของกลุ่มแรงงานพลัดถิ่นในกระแสเสรีนิยมใหม่

2.1.2 กลไกการสูญเสียตัวตนของกลุ่มแรงงานเสี้ยมในกระแสเสรีนิยมใหม่

2.1.3 กลไกการสูญเสียตัวตนของชนชั้นล่างในกระแสเสรีนิยมใหม่

2.1.4 กลไกการสูญเสียตัวตนจากปัจจัยทางสังคมในกระแสเสรีนิยมใหม่

2.1.5 กลไกการสูญเสียตัวตนจากปัจจัยทางเศรษฐกิจในกระแสเสรีนิยมใหม่

2.1.6 กลไกการสูญเสียตัวตนจากปัจจัยทางการเมืองในกระแสเสรีนิยมใหม่

2.2 กลไกการสร้างตัวตนผ่านการเป็นแฟนฟุตบอล

2.2.1 กลไกการสร้างตัวตนผ่านการเป็นแฟนฟุตบอลในลักษณะชุมชนจินตกรรม

2.2.2 ความสำคัญของพื้นที่ต่อการสร้างตัวตนในฐานะแฟนฟุตบอล

2.2.3 การสร้างตัวตนแฟนฟุตบอลในฐานะภาพสะท้อนของปัจเจกชน

2.1 กลไกการสูญเสียตัวตนของปัจเจกชนในกระแสเสรีนิยมใหม่

การเกิดภาวะการณสูญเสียตัวตนในกระแสเสรีนิยมใหม่สามารถเกิดขึ้นได้จากหลากหลายปัจจัยในสังคมผ่านโครงสร้างของเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งรูปแบบของการเกิดภาวะการณสูญเสียตัวตนอาจเกิดได้จากปัจจัยที่แตกต่างกัน อันเกิดขึ้นในกลุ่มคนที่แตกต่างกันออกไปในสังคม แต่นำไปสู่ภาวะการณสูญเสียตัวตนเหมือนกัน

2.1.1 กลไกการสูญเสียตัวตนของกลุ่มแรงงานพลัดถิ่นในกระแสเสรีนิยมใหม่

การสูญเสียตัวตนของกลุ่มแรงงานพลัดถิ่นเกิดขึ้นจากการที่กลุ่มคนกลุ่มนี้ ต้องอพยพจากถิ่นฐานบ้านเกิดซึ่งเป็นชุมชนแบบเกษตรกรรม เข้าสู่เขตเมืองซึ่งเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม เพื่อ

เข้ามาเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมด้วยความหวังที่จะเข้ามายกระดับฐานะของตัวเองและครอบครัว หรือสะสมทุนจากการเป็นแรงงานเพื่อนำทุนที่สะสมมากกลับไปยกระดับชีวิตที่ภูมิภำนาในอนาคต (ษัษฐรัมย์ ธรรมบุษดี, 2559, 41-42, 83) การเข้ามาเป็นแรงงานเพื่อสะสมทุนในเขตเมืองของแรงงานพลัดถิ่น กลายเป็นเหมือนการตามหาความฝันของแรงงานต่างจังหวัด ไปพร้อมกับสร้างค่านิยมของสื่อทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ (ธีรภัทร เจริญสุข, 2558) อย่างไรก็ตามภายใต้กระแสเสรีนิยมสมัยใหม่ แรงงานพลัดถิ่นไม่สามารถสะสมทุนหรือยกระดับฐานะชนชั้นทางเศรษฐกิจได้ตามที่หวังไว้ ไม่สามารถสะสมทุนกลับไปสร้างฐานะในบ้านเกิดได้ กลายเป็นแรงงานถาวรอยู่ในเขตเมือง และไม่มีสิทธิมีเสียงในการต่อรองทั้งทางการเมืองและด้านเศรษฐกิจ รวมไปถึงเต็มไปด้วยความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของชีวิต (ษัษฐรัมย์ ธรรมบุษดี, 2559, 42,83) แม้ว่าเขตเมืองในปัจจุบันจะเริ่มเกิดขึ้นนอจากเขตของกรุงเทพมหานคร เริ่มเกิดเขตเมืองในภูมิภาคอื่น ตามการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ทว่าความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ทำให้เขตอุตสาหกรรมในพื้นที่ท้องถิ่นไม่มีความแน่นอนและยั่งยืน แรงงานพลัดถิ่นจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเข้ามาเป็นแรงงานในเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานครหรือในพื้นที่ปริมณฑล (ธีรภัทร เจริญสุข, 2558) ท้ายที่สุดแรงงานพลัดถิ่นจึงเป็นแรงงานที่เต็มไปด้วยความเสี่ยงและความไม่แน่นอน ต้องจากครอบครัวและถิ่นฐานบ้านเกิดเป็นคนแปลกหน้าในพื้นที่อื่น อีกทั้งไร้อำนาจการต่อรองในทุกด้าน ไม่สามารถมีชีวิตที่ต้องการ นอกเสียจากชีวิตในกรอบของเสรีนิยมใหม่ เพื่อให้ชีวิตของแรงงานพลัดถิ่นปกติที่สุดภายใต้สังคมเสรีนิยมใหม่

2.1.2 กลไกการสูญเสียตัวตนของกลุ่มแรงงานเสี่ยงในกระแสเสรีนิยมใหม่

การสูญเสียตัวตนของกลุ่มแรงงานเสี่ยง ซึ่งเป็นเสมือนผู้ขับเคลื่อนสังคมเสรีนิยมใหม่ โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนเมืองชนชั้นกลาง ซึ่งจากหนังสือ เดินไปในดวงดาว ทุนนิยมไทยในกระแสเสรีนิยมใหม่ กับความฝัน ที่ไม่มีวันไปถึง ของ ษัษฐรัมย์ ธรรมบุษดี (2559) ได้กล่าวถึงภาวะการณสูญเสียตัวตนซึ่งเกิดขึ้นกับกลุ่มแรงงานเสี่ยงว่า กลุ่มคนแรงงานเสี่ยงถือเป็นกลุ่มคนที่มีความเปราะบางในชีวิตสูง แรงงานเสี่ยงซึ่งเป็นชนชั้นกลางไม่ใช่แรงงานที่รับค่าแรงต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับชนชั้นล่าง แต่กลุ่มแรงงานเสี่ยงแม้จะมีรายได้ที่เสมือนจะสร้างความมั่นคงด้วยตัวเอง แต่ก็ต้องแบกรับเงื่อนไขในชีวิตแทนที่รัฐหรือนายทุน ภายใต้ความไม่แน่นอนในสังคมเสรีนิยมใหม่ทั้งเงื่อนไขจากด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในกระแสเสรีนิยมใหม่นั้น กลุ่มแรงงานเสี่ยงต้องคอยแบกไว้อยู่ตลอด หากเกิดผลกระทบต่อชีวิตจากความไม่แน่นอนในสังคม กลุ่มแรงงานเสี่ยงต้องรับผลเสียที่เกิดขึ้นต่อชีวิตตัวเองไว้เพียงผู้เดียว การมีรายได้ในระดับที่พึงพอใจ กลับต้องแลกมาด้วยความเปราะบางในชีวิต อีกทั้งยังขาดอำนาจในการต่อรองหรือความยืดหยุ่นในชีวิต ชีวิตของแรงงานเสี่ยงจึง

เป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยภาระและไร้ทางเลือก ถูกทำให้กลายเป็นสินค้าชนิดในสังคมเสรีนิยมใหม่ แรงงานเสี่ยงได้สูญเสียตัวตนไปพร้อมกับการเป็นส่วนหนึ่งในระบบการผลิต จากชีวิตที่เปราะบางและไม่มั่นคงจนทำให้พวกเขาจำเป็นต้องหาพื้นที่ปลอดภัยแก่ชีวิต ที่ทำให้พวกเขารู้สึกมั่นคงในชีวิต ซึ่งนั่นไม่ใช่ตัวตนของพวกเขา แต่เป็นสังคมเทียมที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้ตัวเองรู้สึกปลอดภัย

2.1.3 กลไกการสูญเสียตัวตนของชนชั้นล่างในกระแสเสรีนิยมใหม่

ขณะที่เมื่อมองไปที่กลุ่มชนชั้นล่าง เช่นกลุ่มแรงงานรับจ้าง หรือคนขับ Taxi โดย อานันท์ กาญจนพันธุ์ (ภาวิณี เทพคำราม, 2556) กล่าวว่าสำหรับกลุ่มคนชนชั้นล่าง สูญเสียตัวตนไปจากการถูกกดขี่กดทับจากสังคม กลุ่มคนชนชั้นล่างถูกผลักเข้าไปอยู่ในระบบของกระแสเสรีนิยมใหม่ ด้วยความหวังว่าจะเป็นพื้นที่ที่จะทำให้คนชั้นชั้นล่างสามารถประสบความสำเร็จและขยับชนชั้นชั้นขึ้นไปได้ ทว่ากลับถูกกดขี่กดทับจากระบบเศรษฐกิจ พวกเขาต้องกลายเป็นเครื่องมือถูกตัดดวงผลประโยชน์ อีกทั้งยังต้องแบกรับความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนในชีวิต จนสุดท้ายต้องสูญเสียตัวตนของตัวเองไป

2.1.4 กลไกการสูญเสียตัวตนจากปัจจัยทางสังคมในกระแสเสรีนิยมใหม่

ไม่ใช่เพียงแค่ความแตกต่างทางชนชั้น จะทำให้ปัจจัยในการสูญเสียตัวตนแตกต่างกันออกไป ทว่าด้วยรูปแบบของสังคมกระแสเสรีนิยมใหม่ในปัจจุบันก็ทำให้ปัจเจกชนสูญเสียตัวตนไปเช่นกัน อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2559) ได้กล่าวถึงการสูญเสียตัวตนของคนในสังคมเสรีนิยมใหม่ว่ามาจากความไม่แน่นอนในชีวิต จากกระบวนการต่างๆในสังคมที่ทำให้คนในสังคมเสรีนิยมใหม่รู้สึกว่าชีวิตไม่มั่นคงและมีความเสี่ยง เช่นในเรื่องของหน้าที่การงาน ความไม่มั่นคงและความเสี่ยงกลายเป็นเครื่องมือที่ทำให้คนในสังคมไม่อาจจะใช้ชีวิตตามที่ตัวเองต้องการ เพราะคนในสังคมต้องพะวงกับความเสี่ยงต่างๆ และใช้ชีวิตเพื่อจัดการกับความเสี่ยงนั้นให้หายไปจากชีวิต รวมไปถึงก่อให้เกิดความเกรงกลัวที่ต่อต้านระบบหรือความเกรงกลัวต่อผู้มีอำนาจในสังคม เพราะอาจจะมีผลกระทบต่อความไม่แน่นอนของชีวิต ท้ายที่สุดพวกเขาก็จะสูญเสียตัวตนของตัวเอง เสรีภาพต่างๆในสังคม ถูกแทนที่ด้วยจิตวิญญาณชุดใหม่ของสังคมเสรีนิยมใหม่ และกลายเป็นเสมือนเครื่องมือชิ้นหนึ่งในสังคมเสรีนิยมใหม่

ขณะเดียวกันเองกระแสเสรีนิยมใหม่ก็พยายามจะสร้างความหมายตัวตนใหม่ให้แก่ปัจเจกชนในสังคม กระแสเสรีนิยมใหม่พยายามสร้างคุณค่าทำให้สิ่งต่างๆในสังคมมีความหมาย เช่นการทำให้เพศหญิงมีความหมาย ในฐานะเพศที่ต้องเท่าเทียม เพศที่ต้องเสมือนเพศชาย สร้างความหมายของแรงงานในฐานะส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ สร้างความหมายว่าคนมีงานทำมีคุณค่ามากกว่าคนว่างงานในฐานะส่วนหนึ่งของฟันเฟืองขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ สร้างความสำคัญให้แก่แรงงาน ทว่า

จริงๆแล้วกลับเป็นเพียงแค่เบาะที่ไร้ความหมายที่ชนชั้นนำต้องการเพื่อให้ระบบเสรีนิยมใหม่เคลื่อนที่ต่อไปได้เพียงเท่านั้น กระแสเสรีนิยมใหม่มักสร้างอัตลักษณ์หรือตัวตนใหม่ที่มีความหมายในสังคมให้แก่ปัจเจกชน เพื่อดึงปัจเจกชนเข้ามาในระบบ และพยายามทำให้ตัวตนที่แท้จริงของปัจเจกชนค่อยเลือนรางหายไป (Massey & Rustin, 2015, น.193, 203-204, 207)

2.1.5 กลไกการสูญเสียตัวตนจากปัจจัยทางเศรษฐกิจในกระแสเสรีนิยมใหม่

นอกจากนี้จากงานของ Doreen Massey และ Michael Rustin ยังกล่าวว่ากระแสเสรีนิยมใหม่เป็นตัวสร้างสังคมรูปแบบใหม่อันนำมาสู่ภาวะการสูญเสียตัวตน กระแสเสรีนิยมใหม่นำไปสู่ปัญหาอย่าง การกดค่าแรงของแรงงาน การลดการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะของปัจเจกชน การสร้างรูปแบบของปัจเจกชน กระแสเสรีนิยมใหม่ได้เปลี่ยนทุกอย่างให้เป็นเรื่องของเงิน เป็นเรื่องของการเงิน ทุกอย่างกลายเป็นสินค้า ทุกอย่างมีราคา สร้างตัวตนเชิงพาณิชย์ อย่างผู้ซื้อ ผู้ขาย ผู้บริการ สร้างตัวตนที่มีลำดับทางชนชั้น มีผู้อยู่ด้านบน และมีผู้อยู่ด้านล่าง ทำให้คนในสังคมมีตำแหน่งมีตัวตนในเชิงพาณิชย์ ที่ไม่ใช่ตัวตนของปัจเจกชนจริงๆ และบางครั้งไม่ได้เป็นตัวตนที่ปัจเจกชนต้องการ (Massey & Rustin, 2015, น. 203-204, 207, 210-213)

2.1.6 กลไกการสูญเสียตัวตนจากปัจจัยทางการเมืองในกระแสเสรีนิยมใหม่

ขณะที่ในทางการเมือง กระแสเสรีนิยมก็ได้ปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางอุดมการณ์ทางการเมืองไป โดยในช่วงหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี 2007-2008 การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ถูกใช้วิธีการการปรับตัวทางยุทธวิธีการเมือง เช่น จากกรณีศึกษาในประเทศอังกฤษ การปรับเปลี่ยนแนวคิดหรืออุดมการณ์ของพรรคการเมืองให้เข้าหารอบแบบเสรีนิยมใหม่มากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียศรัทธาต่อรัฐบาลและพรรคการเมืองของประชาชน เพราะพรรคการเมืองนั้นยอมด้อมถอยมาจากความต้องการของประชาชน ความต้องการของประชาชนนำมาสู่แนวคิดทางการเมืองซึ่งจะพัฒนาไปสู่การเป็นพรรคการเมือง แต่หลังจากวิกฤติเศรษฐกิจปี 2007-2008 รัฐบาลฝ่ายขวาใช้โอกาสในการแผ่ขยายแบบแนวคิดเสรีนิยมของตน ขณะที่พรรคการเมืองฝ่ายซ้ายก็ปรับตัวเข้าสู่กระแสเสรีนิยมใหม่มากขึ้น ปัจเจกชนจึงต้องพบกับการสูญเสียอุดมการณ์ของพรรคการเมือง เมื่อพรรคการเมืองของตัวเองไม่ได้เป็นผลผลิตของอุดมการณ์ของความต้องการของปัจเจกชนอีกต่อไป แต่เป็นไปตามกลุ่มทุน กลุ่มสถาบันการเงิน และกลุ่มคนชนชั้นสูงในสังคม (Massey & Rustin, 2015, น.195-198, 202-203)

2.2 กลไกการสร้างตัวตนผ่านการเป็นแฟนฟุตบอล

การสร้างตัวตนผ่านการเป็นแฟนฟุตบอลนั้นถือเป็นการสร้างตัวตนในอีกรูปแบบหนึ่งจากการสร้างตัวตนของปัจเจกชนขึ้นในกระแสเสรีนิยมใหม่ ภายหลังจากที่ปัจเจกชนสูญเสียตัวตนไปจากการเข้าสู่ระบบของเสรีนิยมใหม่ ปัจเจกชนยังจำเป็นต้องมีตัวตนเพื่อให้เขายังคงรู้สึกมีความเป็นมนุษย์อยู่ในสังคม ไม่ใช่เครื่องจักร มีพื้นที่ที่เป็นของตัวเอง รู้สึกว่าตัวเองมีตัวตนอยู่และเป็นส่วนหนึ่งไปพร้อมกับสังคมได้ การสร้างตัวตนใหม่ขึ้นมาอีกครั้งของปัจเจกชนจึงมีความสำคัญ และการเป็นแฟนฟุตบอลก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการสร้างตัวตนในกระแสเสรีนิยมใหม่

2.2.1 กลไกการสร้างตัวตนผ่านการเป็นแฟนฟุตบอลในลักษณะชุมชนจินตกรรม

จากงานศึกษาของ Ramon Spaaji (2008) ก็ได้พบว่าความสัมพันธ์ในกลุ่มของแฟนฟุตบอลมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบของชุมชนจินตกรรม ในปัจจุบันการเป็นแฟนฟุตบอลสโมสรหนึ่งนั้น พื้นที่ที่ตั้งของสโมสรไม่ใช่ฐานกำหนดแฟนฟุตบอลอีกต่อไป การเป็นแฟนฟุตบอลของทีมสโมสรสามารถเป็นแฟนฟุตบอลในลักษณะข้ามพื้นที่ที่ตั้งของสโมสร อัตลักษณ์ของแฟนฟุตบอลทีมหนึ่งจึงไม่ใช่อัตลักษณ์สำหรับคนในพื้นที่บริเวณท้องถิ่นของสนามฟุตบอลอีกต่อไป แต่ความรู้สึกแบบชุมชนจินตกรรมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงแฟนฟุตบอลจากหลากหลายพื้นที่เข้าด้วยกันได้ แฟนฟุตบอลจากคนละพื้นที่ คนละประเทศสามารถมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน เป็นเพื่อนกัน เป็นเสมือนครอบครัวเดียวกัน ทั้งที่ไม่เคยพบหน้ากันมาก่อน ความรู้สึกแบบชุมชนจินตกรรมนี้เอง ทำให้ผู้คนที่ไม่เคยเจอหน้ากัน สามารถพูดคุยกันได้ พูดในเนื้อหาเดียวกัน ชื่นชอบในสิ่งเดียวกัน เกลียดในสิ่งเดียวกัน และทำความรู้จักกันได้ เพียงเพราะเชียร์ทีมฟุตบอลทีมเดียวกัน

นอกจากนี้ชุมชนจินตกรรมยังเป็นอีกส่วนสำคัญที่ทำให้ตัวตนในฐานะแฟนฟุตบอลนั้นแข็งแรงและเติบโตขึ้นเรื่อยๆ เครือข่ายของกลุ่มแฟนฟุตบอลจะเป็นในลักษณะความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ ทำให้ขนาดของกลุ่มแฟนฟุตบอลสามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในลักษณะแฟนบอลข้ามชาติ ความสัมพันธ์ของแฟนบอลอย่างไม่เป็นทางการ ทำให้ปัจเจกชนสามารถเป็นแฟนฟุตบอลได้อย่างอิสระ ไม่มีความสัมพันธ์ในรูปแบบชนชั้นหรือความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แข็งแรงในกลุ่ม ทำให้กลุ่มแฟนบอลขยายตัวได้และแฟนบอลหน้าใหม่ก็สามารถรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับกลุ่มแฟนบอลได้ไม่ยาก ขณะที่แฟนบอลต่างชาติของสโมสรก็สามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแฟนบอลได้โดยง่าย เพียงแค่สนับสนุนทีมฟุตบอลทีมเดียวกัน ก็สามารถมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวในกลุ่ม ทำให้การเกิดแฟน

บอลข้ามชาตินั้นเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะกับสโมสรฟุตบอลในพื้นที่ยุโรปตะวันตกและสหราชอาณาจักร

สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบันก็เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างชุมชนจินตกรรมและสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน ความรู้สึกร่วมกันของแฟนบอล และขยายวัฒนธรรมของแฟนบอล ไม่ว่าจะเป็นช่องทางทีวีเคเบิลท้องถิ่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ คลิปวิดีโอทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น แฟนฟุตบอลในต่างพื้นที่หรือแฟนฟุตบอลหน้าใหม่สามารถเรียนรู้และเข้าถึงวัฒนธรรมของการเป็นแฟนบอลของทีมนั้น รวมไปถึงเป็นเครื่องมือในการสร้างแฟนบอลหน้าใหม่ เพราะปัจเจกชนที่สนใจจะเป็นแฟนบอลของทีมนั้น สามารถรับรู้ถึงวัฒนธรรมของแฟนบอล อัตลักษณ์ของสโมสรฟุตบอล กิจกรรมของสโมสรหรือกลุ่มแฟนบอลได้โดยง่าย ผ่านสื่อในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ซึ่งส่งผลให้แฟนบอลนั้นสามารถรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวในกลุ่มแฟนบอลและมีความผูกพันกับทีมฟุตบอลได้มากขึ้น โดยจะส่งผลให้ตัวตนในฐานะของแฟนฟุตบอลมีความเข้มแข็งมากขึ้น (Spaaji, 2008, น.5-6)

ความรู้สึกอารมณ์ร่วมที่สำคัญในการสร้างชุมชนจินตกรรมในหมู่ของแฟนบอลซึ่งจะทำให้ตัวตนของแฟนฟุตบอลมีความแข็งแกร่งและเป็นตัวตนที่มั่นคง คืออารมณ์ความรักและความเกลียดโดยจากงานของ Ramon Spaaji ซึ่งได้ศึกษากลุ่มกองเชียร์ที่เรียกว่า Hooligan ในหลายประเทศในทวีปยุโรป เช่น อังกฤษ สเปน เนเธอร์แลนด์ โดยกลุ่มกองเชียร์ Hooligan เป็นกลุ่มกองเชียร์ที่นิยมใช้ความรุนแรงในการปะทะกับแฟนบอลฝ่ายตรงข้าม หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ จากการศึกษาของกลุ่ม Hooligan ของ Spaaji จึงพบว่า Hooligan เป็นกลุ่มที่เข้าข่ายพวกลัทธิบูชาตัวเอง พวก Hooligan หลงใหลและยกยอในอัตลักษณ์ตัวตนของกลุ่มตัวเอง โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ความรุนแรง สมาชิกในกลุ่มล้วนมองว่าการใช้ความรุนแรงเป็นสิ่งจำเป็นในการเชียร์ฟุตบอลและเป็นการแสดงภาพที่แข็งแกร่งของพวกเขา อีกทั้งกลุ่ม Hooligan ยังสร้างความเชื่อในกลุ่มของตัวเองว่าพวกเขาคือกลุ่มกองเชียร์ที่แท้จริง ขณะที่กลุ่มอื่นนั้นไม่ใช่ สำหรับกลุ่ม Hooligan เป็นกลุ่มที่พวกเขาสร้างจินตกรรมเรื่องความเกลียดต่อกลุ่มคนอื่นในสังคมฟุตบอลออกมาอย่างชัดเจน พวกเขาสร้างความเกลียดชังแก่กลุ่มแฟนบอลทีมฝ่ายตรงข้าม ตำรวจ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรือกระทั่งกองเชียร์กลุ่มอื่นของสโมสรเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอาชนะต่อกลุ่มแฟนบอลของทีมฝ่ายตรงข้ามผ่านการใช้ความรุนแรงโดยบริเวณรอบสนามฟุตบอล ทั้งความรู้สึกรักและเกลียดในกลุ่มแฟนฟุตบอลมีส่วนในการกำหนดตัวตนของแฟนบอล ขณะเดียวกันก็สร้างความเป็นหนึ่งเดียวให้กับกลุ่มแฟนบอล และตัวตนในฐานะแฟนฟุตบอลก็มีความมั่นคงและผูกพันเข้ากับตัวปัจเจกชนเช่นกัน (Spaaji, 2008, น.4-7, 10-12, 18, 22)

2.2.2 พื้นที่ในการสร้างตัวตนการเป็นแฟนฟุตบอล

การสร้างตัวตนสามารถเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ที่สนามฟุตบอลหรือในวันที่ฟุตบอลมีการแข่งขัน กิจกรรมของแฟนฟุตบอลไม่ได้มีแค่การเข้าไปในสนามฟุตบอลเพื่อชมฟุตบอลเท่านั้น แต่กิจกรรมได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ก่อนฟุตบอลเริ่มแข่งขันหลายชั่วโมงทั้งการดื่มสังสรรค์ การร้องเพลงเชียร์ การเตรียมอุปกรณ์ ความพร้อมก่อนเข้าสนาม สนามฟุตบอลจึงถือเป็นพื้นที่สำคัญมากแห่งหนึ่งในการสร้างตัวตนของแฟนฟุตบอล (อาจินต์ ทองอยู่คง, 2555, น.108-113, 120)

หนึ่งในสาเหตุที่พื้นที่สนามฟุตบอลเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับแฟนฟุตบอลเพราะว่าสนามฟุตบอลนั้นได้ถูกสร้างมาเพื่อแฟนบอลรวมไปถึงได้ให้ความหมายกับแฟนฟุตบอลด้วยเช่นกัน Andrew Murray (2017) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแฟนฟุตบอลในพื้นที่สนามฟุตบอลว่า จากการที่เขาไปสัมภาษณ์ทั้ง นักฟุตบอล ผู้ตัดสิน นักจิตวิทยา สถาปนิก รวมไปถึงกลุ่มแฟนบอลเอง ก็ได้พบว่าในพื้นที่สนามฟุตบอลคนที่มีอิทธิพลในพื้นที่นั้นมากที่สุดคือแฟนฟุตบอล แฟนฟุตบอลมีบทบาทสำคัญอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงตลอดระยะเวลาการแข่งขัน แฟนบอลมีพลังมหาศาลที่จะส่งเสียงเพื่อกระตุ้นนักเตะ โห่ทีมฝ่ายตรงข้ามหรือแม้กระทั่งโห่ทีมตัวเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของนักเตะไม่มากก็น้อย และแฟนบอลในสนามฟุตบอลก็เป็นคนที่สื่อสารและส่งผลต่อนักฟุตบอลมากที่สุด มากยิ่งกว่าผู้จัดการทีมหรือสตาฟของทีมเสียอีก รวมไปถึงยังมีส่วนสำคัญในการกดดันผู้ตัดสินในสนามหรือกระทั่งเปลี่ยนคำตัดสินของผู้ตัดสินได้ในบางครั้ง ขณะเดียวกันสำหรับบางสโมสรการออกแบบสนามฟุตบอลก็ได้ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการแสดงพลังของแฟนบอลในเกมการแข่งขัน เพราะทั้งนักเตะ รวมไปถึงผู้บริหารทีมของหลายสโมสรล้วนมองว่าแฟนบอลคือส่วนสำคัญที่จะพาทีมไปสู่ชัยชนะ เหมือนกับเป็นผู้เล่นคนที่ 12 ที่ลงทำการแข่งขันไปพร้อมกับนักเตะ จากงานของ Murray จึงจะเห็นว่าสนามฟุตบอลจึงกลายเป็นที่แสดงพลังของแฟนฟุตบอล รวมไปถึงความสำคัญของแฟนบอลที่มีต่อสโมสรฟุตบอล ดังนั้นพื้นที่สนามฟุตบอลจึงเป็นที่สำคัญและมีความหมายต่อแฟนบอล เพราะเป็นพื้นที่ซึ่งทำให้แฟนฟุตบอลได้เป็นหนึ่งเดียวกันกับสโมสรของตัวเอง ขณะเดียวกันสำหรับแฟนฟุตบอลพื้นที่สนามฟุตบอลก็เป็นพื้นที่ของพวกเขา เป็นพื้นที่ที่แฟนฟุตบอลต้องไปแสดงพลัง เป็นหน้าที่ของแฟนบอลที่ต้องไปส่งเสียงเชียร์ทีมรัก การแสดงความเป็นเจ้าของพื้นที่ของแฟนบอลยังแสดงผ่านกิจกรรมบางอย่างเช่นการประท้วงสโมสรเรื่องค่าเข้าชมราคาแพง เป็นต้น พื้นที่สนามฟุตบอลจึงกลายเป็นพื้นที่ซึ่งแสดงความสำคัญของตัวตนของแฟนฟุตบอล และเป็นพื้นที่ซึ่งทำให้ตัวตนของแฟนฟุตบอลทรงพลังและมีอิทธิพลมากที่สุด

สำหรับพื้นที่สนามฟุตบอล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสนามเหย้าของทีมนั้น สำหรับแฟนฟุตบอลแล้ว สนามฟุตบอลที่เป็นพื้นที่ที่สำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งสำหรับพวกเขา สนามฟุตบอลถูกทำให้เป็นพื้นที่ของพวกเขา เปรียบเสมือน“บ้าน”ของพวกเขา ดังนั้นแฟนฟุตบอลจึงมีความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อ สนามฟุตบอล เป็นพื้นที่ที่ผูกพันกับแฟนฟุตบอลอย่างมหาศาล เมื่อพื้นที่สนามฟุตบอลถูกทำให้เป็นบ้านของแฟนบอล ทำให้สนามฟุตบอลสำหรับแฟนฟุตบอลจึงกลายเป็นบ้านที่พวกเขามีหน้าที่ต้องปกป้อง ขณะที่แฟนฟุตบอลทีมเยือนก็เปรียบเสมือนผู้บุกรุกบ้านของพวกเขา ซึ่งพวกเขาต้องพยายามป้องกันไปจนถึงขับไล่ รวมถึงแสดงความยิ่งใหญ่ที่มากกว่าในบ้านของตนเอง เพื่อเป็นการปกป้องศักดิ์ศรีของสโมสร ขณะเดียวกันก็ให้ความรู้สึกเป็นเกียรติแก่แฟนฟุตบอลที่ได้ทำหน้าที่ในฐานะผู้ปกป้องสนามฟุตบอลของสโมสร พื้นที่สนามฟุตบอลก็เป็นพื้นที่ซึ่งทำให้แฟนบอลได้แสดงตัวตนที่มากขึ้น ได้ทำในสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ในชีวิตจริง ได้ทำในสิ่งที่ต่างออกไป เช่น การมาที่สนามฟุตบอลแล้วเป็นเรื่องน่าสนุก และตื่นเต้น สวนทางกับชีวิตจริงที่แสนน่าเบื่อ ในขณะเดียวกันสำหรับแฟนบอลจำนวนมาก ตัวตนในฐานะแฟนฟุตบอลก็ถือเป็นตัวตนหนึ่งที่แยกต่างออกมาจากตัวตนในชีวิตประจำวัน แต่เป็นตัวตนที่สามารถแสดงออกได้มากกว่าและมีอิสระที่มากกว่า (Spaaji, 2008, น.8-9, 13-15, 17-18, 22)

ขณะที่การเดินทางไปชมเกมในทีมฟุตบอลที่ตนเองเชียร์ไปเล่นเป็นทีมเยือน มีการรวมกลุ่มในการเดินทางไปเชียร์ทั้งแบบเป็นทางการจากสโมสร หรือการเดินทางไปเองแบบส่วนตัว ซึ่งจะได้เห็นความสัมพันธ์ในลักษณะ “ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” และการเดินทางไปเยือนก็ไม่ได้มีแค่การเดินทางเพื่อไปเชียร์ฟุตบอลร่วมกัน แต่ยังมีการทำกิจกรรมอื่นๆร่วมกัน เช่น การไปเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว การไปเชียร์ในฐานะกองเชียร์ทีมเยือนของกลุ่มแฟนฟุตบอล กลายเป็นอีกระดับของการเชียร์ฟุตบอล ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวมากยิ่งขึ้นในกลุ่มกองเชียร์ เพราะกลุ่มแฟนฟุตบอลที่ไปเชียร์ในฐานะทีมเยือนไม่ได้ไปทำกิจกรรมร่วมกันแค่การเชียร์ทีมฟุตบอล แต่ยังมีกิจกรรมการไปท่องเที่ยวร่วมกัน หรือการดื่มสังสรรค์ร่วมกัน การเป็นแฟนฟุตบอลในฐานะทีมเยือนทำให้ตัวตนในฐานะแฟนฟุตบอลมีภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และตัวตนของปัจเจกชนในฐานะแฟนฟุตบอลก็จะมีตัวตนที่ผูกติดกับสโมสรที่แน่นแฟ้นขึ้น (อาจินต์ ทองอยู่คง, 2555, น.113-120, 126)

นอกจากนี้ยังมีการทำกิจกรรมร่วมกันนอกสนามในฐานะตัวตนของแฟนฟุตบอล พบว่ามีกิจกรรมหลายประเภทที่แฟนฟุตบอลมาร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกันทั้ง การรวมตัวกันเพื่อเตรียมอุปกรณ์ในการเชียร์ การร่วมฝึกซ้อมร้องเพลงเชียร์ของสโมสร การรวมตัวกันชมการฝึกซ้อมของนักเตะของทีม รวมไปถึงกิจกรรมการดื่มสังสรรค์ระหว่างแฟนฟุตบอล (อาจินต์ ทองอยู่คง, 2555, น.120-127)

การสร้างตัวตนของแฟนฟุตบอลยังรวมไปถึงในโลกออนไลน์ ซึ่งแฟนฟุตบอลจะใช้พื้นที่ในโลกออนไลน์ ผ่านพื้นที่อย่าง webboard ซึ่งเป็นพื้นที่สื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างแฟนบอล รวมไปถึงพื้นที่อย่างกลุ่มใน Facebook ด้วยความที่อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือที่เข้าถึงได้ง่าย ลดข้อจำกัดทางด้านสถานที่และเวลา ทำให้โลกออนไลน์กลายเป็นอีกหนึ่งแหล่งสำคัญของการพบปะหรือทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างแฟนฟุตบอล (อาจินต์ ทองอยู่คง, 2555, น.127-134)

โลกออนไลน์ยังทำให้แฟนฟุตบอลสามารถหลบหนีออกมาจากโลกแห่งการทำงาน หรืออีกนัยหนึ่งคือโลกในกรอบของระบบเสรีนิยมใหม่ แฟนฟุตบอลสามารถเข้าสู่ตัวตนการเป็นแฟนบอลตามที่พวกเขาต้องการ ทำให้พวกเขาารู้สึกการเป็นตัวตนของแฟนบอลผ่านสังคมออนไลน์ แม้ว่าตัวตนของเขาจะยังติดอยู่ในโลกของการทำงานก็ตาม

2.2.3 การเป็นแฟนฟุตบอลในฐานะภาพตัวตนของความเป็นตัวตนของปัจเจกชน

การสร้างตัวตนของแฟนคลับเริ่มต้นจากการรวมตัวของคนที่ชื่นชอบในการบริโภคสิ่งเดียวกันรวมตัวกันและแสดงออกถึงตัวตนอย่างชัดเจน โดยมีเครื่องมือหรือสัญลักษณ์ในการแสดงออก เช่น สถานที่ เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การเชียร์ หรือกิจกรรมที่ทำประจำจนเป็นปกติ (อาจินต์ ทองอยู่คง, 2555, น.64-97, 134-137)

การเป็นแฟนฟุตบอลจึงเป็นการแสดงออกของตัวตนในรูปแบบหนึ่ง เป็นการแสดงตัวตนที่ไม่สามารถแสดงออกมาได้ในชีวิตประจำวัน อย่างเช่นในกลุ่ม Hooligan การเป็นแฟนฟุตบอลคือการได้แสดงภาพลักษณ์ที่แข็งแกร่งในฐานะความเป็นชาย ผ่านการใช้ความรุนแรงในบริเวณสนามฟุตบอล การได้ใช้ชีวิตที่น่าตื่นเต้นและมีความหมาย ซึ่งไม่สามารถหาได้ในชีวิตประจำวันปกติ นอกจากนี้การเป็นแฟนฟุตบอลยังสามารถเป็นพื้นที่ในการแสดงออกทางการเมืองหรือทางสังคมผ่านอัตลักษณ์ของแฟนฟุตบอล ซึ่งสามารถพัฒนาไปเป็นวัฒนธรรมของแฟนฟุตบอลกลุ่มนั้นได้ในอนาคต (Spaaji, 2008, น.8-9, 13-15)

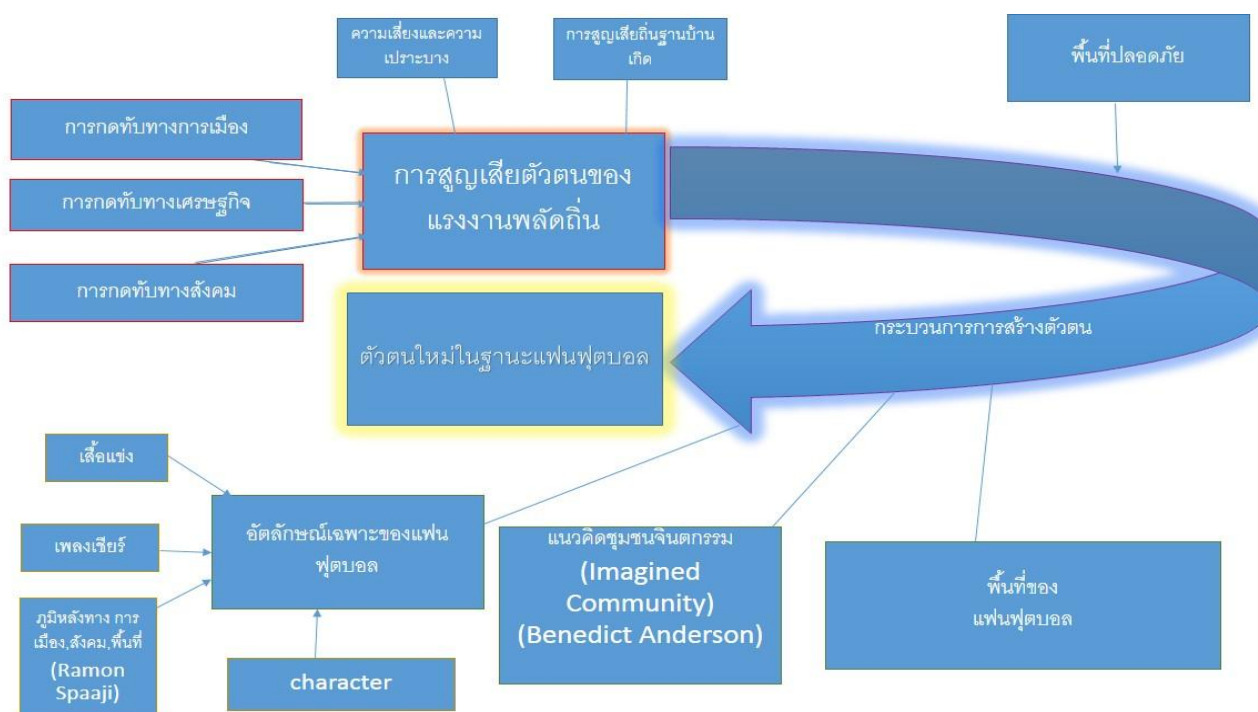
อัตลักษณ์ของแฟนฟุตบอลนั้นย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ โดยขึ้นอยู่กับทั้งภูมิหลังทางการเมือง วัฒนธรรมและสังคม ทั้งนี้อัตลักษณ์ของกลุ่มแฟนบอลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามการเปลี่ยนแปลงของตัวตนของแฟนฟุตบอล เช่น การเปลี่ยนแปลงแกนนำแฟนคลับจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่

อีกทั้งตัวตนในฐานะแฟนฟุตบอลยังเป็นตัวตนที่มีความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องอยู่ในกรอบของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สนามฟุตบอล ซึ่งการเป็นแฟนฟุตบอลยัง

เปรียบเทียบเป็นการต่อสู้ระหว่างตัวตนของปัจเจกชนกับกรอบของสังคม (Spaaji, 2008, น.8-9, 13-14)

สำหรับตัวตนแฟนฟุตบอลจึงกลายเป็นการสร้างตัวตน สร้างภาพลักษณ์ของตัวเอง ผ่านการกระทำ วัฒนธรรมของกลุ่มแฟนคลับ รวมไปถึงผ่านสื่อ ที่ประสบความสำเร็จ กับการสร้างภาพลักษณ์ในลักษณะแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นภาพที่แตกต่างออกไปจากความสัมพันธ์ในสังคม (Spaaji, 2008, น. 6, 13-14, 23-24)

2.3 กรอบแนวคิดที่ใช้

คำอธิบาย

จากการทบทวนวรรณกรรมก็จะพบกรอบแนวคิดว่า การกดทับจากปัจจัยต่างๆในสังคมทั้งทาง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ภายใต้กระแสสังคมเสรีนิยมใหม่ ที่เกิดขึ้นต่อแรงงานพลัดถิ่นได้นำไปสู่ภาวะการสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่น ผ่านการทำให้แรงงานพลัดถิ่นมีชีวิตที่มีความเสี่ยงและความเปราะบาง อีกทั้งยังทำให้แรงงานรู้สึกสูญเสียความผูกพันกับถิ่นฐานบ้านเกิด ทว่าด้วยเงื่อนไขในกระแสเสรีนิยมใหม่ ทำให้ปัจเจกชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาพื้นที่ปลอดภัย พื้นที่ซึ่งทำให้ปัจเจกชนยังรู้สึกว่ายังคงมีตัวตนอยู่ในสังคม ทำให้เกิดกระบวนการสร้างตัวตนใหม่ของตัวปัจเจกชน ในหัวข้อที่ทำการ

วิจัยศึกษานี้คือ การสร้างตัวตนของแฟนฟุตบอล หรือในกรณีศึกษากลุ่มแรงงานพลัดถิ่น คือกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่นของสโมสรไทย

กระบวนการสร้างตัวตนในฐานะแฟนฟุตบอลประกอบไปด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ

1. แนวคิดชุมชนจินตกรรม (Imagined Community)
2. พื้นที่ของแฟนฟุตบอล
3. อัตลักษณ์เฉพาะของแฟนฟุตบอล

โดยความรู้สึกแบบชุมชนจินตกรรมนั้นจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวของแฟนบอลต่อสโมสร รวมไปถึงต่อกลุ่มแฟนบอลด้วยกันเอง ทำให้ตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นในฐานะแฟนฟุตบอลสามารถมีความผูกพันกับทีมฟุตบอลที่แน่นแฟ้นและเป็นหนึ่งเดียว ส่วนพื้นที่สำหรับแฟนฟุตบอล เป็นพื้นที่ซึ่งทำให้ตัวตนของแฟนฟุตบอลมีตัวตนอยู่จริง เช่น สนามฟุตบอล ซึ่งเป็นเพื่อนที่เปรียบเสมือนบ้านของแฟนฟุตบอล พื้นที่สังคมออนไลน์ของแฟนฟุตบอล พื้นที่ซึ่งทำให้ปัจเจกชนสามารถเป็นแฟนฟุตบอลได้ตลอดเวลา ทำให้ปัจเจกชนสามารถรู้สึกสัมผัสได้ว่าตัวตนใหม่ในฐานะแฟนฟุตบอลมีตัวตนอยู่จริงและเป็นพื้นที่ซึ่งทำให้ตัวตนมีความสำคัญและเป็นตัวตนของปัจเจกชนที่แท้จริง ขณะที่อัตลักษณ์เฉพาะของแฟนฟุตบอล เกิดมาจากปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เกิดอัตลักษณ์เฉพาะ เช่น character ของกลุ่มแฟนบอล เพลงเชียร์ สี เสื้อแข่ง ภูมิหลังทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ความรู้สึกท้องถิ่นนิยมของทีมฟุตบอล โดยจะทำให้ตัวตนในฐานะของแฟนฟุตบอลมีความแตกต่างกับตัวตนอื่นและมีอัตลักษณ์ที่เฉพาะ และอัตลักษณ์เฉพาะจะทำให้แรงงานพลัดถิ่นสามารถรู้สึกได้ว่าตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นคือตัวตนของตัวเองที่แท้จริง

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้จะศึกษาในประเด็นการศึกษาการสูญเสียตัวตนของแรงงานอพยพและการสร้างตัวตนใหม่ของแรงงานอพยพในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น ดังนั้นจึงเลือกศึกษากลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่นอย่างกลุ่ม “กูปรีพลัดถิ่น” ของสโมสรศรีสะเกษ เอฟซี เพราะถือเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นที่มีแฟนบอลตามเชียร์ทีมบอลยามลงแข่งขันในฐานะทีมเยือนจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการรวมตัวมาเป็นระยะเวลาานานพร้อมกับทีมบอลศรีสะเกษ ก็เป็นสโมสรที่เล่นในลีกสูงสุด (ไทยลีก 1) มาเป็นระยะเวลาานาน ทำให้แฟนบอลพลัดถิ่นของทีม มีความผูกพันกับทีมที่ยาวนานกับการแข่งขันฟุตบอลระดับสูง อีกทั้งยังสามารถชมเกมในสนามฟุตบอลในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นได้เป็นจำนวนมากมาก เนื่องจากลีกสูงสุด (ไทยลีก1) ของไทยมีจำนวนทีมฟุตบอลในบริเวณกรุงเทพฯและปริมณฑลหรือบริเวณใกล้เคียงมากที่สุด หากเทียบกับลีกอื่นทั้ง ลีกรอง (ไทยลีก2) หรือลีกภูมิภาค (ไทยลีก3และไทยลีก4)

วิธีการศึกษาของการวิจัยจะเป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) ผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่น การพูดคุยกับแฟนบอลบริเวณสนามฟุตบอลอย่างไม่เป็นทางการ รวมไปถึงการสังเกตพฤติกรรมและเก็บข้อมูลอื่นในพื้นที่ภาคสนามบริเวณสนามฟุตบอล

ในการเก็บข้อมูลเชิงลึกจะเป็นการสอบถามพูดคุยถึงข้อมูลและเรื่องราวของแฟนบอล ถึงการเป็นแรงงานอพยพ เหตุผลของการเข้ามาทำงานในเขตเมือง ชีวิตประจำวันของแฟนบอล ความรู้สึกที่มีต่อชีวิตของตัวเองในปัจจุบัน ความรู้สึกต่อภูมิลำเนา เป้าหมายของชีวิตในอนาคต เหตุผลของการเป็นแฟนบอลพลัดถิ่น สิ่งที่ได้จากการเป็นแฟนบอล เหตุผลในการเชียร์ทีมบ้านเกิด อิทธิพลของทีมฟุตบอลต่อชีวิตประจำวัน ความหมายของการเป็นแฟนฟุตบอล

3.1 รูปแบบการวิจัย

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้การสัมภาษณ์ในเชิงลึกต่อกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่นที่เป็นแรงงานพลัดถิ่นในเขตเมืองบริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งบริเวณในและนอกสนามฟุตบอล รวมไปถึงการพูดคุยแบบทั่วไประหว่างกลุ่มแฟนบอล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ในการมาวิเคราะห์และอธิบายกลไกการสูญเสียของการเป็นแรงงานอพยพและการสร้างตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น รวมไปถึงการเก็บข้อมูลพฤติกรรมของกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่นในวันที่มีการแข่งขัน

3.1.2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาข้อมูลในเรื่องการสูญเสียตัวตนในกระแสเสรีนิยมใหม่ ทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ที่ส่งผลต่อแรงงานอพยพ ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของชีวิตแรงงานอพยพ การสูญเสียความผูกพันต่อถิ่นฐานของแรงงานอพยพ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานอพยพในประเทศไทย รวมไปถึงบทความหรือเอกสารทั้งในไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเป็นแฟนฟุตบอล การสร้างตัวตนของแฟนฟุตบอล กองเชียร์ปลัดถิ่น

3.2 ขอบเขตการศึกษา

3.2.1 ศึกษาแฟนฟุตบอลจากกลุ่ม “กูปรี่ปลัดถิ่น” แฟนบอลของสโมสรศรีสะเกษ เอฟซี

3.2.2 ศึกษาเฉพาะแฟนฟุตบอลที่เป็นชาวศรีสะเกษ

3.2.3 ศึกษาและเก็บข้อมูลจากแรงงานปลัดถิ่นที่เป็นแรงงานประจำ ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จำนวน 5 คน

- 1) นายเมษา ปัญญาสุข ชาวจังหวัดศรีสะเกษ อำเภอกันทรลักษณ์ อายุ 29 ปี อาชีพวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างในกรุงเทพมหานคร
- 2) นายโกวิท นินาท ชาวจังหวัดศรีสะเกษ อำเภอกันทรลักษณ์ อดีตอาชีพพนักงานในโรงงาน (ปัจจุบันถูกให้ออกจากงาน หลังมีอาการป่วย)
- 3) ไม่ประสงค์ออกนาม ชาวจังหวัดศรีสะเกษ อำเภอปรามัง อำเภอพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่จังหวัดชลบุรี
- 4) ไม่ประสงค์ออกนาม ชาวจังหวัดศรีสะเกษ อำเภอปรามัง อำเภอพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่จังหวัดชลบุรี
- 5) นายกิตติศักดิ์ ยอดรัก ชาวจังหวัดศรีสะเกษ อำเภอเมือง อาชีพพนักงานบริษัทที่จังหวัดระยอง

3.2.4 ศึกษาและเก็บข้อมูลจากการพูดคุยกับแฟนฟุตบอลของทีมศรีสะเกษอย่างไม่เป็นทางการบริเวณสนามฟุตบอล ทั้งด้านในและด้านนอกสนาม

3.2.5 เก็บข้อมูลและศึกษาพฤติกรรมของแฟนบอลกลุ่มกูปรี่ปลัดถิ่น ในเกมเยือนของทีมศรีสะเกษ เอฟซี จำนวน 3 เกม ได้แก่

- 3.2.5.1 เกมการแข่งขันระหว่าง ซลบุรี เอฟซี กับ ศรีสะเกษ เอฟซี ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2560
- 3.2.5.2 เกมการแข่งขันระหว่าง ซุปเปอร์เพาเวอร์ สมุทรปราการ กับ ศรีสะเกษ เอฟซี ในวันที่ 10 กันยายน 2560
- 3.2.5.3 เกมการแข่งขันระหว่าง การท่าเรือ เอฟซี กับ ศรีสะเกษ เอฟซี ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2560

บทที่ 4

กลไกการสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นในกระแสเสรีนิยมใหม่

4.1 ผลกระทบของกระแสเสรีนิยมใหม่ด้านเศรษฐกิจต่อการสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่น

แนวคิดเสรีนิยมใหม่นั้นเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1970 ซึ่งเริ่มมีอิทธิพลต่อสภาพเศรษฐกิจการเมือง สังคมอย่างมากในสหรัฐอเมริกาหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งหลังจากแนวคิดเสรีนิยมใหม่ได้มีอิทธิพลเหนือสหรัฐอเมริกา ก็เริ่มแผ่ขยายแนวคิดไปยังประเทศพันธมิตรอย่างอังกฤษในทันที ก่อนจะค่อยๆ ขยายไปยังประเทศได้อิทธิพลของสหรัฐฯ และประเทศในทวีปอเมริกาใต้ กระบวนการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ทำให้แนวคิดนี้แข็งแกร่งและมีอิทธิพลมากขึ้นเรื่อยๆ กระทั่งทศวรรษ 1980 แนวคิดเสรีนิยมใหม่ได้เติบโตอย่างสมบูรณ์หลัง โรนัลด์ เรแกน ขึ้นเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา และมาร์เกริต แทตเชอร์ รับผิดชอบนายกรัฐมนตรีของอังกฤษ ทั้งคู่ใช้แนวคิดเสรีนิยมในการมีบทบาทและกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจของประเทศ (เกรียงศักดิ์ ธีระโกวิทขจร, 2551)

สำหรับกระแสเสรีนิยมใหม่เริ่มเข้ามามีบทบาทในไทยตั้งแต่สมัยของเปรม ติณสูลานนท์ สืบต่อเนื่องผ่านวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งมาจนถึงปัจจุบัน เศรษฐกิจกระแสเสรีนิยมใหม่ได้ก่อให้เกิดทั้งช่วงเวลาที่หวานชื่น จากการเข้ามาของกลุ่มทุนข้ามชาติ ที่เข้ามาเพิ่มฐานการลงทุน การผลิต ทั้งสินค้าและการเงิน ขณะที่ไทยก็ได้โอกาสยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจ บริษัทกลุ่มทุนต่างชาติเข้ามาสร้างความมั่งคั่งให้กับชนชั้นนายทุนไปจนถึงชนชั้นกลางที่ทำงานเอกชน ทำให้เศรษฐกิจไทยที่เจริญเติบโตรวดเร็วอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ตลาดแรงงานมีการขยายตัว ปัจเจกชนมีทางเลือกที่มากขึ้นในการเลือกงาน พื้นที่เขตเมืองขยายตัวทั้งพื้นที่เมืองหลวงและเขตพื้นที่เมืองอุตสาหกรรม กลุ่มพนักงานเอกชนสามารถเข้าถึงเงินทุนได้มากขึ้น มีชีวิตที่ดีขึ้นแบบเห็นภาพและจับต้องได้ พวกเขามีเงินที่เยอะขึ้น สามารถใช้ชีวิตที่หรูหรา ซื้อเสื้อผ้าและเครื่องใช้แบรนด์เนม กินอาหารแพงในร้านอาหารหรู รวมไปถึงมีเงินมากพอที่จะไปเที่ยวต่างประเทศได้ (ษัษฐรัมย์ ธรรมบุษดี, 2559, น.41) ผู้คนหลากหลายชนชั้นสามารถเข้าถึงการได้ครอบครองเงินทุนไม่ใช่แค่ชนชั้นนำ แต่ยังคงรวมถึงชนชั้นกลาง รวมถึงกลุ่มชนชั้นล่างที่มีที่ความสามารถตั้งตัวขึ้นเป็นกลุ่มชนชั้นกลางใหม่

ผ่านช่วงเวลาที่ดงามเศรษฐกิจไทยก็ต้องพบกับความโหดร้ายกับวิกฤติเศรษฐกิจภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่หลังวิกฤติการเงินในปี 1997 ลีน เศรษฐกิจที่เติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็วพังทลายลงในพริบตา และวิกฤติเศรษฐกิจปี 1997 กลายเป็นโอกาสที่กระแสเสรีนิยมใหม่ได้แผ่ขยาย

เข้าควบคุมสังคมไทยได้อย่างเต็มตัว ผ่าน IMF ที่ทำหน้าที่ยึดเหนี่ยวนโยบายแบบเสรีนิยมใหม่ในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากไทยต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลไทยต้องกู้เงินจำนวนมากจาก IMF รวมถึงต้องทำตามนโยบายทางการเงินของ IMF อย่างเคร่งครัด ได้แก่ การเปิดตลาดทางการค้ากับต่างประเทศ ทั้งการนำเข้าและส่งออก ปรับเปลี่ยนนโยบายทางเศรษฐกิจจากพึ่งพาในประเทศ หันไปอิงกับตลาดต่างประเทศชั้นสูงแทน รวมถึงการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก และไทยยังต้องเปิดเสรีทางการเงินและการลงทุนให้แก่ต่างชาติ โดยภายใต้เงื่อนไขของเสรีนิยมใหม่รัฐไทยไม่มีทางเลือกใดนอกจากรับความช่วยเหลือทางการเงินที่ IMF ยึดเหนี่ยวให้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และเปิดโอกาสให้กลุ่มทุนข้ามชาติเข้ามาแสวงหาประโยชน์ในไทยได้อย่างเต็มขีดจำกัด ซึ่งกระแสเสรีนิยมใหม่ได้ทรานฟอร์มภาคเศรษฐกิจของไทยให้เป็นตลาดเสรีโดยสมบูรณ์ (Klein, 2007, น.10)

หลังวิกฤติเศรษฐกิจ 1997 มาจนถึงช่วงเวลาปัจจุบัน กระแสเสรีนิยมใหม่จึงเข้ามาแผ่อิทธิพลในไทยได้อย่างสมบูรณ์ และผนวกให้ไทยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบเสรีนิยมใหม่อย่างเต็มตัว ไทยจึงกลายเป็นฐานลงทุนและการผลิตให้กับกลุ่มทุนข้ามชาติเป็นหลักซึ่งสร้างความมั่งคั่งให้แก่เฉพาะชนชั้นนำในประเทศและกลุ่มทุนต่างประเทศ ขณะที่คุณภาพชีวิตของคนชนชั้นล่างไม่ได้รับการพัฒนา จากนโยบายของรัฐที่หันไปตอบสนองการพัฒนาความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างผลประโยชน์ให้ชนชั้นนำ ขณะที่สวัสดิการของประชาชนไม่ได้รับพัฒนาอย่างที่ควรจะเป็น จากกระแสเสรีนิยมใหม่ที่ยังคงวางโครงสร้างเศรษฐกิจที่ตอบสนองต่อการสะสมความมั่งคั่งให้แก่ชนชั้นนำ บวกกับโครงสร้างของสังคมเสรีนิยมใหม่ยังออกแบบมาให้ชีวิตชนชั้นล่างต้องมีทั้งความเสี่ยง ความเปราะบาง และไร้อำนาจการต่อรอง ทั้งทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม และถูกกดทับจากชนชั้นอื่นจากการที่พวกเขาเป็นฐานล่างของสังคม ซึ่งสังคมเสรีนิยมใหม่สร้างให้ชนชั้นล่างเฝ้าต่อการถูกกดทับจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า (เกรียงศักดิ์ ธีระโกวิททจร, 2551) (ชัยธรรมย์ ธรรมบุษดี, 2559, น.41-43) (Hewison, 2015)

แม้การเป็นแรงงานในเขตเมืองจะไม่ได้ทำให้ชีวิตของแรงงานดีขึ้น แต่แรงงานจากพื้นที่ชนบทยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องอพยพมาเป็นแรงงานพลัดถิ่น แม้ว่าที่จริงแล้วพวกเขาไม่จำเป็นที่จะต้องอพยพเข้าเขตเมือง เพราะกระแสเสรีนิยมใหม่ได้นำการพัฒนาเมืองไปยังพื้นที่ชนบทเพื่อรองรับตัวของกระแสเสรีนิยมใหม่เอง แต่กระแสเสรีนิยมใหม่ก็ยังสร้างทางเลือกที่ไร้ทางเลือกให้แก่แรงงานในพื้นที่ชนบทที่ยังต้องอพยพเข้าสู่พื้นที่เขตเมือง ให้แรงงานพลัดถิ่นจำเป็นที่จะต้องอพยพเข้าเขตเมือง เพื่อ

ชีวิตที่ดีซึ่งรออยู่ ชาวชนบทสามารถมีชีวิตที่ดีขึ้น มีโอกาสจะก้าวข้ามกำแพงทางชนชั้นซึ่งกลายเป็นปัญหาหลักของชนชั้นล่าง หากเลือกเป็นแรงงานพลัดถิ่นมาทำงานในเขตเมือง การเข้ามาทำงานในเขตเมืองจะทำให้พวกเขามีรายได้ที่ดีและมั่นคงมากกว่าการเป็นเกษตรกรที่บ้านเกิด ชีวิตตามรูปแบบของเสรีนิยมใหม่คือสิ่งที่แรงงานพลัดถิ่นไม่อาจปฏิเสธได้ ขณะเดียวกันกระแสเสรีนิยมใหม่ก็ได้สร้างปัจจัยทุกอย่างไว้พร้อมเพื่อให้แรงงานพลัดถิ่นรู้ว่า พื้นที่เขตเมืองจะสามารถตอบสนองและทำให้ความฝันที่จะมีชีวิตที่ดีของพวกเขาเป็นจริง ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้น การขยายตัวของเมือง ตลาดแรงงานที่ขยายตัวมากขึ้น ทำให้แรงงานชนบทรู้สึกว่ามีทางเลือกมากขึ้นกับการเข้ามาทำงานในฐานะแรงงานพลัดถิ่น รวมไปถึงความหวังที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นการเป็นแรงงานอพยพสำหรับแรงงานชนบทจึงเป็นความฝันและความหวังใหม่ ที่จะทำให้พวกเขาได้โอกาสเลื่อนชั้นทางชนชั้น สามารถสะสมทุน สร้างตัวเองเป็นชนชั้นกลางใหม่ยามกลับไปพื้นที่บ้านเกิด (ริงสรณ์ ณะพรพันธุ์, 2546, น.17-18) (ชัยธรรมย์ ธรรมบุษดี, 2559, น.38,41-42)

แม้ว่าการอพยพเข้าเป็นแรงงานพลัดถิ่นของแรงงานจากพื้นที่ชนบทจะเป็นความหวังเดียวที่จะทำให้พวกเขาพบชีวิตที่ดีขึ้นได้ในกระแสเสรีนิยมใหม่ แต่ในความเป็นจริงแล้วการทำการสะสมทุนเพื่อนำไปสู่การเลื่อนชั้นทางชนชั้นของแรงงานพลัดถิ่นเป็นไปได้ยาก จากเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจที่สังคมเสรีนิยมใหม่วางเอาไว้ให้เต็มไปด้วยความเสี่ยงและความไม่แน่นอน ทำให้แรงงานพลัดถิ่นไม่สามารถสะสมทุนได้ตามเป้าหมาย แม้จะพยายามทำงานหนักเพียงใดก็ตาม สุดท้ายแล้วแรงงานพลัดถิ่นก็ต้องกลายเป็นแรงงานชนชั้นล่างในเขตเมืองที่ติดกับดักของเสรีนิยมใหม่ ไม่สามารถที่จะเลื่อนชั้นทางชนชั้นได้ กลับไปบ้านเกิดเพื่อตั้งตัวเป็นชนชั้นกลางใหม่ก็ไม่ได้ แรงงานพลัดถิ่นจำนวนมากกลายเป็นคนที่ใช้ชีวิตในเขตเมืองมากกว่าพื้นที่บ้านเกิดตัวเอง ที่กลับไปได้เฉพาะเทศกาลวันหยุดยาว แต่ก็ไม่สามารถที่จะเลิกเป็นแรงงานได้รับใช้ระบบได้ เพราะยังคงต้องเป็นแรงงานเพื่อหาเงินที่จะทำให้ชีวิตของตัวเองยังมั่นคงและไร้ความเสี่ยงให้พออยู่ได้ต่อไป และเพื่อตอบสนองความหวังว่าสักวันตัวเองจะสามารถสะสมทุนและเลื่อนชั้นทางชนชั้นได้สำเร็จ เพื่อให้วันที่แรงงานพลัดถิ่นเฝ้ารอคือการได้กลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดของตัวเองมาถึงเสียที

แม้การเข้ามาเป็นแรงงานพลัดถิ่นโดยส่วนใหญ่แล้วจะไม่ได้ช่วยให้ชีวิตแรงงานพลัดถิ่นดีขึ้น ในทางฐานะมากพอที่จะกลับไปตั้งตัวเป็นชนชั้นกลางใหม่ที่พื้นที่บ้านเกิดได้ แต่จำนวนของแรงงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดอุตสาหกรรมอื่นกลับมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตลอดในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาสวนทางกับจำนวนแรงงานในพื้นที่ชนบทที่ลดลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หากมองจากสถิติแรงงานในปี 2560 จำนวนของแรงงานในหมวดหมู่อาชีพประเภทที่ 8 “ผู้ปฏิบัติการโรงงานและเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ”¹ โดยเป็นประเภทของอาชีพแรงงานที่เป็นพนักงานโรงงานทำงานในโรงงานเกี่ยวกับการผลิตสินค้า ซึ่งเป็นหนึ่งในอาชีพหลักของแรงงานพลัดถิ่นที่เข้ามาทำงานในเขตเมือง โดยเฉพาะตัวของเพศชาย ที่เข้ามาทำงานในโรงงานเป็นหลัก จากข้อมูลสถิติปัจจุบันในปี 2560² จะพบว่า จำนวนแรงงานที่ประกอบอาชีพในประเภทที่ 8 ในกรุงเทพมหานครมีจำนวนถึง 649,380 คน หากเรานับรวมจำนวนแรงงานในเขตเมืองอุตสาหกรรมเช่น อยุธยา, ชลบุรี และระยอง เพิ่มเข้าไปอีก ก็จะมีจำนวนแรงงานที่ทำงานใน 4 จังหวัดนี้ในประเภทที่ 8 มากถึง 1,409,589 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าแรงงานประเภทเดียวกันในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่มากกว่าถึง 3 เท่าตัว ในปัจจุบันแรงงานประเภทที่ 8 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนเพียงแค่ 458,103 เท่านั้น หรือมากกว่าแรงงานประเภทที่ 8 ในพื้นที่ภาคเหนือถึง 1 ล้านคน โดยในปัจจุบันพื้นที่ภาคเหนือมีแรงงานประเภทที่ 8 ที่จำนวน 329,431 คนเท่านั้น

เมื่อมองข้อมูลในสเกลที่เล็กลง จำนวนแรงงานประเภทที่ 8 “ผู้ปฏิบัติการโรงงานและเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ” ในพื้นที่กรุงเทพมหานครในปัจจุบันที่มีจำนวน 649,380 คน นั้น หากย้อนไปเมื่อปี 2550 จำนวนแรงงานนั้นมีจำนวนที่ 493,042 คนเท่านั้น หมายความว่าในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนแรงงานที่เพิ่มขึ้นมากกว่า 1 แสน 5 หมื่นคน ในขณะที่จำนวนแรงงานประเภทเดียวกันในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลับมีจำนวนลดลงจาก 558,540 คน ในปี 2550 เหลือเพียง 458,103 คน ในปี 2559 หรือหากมองที่อาชีพประเภทที่ 6 “ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือทางการเกษตร และการประมง” ซึ่งเป็นอาชีพหลักของแรงงานในพื้นที่ชนบท และเป็นอาชีพดั้งเดิมส่วนใหญ่ของแรงงานพลัดถิ่นนั้น ก็มีจำนวนแรงงานที่ลดลงเช่นกันในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากปี 2550 ที่จำนวน 5,843,328 เหลือเพียงแค่ 4,548,761 ในปี 2559 ซึ่งจำนวนที่หายไปนั้นมีมากถึง 1 ล้าน 3 แสนคนภายใน 10 ปี สวนทางกับภาพของแรงงานในกรุงเทพที่เพิ่มขึ้น หรือหากมองในภาพรวมของแรงงานทั้งหมด แรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีจำนวนลดลงในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา 11,429,808 คน เหลือเพียง 9,496,510 คน หายไปถึง 2 ล้านคน แต่ในขณะเดียวกัน จำนวนแรงงานในกรุงเทพกลับเพิ่มขึ้นถึง 1 ล้านคน ในช่วงเวลา 2 ปีที่ผ่านมา จาก 3,953,325 คน เป็น 5,221,450 คน ขณะที่จังหวัด

¹ อ่างอิงการจัดประเภท โครงสร้างอาชีพจาก โครงสร้างของการจัดประเภทอาชีพตามมาตรฐานสากล โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

² อ้างอิงจากข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ สืบค้นได้จาก <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries03.html>

เมืองอุตสาหกรรมทั้งชลบุรี, ระยอง และสมุทรปราการ ล้วนมีจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้นทั้งสิ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยจังหวัดชลบุรีจากแรงงานจำนวน 657,108 คนในปี 2550 เพิ่มเป็น 1,033,922 ในปี 2559 จังหวัดระยองจาก 313,857 เป็น 536,801 คน และจังหวัดสมุทรปราการจาก 842,065 คนเป็น 1,319,944 คน

ข้อมูลในส่วนนี้คือสิ่งที่สะท้อนภาพว่ายิ่งเวลาผ่านไปในกระแสเสรีนิยมใหม่ แรงงานยังสามารถรับรู้ได้ด้วยตัวของพวกเขาเองว่าไม่มีทางเลือกอื่นในการเลื่อนขั้นทางชนชั้นนอกเสียไปจากการเข้ามาทำงานเป็นแรงงานพลัดถิ่นในเขตเมือง แม้ชีวิตในเขตเมืองจะเต็มไปด้วยความเสี่ยงและความไม่แน่นอน และไม่ใช่ว่าทุกคนที่จะประสบความสำเร็จ แต่แรงงานในพื้นที่ชนบทก็ไม่มีทางเลือกอื่นหากพวกเขาต้องการที่จะมีชีวิตที่ดีภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่ และยังคงเลือกที่มาสวมตัวตนเป็นแรงงานพลัดถิ่นเป็นการตอกย้ำและสะท้อนว่าสุดท้ายแล้วในกระแสเสรีนิยมใหม่หากแรงงานต้องการมีชีวิตที่ดี พวกเขา ก็ไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากเดินทางตามแนวทางที่ระบอบวางไว้ ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด ไปเป็นแรงงานพลัดถิ่น เพราะการเป็นแรงงานในเขตเมืองคือตัวเลือกเดียวที่จะสามารถให้ผลตอบแทนที่มากพอต่อการสะสมทุนเพื่อเลื่อนขั้นทางชนชั้น ถึงโอกาสที่ประสบความสำเร็จจะเป็นไปได้ยาก และต้องแลกมาด้วยการเสียตัวตนของตัวเองก็ตาม

4.2 ผลกระทบของกระแสเสรีนิยมใหม่ด้านการเมืองต่อการสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่น

ด้านการเมืองเป็นอีกด้านหนึ่งที่ทำให้ชีวิตของแรงงานชนบทในกระแสเสรีนิยมใหม่ต้องแปรสภาพมาเป็นแรงงานพลัดถิ่น จากการที่แรงงานนั้นขาดนโยบายจากภาคการเมืองที่จะมาช่วยพัฒนาชีวิตของแรงงานให้ดีขึ้น อีกทั้งยังไร้สิทธิ์ไร้เสียงในการต่อรองอำนาจทางการเมืองที่จะเรียกร้องผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มพวกเขาเองเพื่อจะให้มีชีวิตที่ดีขึ้นได้

ตัวตนทางการเมืองของแรงงานชนชั้นล่างไม่ว่าจะในฐานะแรงงานชนบทหรือแรงงานพลัดถิ่นนั้นมันน้อยและไร้อำนาจการต่อรอง เพราะการเมืองไทยนั้นเป็นเกมของชนชั้นนำในไทยเสียเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่แรงงานชนชั้นล่างไม่มีโอกาสที่จะได้กำหนดรัฐบาลในการปกครองประเทศของพวกเขา เมื่อชนชั้นล่างไม่มีความสำคัญ ก็ไม่มีนโยบายที่ช่วยเหลือชนชั้นล่างออกมา ทำให้ชนชั้นล่างไม่มีทางเลือกอื่นที่จะมีชีวิตที่ดีนอกจากเป็นแรงงานในกระแสเสรีนิยมใหม่เพื่อโอกาสในการเลื่อนขั้นทางชนชั้น สำหรับแรงงานพลัดถิ่น การเลือกตั้งกับพวกเขาก็ไม่มีความหมาย ไม่ว่าพวกเขาจะมีสิทธิ์เลือกตั้งในพื้นที่ตามภูมิภาคไหนก็ตามหรือในพื้นที่ซึ่งอยู่ในเขตเมืองก็ตาม เพราะอย่างไรเสียเสียงของพวกเขาไม่ได้ทำให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายที่ช่วยเหลือพวกเขาโดยตรงทั้งในพื้นที่เมืองหรือชนบท นโยบายจากรัฐไม่ได้ทำให้คุณภาพชีวิตของแรงงานพลัดถิ่นในเขตเมืองดีขึ้น และไม่ได้ช่วยให้พื้นที่บ้านเกิดเจริญมากพอที่จะทำให้คืนถิ่นไปทำมาหากินได้ และได้ผลตอบแทนเทียบเท่ากับตอนเป็นแรงงานในเขตเมือง (Hewison, 2015)

ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาเสียงของแรงงานในพื้นที่ชนบทนั้นถูกทำให้ไร้ความหมายจากการรัฐประหารในปี 2549 และ 2557 ทั้งที่ก่อนหน้านี้พวกเขาได้มีโอกาสเลือกรัฐบาลที่มาจากพลังทางการเมืองของพวกเขาเอง เพราะสามารถเห็นได้ว่าคนชนชั้นล่างก็สามารถสร้างรัฐบาลที่สามารถตอบสนองด้านนโยบายที่สามารถพัฒนาชีวิตของพวกเขาได้ในพื้นที่ชนบท ไม่จำเป็นต้องอพยพมาเป็นแรงงานพลัดถิ่นในเขตเมือง แต่การเกิดรัฐประหารที่เกิดขึ้นเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชนชั้นนายทุนและชนชั้นนำ ได้ทำลายตัวตนและอำนาจทางการเมืองของชนชั้นล่าง การแสดงออกซึ่งสะท้อนตัวตนของชนชั้นล่างถูกทำลายอย่างสิ้นเชิงโดยอำนาจของชนชั้นนำ และชนชั้นล่างก็ไร้ซึ่งอำนาจการต่อรองทางการเมืองที่จะเอาตัวตนของพวกเขากลับคืนมาเมื่อถูกชนชั้นนำลบทิ้งให้หายไป และในอีกนัยหนึ่งสำหรับผลกระทบจากรัฐประหารนอกจากจะเป็นการพรากตัวตนของชนชั้นล่าง ยังเป็นการทำให้ทางเลือกของแรงงานชนบทที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นนั้นไม่มีทางเลือกอีกครั้ง เพราะรัฐบาลตลอดหลังจากการรัฐประหารก็ทำงานทำหน้าที่ของตัวเองเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับชนชั้นนำเท่านั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชีวิตแรงงานคือชีวิตในพื้นที่ชนบทซึ่งเป็นภูมิลำเนาของแรงงานชนชั้นล่างส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้ดีขึ้น คุณภาพชีวิตของพวกเขาต้องติดอยู่ในกับดักของการไม่พัฒนามากกว่า 10 ปี เมื่อชีวิตที่บ้านเกิดของแรงงานไม่ดีขึ้น และไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดีพอที่จะมีชีวิตอยู่ตามเงื่อนไขในสังคมเสรีนิยมใหม่ ก็ทำให้แรงงานพื้นที่ชนบทกลับมาไม่มีทางเลือกนอกจากการเป็นแรงงานพลัดถิ่นในเขตเมือง ซึ่งกลายเป็นหนทางเดียวอีกครั้งที่พวกเขาจะสะสมทุนเพื่อไปหาชีวิตที่ดีได้ (นิรุช เนียมทรัพย์, 2550) (Hewison, 2015)

ขณะเดียวกันพื้นที่การต่อสู้ของชนชั้นล่างกับการเคลื่อนไหวภาคประชาชนก็ไม่ได้ได้รับการให้ความหมายในสายตาของชนชั้นนำและชนชั้นกลาง ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเราได้เห็นมวลชนที่ออกมาเคลื่อนไหวคือต้องการชีวิตที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้น และเป็นการแสดงให้เห็นตัวตนทางการเมืองของชนชั้นล่างผ่านการเคลื่อนไหว อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวที่เป็นการท้าทายอำนาจต่อชนชั้นนำ และพยายามที่จะลดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชนชั้นนำ เพื่อนำมาพัฒนาชีวิต

ของชนชั้นล่าง แม้การชุมนุมของแรงงานในพื้นที่ชนบทและแรงงานพลัดถิ่น³จะเป็นการสะท้อนการรับรู้ถึงตัวตนทางการเมืองที่มากขึ้น แต่ทั้งการทำทลายอำนาจของชนชั้นนำและสร้างตัวตนทางการเมืองแก่ชนชั้นล่าง กลายเป็นผลเสียต่อกระแสเสรีนิยมใหม่ ที่ต้องการแรงงานไร้อำนาจและไร้ทางเลือกเข้าสู่ระบบ เพื่อเป็นแรงงานสร้างความมั่งคั่งให้ชนชั้นนำหรือชนชั้นนายทุน เมื่อการเคลื่อนไหวของชนชั้นล่างส่งผลกระทบต่อกระแสเสรีนิยมใหม่ และการแสวงหาผลประโยชน์ของชนชั้นนำ บทสรุปจึงกลับมาที่การทำให้ตัวตนทางการเมืองของชนชั้นล่างไร้ค่าอีกครั้ง ผ่านการปราบปรามโดยกำลังทหาร เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชนชั้นนำเอาไว้ อีกทั้งการปราบปรามครั้งนั้นที่ก่อให้เกิดทั้งผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิต ยังทำให้ต้นทุนของชนชั้นล่างต่อการแสดงตัวตนทางการเมืองมากขึ้นไปอีก หากชนชั้นล่างพยายามที่จะต่อต้านชนชั้นนำที่แสวงหาผลประโยชน์ในกระแสเสรีนิยมใหม่ หรืออีกนัยหนึ่งคือการท้าทายโครงสร้างกระแสเสรีนิยมใหม่ อาจหมายถึงการเอาชีวิตของตัวเองไปเป็นเดิมพัน (Hewison, 2015)

4.3 ผลกระทบของกระแสเสรีนิยมใหม่ด้านสังคมต่อการสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่น

สำหรับในประเทศไทย หากมองในภาพผลกระทบการเข้ามาของกระแสเสรีนิยมใหม่กับลักษณะทางสังคมแล้ว ในทางหนึ่งสภาพสังคมไทยภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่ ไม่ได้เปลี่ยนไปในช่วงเวลาก่อนหน้าเท่าใดนัก หากเทียบกับบทบาทที่แนวคิดเสรีนิยมใหม่มีผลต่อชาติตะวันตกที่เปลี่ยนไป เพราะตั้งแต่ช่วงเวลาก่อนหน้าไทยไม่ได้มีการพัฒนาหรือกระตุ้นเศรษฐกิจและการจ้างงานโดยรัฐ รวมไปถึงการสร้างสวัสดิการโดยรัฐเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของโลกตะวันตก กลับกันก่อนหน้านี้ไทยยังเป็นเพียงแค่ประเทศด้อยพัฒนา ที่รัฐยังไม่เป็นประชาธิปไตย เน้นกอบโกยผลประโยชน์เข้าสู่พวกพ้อง และไม่มียุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างจริงจัง ขณะที่ชีวิตแรงงานไทยก็ไม่ได้มีสวัสดิการเหมือนชาติตะวันตก แต่เป็นแรงงานพลัดถิ่นที่อดอยากในพื้นที่ชนบทแล้วมุ่งหน้าเข้ากรุงมาตายเอาดาบหน้าในฐานะแรงงานพลัดถิ่น โดยเข้ามาประกอบอาชีพเป็นแรงงานรับจ้าง เช่น กรรมกร

³ หมายถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ หรือ นปช. ที่เป็นการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนด้านการเมือง เพื่อต่อต้านรัฐบาลที่มาจากพรรคประชาธิปัตย์ รวมถึงรัฐบาลที่มาจากพรรคพลังประชาชน ซึ่งเป็นการแสดงออกทางการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจำนวนมากจากชนชั้นล่าง โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในกรุงเทพมหานคร และได้ทำการเคลื่อนไหวทางการเมืองหลายครั้งในช่วงเวลาปี.ศ. 2550-2553 ทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานครและพื้นที่อื่นถูกประเทศ ก่อนจะถูกปิดกั้นการเคลื่อนไหวในวงกว้างไปหลังจากการปราบปรามการชุมนุมด้วยกำลังทหารครั้งใหญ่ในปี 2553

แบกหาม เพื่อให้มีชีวิตรอดต่อไปในสังคม ส่วนคุณภาพชีวิตในเมืองของแรงงานพลัดถิ่นก็อย่าแสร้ง
 สวัสดิการ ไร่ที่อยู่อาศัย ไร่สาธารณสุขที่ดี ไร่การศึกษา (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2560) และการเข้ามาเป็น
 แรงงานพลัดถิ่นในเมืองกรุงก็ไม่ได้ทำให้แรงงานมีชีวิตที่ดีไปกว่าตอนอาศัยในชนบท หรืออาจจะแย่
 กว่าเดิมเสียด้วยซ้ำ

อย่างไรก็ตามอิทธิพลของกระแสเสรีนิยมใหม่ก็ได้แปรเปลี่ยนสภาพสังคมไทยให้เป็นไปตาม
 ลักษณะตามที่กระแสเสรีนิยมใหม่นั้นต้องการ กระแสเสรีนิยมใหม่ให้แนวคิดทางเศรษฐกิจเข้ามา
 อิทธิพลต่อด้านอื่นในสังคมและทุกด้านที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของปัจเจกชน เงินทุนเข้าไปมี
 บทบาทครอบคลุมสังคม และมีอำนาจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในทุกด้านของสังคม และเงินกลายเป็นสิ่ง
 ที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์และสถาบัน ไม่ว่าจะพฤติกรรมของมนุษย์ที่เปลี่ยนไป ทั้งทาง
 กีฬา บันเทิง วัฒนธรรม ไปจนถึงพฤติกรรมของสถาบันทั้ง ด้านการศึกษา การสาธารณสุข ด้านที่อยู่
 อาศัย นอกจากนี้กระแสเสรีนิยมใหม่ยังเปลี่ยนให้การตัดสินใจในทุกด้านกระแสเสรีนิยมใหม่ถูกกำหนด
 โดยความคุ้มค่า กำไรหรือขาดทุน ทำให้ทุกอย่างมีมูลค่า มีคุณค่าเป็นตัวเงินที่สามารถวัดได้ อีกทั้งการ
 วัดการประสบความสำเร็จในชีวิตก็ถูกวัดผ่านเงินและมูลค่าของสิ่งนั้น (ต่อศักดิ์ จินดาสุขศรี, 2259)
 ดังนั้นหากแรงงานอยากจะได้รับผลตอบแทนที่มากจากการทำงานในกระแสเสรีนิยมใหม่ แรงงานจึง
 ต้องพยายามที่จะเพิ่มความสามารถให้กับตัวเอง เพราะหากแรงงานมีความสามารถที่จะสร้างผลกำไร
 ให้กับกลุ่มนายทุนมากเท่าใด แรงงานก็มีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนทุนกลับมากเท่านั้น

แต่ในกระแสเสรีนิยมใหม่ หากปัจเจกชนอยากเป็นแรงงานที่อยากจะมีความสามารถและ
 ได้รับผลตอบแทนมาก แรงงานก็จำเป็นต้องเข้าถึงกระบวนการการศึกษาที่มีคุณภาพ แต่การศึกษาใน
 สังคมเสรีนิยมใหม่ก็ถูกเปลี่ยนให้เป็นสินค้าอย่างหนึ่ง หากต้องการได้รับการศึกษาที่ดี ปัจเจกชนก็
 จะต้องมีเงินมากพอที่จะสามารถซื้อสินค้าที่ชื่อ “การศึกษาที่ดี” ได้ แต่สำหรับแรงงานพื้นที่ชนบทแล้ว
 พวกเขาไม่สามารถซื้อการศึกษาที่ดีให้กับตัวเองหรือครอบครัวได้ ความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นทาง
 การศึกษาจึงเกิดขึ้น แรงงานชนชั้นล่างไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่จะพัฒนาศักยภาพตัวเองให้ดีพอต่อ
 การทำงาน เพราะขาดเงินทุนที่จะมาสนับสนุนภาระด้านการศึกษา ขณะเดียวกันสถานศึกษาที่มี
 คุณภาพก็กระจุกในเขตเมือง ไม่กระจายไปยังพื้นที่ชนบททำให้คนในพื้นที่ชนบทไม่มีโอกาสได้เข้าถึง
 การศึกษาที่ดีในอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้รัฐก็ผลักดันให้ภาระด้านการศึกษาเป็นหน้าที่ที่ประชาชนต้องแบก
 รับด้วยตัวเอง ไม่มีการจัดสรรงบประมาณที่จะไปพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ชนบทให้มีคุณภาพ ทำให้คน
 ในพื้นที่ชนบทต้องหาทางหาการศึกษาที่ดีด้วยตัวเองซึ่งต้องใช้ทุนจำนวนมากเพื่อให้ได้มา (นณริฎ

พิศลยบุตร, 2559) (เปรี๊ยะ กิจรัตน์กร, 2555, น.1-3) เมื่อขาดการศึกษาที่ดีซึ่งจะสามารถพัฒนา ศักยภาพของแรงงานให้เป็นแรงงานที่ตลาดต้องการและได้ค่าตอบแทนสูงได้ ทำให้แรงงานในพื้นที่ ชนบทจึงเป็นได้แค่แรงงานพลัดถิ่นที่ต้องมาทำงานเป็นลูกจ้างในโรงงานหรือทำงานรับจ้างในเขตเมือง รับใช้นายทุนหรือคนชนชั้นอื่นเท่านั้น

4.4 การสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นในกระแสเสรีนิยมใหม่

กระแสเสรีนิยมใหม่ได้สร้างเงื่อนไขขึ้นมามากมายทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ซึ่งทำให้แรงงานในพื้นที่ชนบทไม่มีทางเลือกอื่นหากต้องการที่จะมีชีวิตที่ดีในกระแสเสรีนิยมใหม่ นอกจาก การเป็นแรงงานพลัดถิ่นเพื่อทำการสะสมทุนที่มากพอให้นำไปสู่การเลื่อนชั้นทางชนชั้น อันจะเป็น หนทางที่ทำให้แรงงานชนบทได้มีโอกาสได้เลื่อนชั้นเป็นชนชั้นกลางใหม่สามารถมีชีวิตที่มีคุณภาพได้ ตามเงื่อนไขในกระแสเสรีนิยมใหม่ ซึ่งกลไกที่กระแสเสรีนิยมใหม่สร้างขึ้นก็เพื่อให้แรงงานในพื้นที่ชนบท ยอมขายตัวเองเป็นแรงงานในเขตเมืองเพื่อเข้ามาทำงานรับใช้ระบบ เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับตัว กระแสเสรีนิยมใหม่และชนชั้นนำ อย่างไรก็ตามไม่ใช่แค่แรงงานเลือกยอมขายตัวเองมาเป็นแรงงาน พลัดถิ่นแล้วจะไม่ต้องแลกด้วยการสูญเสียสิ่งใดไป แม้การที่แรงงานชนบทจะขายตัวเองเป็นแรงงาน พลัดถิ่นจะได้รับผลตอบแทนเป็นเม็ดเงินและโอกาสในการได้พบเจอชีวิตที่ดีขึ้นในกระแสเสรีนิยมใหม่ แต่นั่นก็ต้องแลกมาด้วยการที่แรงงานพลัดถิ่นต้องเจอกับภาวะการสูญเสียตัวตน ซึ่งเป็นการสูญเสีย ตัวตนชีวิตที่ตนเองอยากจะใช้ชีวิตตนเองอยากจะเป็น เพื่อต้องแลกกับการยอมมาเป็นแรงงานพลัดถิ่น เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทุนจำนวนมากพอที่จะนำไปสู่การเลื่อนชั้นทางชนชั้น ในทางหนึ่งก็เป็นราคาที่ ต้องจ่ายของแรงงานพลัดถิ่นกับการที่หวังจะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในกระแสเสรีนิยมใหม่ แต่ในทาง หนึ่งก็เป็นตัวตนที่แรงงานพลัดถิ่นไม่ควรที่จะต้องเสียไป หากแต่เงื่อนไขของกระแสเสรีนิยมใหม่ได้ พรากตัวตนที่อยากจะใช้ไปจากแรงงานพลัดถิ่น

4.4.1 การสูญเสียตัวตนที่อยากใช้ชีวิตในบ้านเกิดของแรงงานพลัดถิ่น

สิ่งที่แรงงานพลัดถิ่นต้องสูญเสียไปกับการอพยพมาทำงานในเขตเมืองคือการต้องเสียโอกาส ที่จะได้ใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่บ้านเกิด สำหรับแรงงานในพื้นที่ชนบทแล้วการได้อยู่อาศัยใช้ชีวิตในพื้นที่บ้าน เกิดนั้นเป็นเหมือนความฝันอย่างหนึ่งของแรงงาน ที่จะได้มีหน้าที่การงานที่ดีสามารถหาเลี้ยงครอบครัว ของตัวเองได้ในพื้นที่บ้านเกิด ได้อาศัยอยู่กับครอบครัว ได้ใช้ชีวิตในพื้นที่ซึ่งตัวเองรู้สึกผูกพัน อย่างไรก็ตามด้วยกลไกที่กระแสเสรีนิยมใหม่สร้างขึ้น แรงงานไม่สามารถจะมีชีวิตที่ดีในพื้นที่ชนบทได้ ทำให้พวกเขา

เขาต้องลาจากบ้านเกิดมาเพื่อทำงานในเขตเมือง และละทิ้งความฝันที่จะได้ใช้ชีวิตในบ้านเกิดเพื่อมาเป็นแรงงานพลัดถิ่นในเขตเมืองเพื่อการสะสมทุนให้นำไปสู่การเลื่อนชั้นทางชนชั้น และสามารถกลับคืนสู่บ้านเกิดได้อีกครั้งในฐานะชนชั้นกลางใหม่ และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขที่บ้านเกิดอีกครั้ง

“ผมเข้ามาทำงานในกรุงเทพตั้งแต่อายุ 17 ตอนนี้อายุ 29 ก็ทำมาหลายอย่างๆ ตอนนี่ก็มาขับวินมอเตอร์ไซด์”

เมษา ปัญญาสุข แรงงานพลัดถิ่นชาวศรีสะเกษ

“ผมออกมาจากศรีสะเกษตั้งแต่อายุ 18 ก็มาทำงานโรงงานอุตสาหกรรม ทำมาเรื่อยจนถึงที่พึ่งออกจากงานไม่นานนี้”

โกวิท ณีวาท แรงงานพลัดถิ่นชาวศรีสะเกษ

“ผมออกจากสีกะมาได้ 6-7 ปี มาอยู่ชลบุรี มาทำงานที่นิคมอุตสาหกรรม”

แรงงานพลัดถิ่นชาวศรีสะเกษท่านหนึ่ง

“ผมมาทำงานที่ระยองได้ 25 ปีแล้ว มาเป็นพนักงานบริษัท คือผมเรียนจบก็ออกจากบ้านมาเลย อยู่ยาวมาจนถึงตอนนี้”

กิตติศักดิ์ ยอดรัก แรงงานพลัดถิ่นชาวศรีสะเกษ

อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วการเข้ามาทำงานเพื่อสะสมทุนของแรงงานพลัดถิ่น ไม่ใช่จะทำได้อย่างง่ายดายหรือใช้เวลาเพียงแค่ว่าไม่กี่ปีแรงงานพลัดถิ่นก็สามารถกลับไปตั้งตัวได้อีกครั้งในพื้นที่บ้านเกิด แรงงานพลัดถิ่นจำนวนมากกลับต้องติดกับดักกลายเป็นแรงงานในเขตเมือง เพราะไม่สามารถกลับไปตั้งตัวในบ้านเกิดได้ เนื่องจากไม่สามารถบรรลุการสะสมทุนเพื่อให้กลับไปใช้ชีวิตอย่างมั่นคงในกระแสเสรีนิยมใหม่ที่บ้านเกิด หรือบางคนก็รู้สึกว่าคุณค่าของพวกเขายังไม่ปลอดภัยมากพอที่จะละทิ้งหน้าที่การงานในเขตเมือง เพื่อกลับไปใช้ชีวิตบ้านเกิดที่พวกเขาจะรายได้น้อยลง หรือบางคนก็ไม่มีงานที่จะสร้างรายได้ให้กับตัวเองในพื้นที่บ้านเกิด จึงยังคงต้องใช้ชีวิตเป็นแรงงานพลัดถิ่นทำงานในพื้นที่เขตเมืองต่อไปอีกเป็นหลายสิบปี

“ใครๆก็อยากกลับบ้านทั้งนั้นแหละพี่ แต่หน้าที่การงานมันอยู่ที่นี้ จะให้ผมทำไง”

เมษา ปัญญาสุข แรงงานพลัดถิ่นชาวศรีสะเกษ

การที่แรงงานไม่สามารถที่จะสะสมไปจนถึงในจุดที่ตัวเองมั่นใจมากพอว่าจะสามารถกลับไปตั้งตัวในพื้นที่บ้านเกิด ละทิ้งหน้าที่การงานทั้งหมดในเขตเมือง กลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดอีกครั้งได้อย่างปลอดภัยจากความเสี่ยงและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นเหตุและปัญหาสำคัญที่ทำให้แรงงานพลัดถิ่นไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดได้ และยังคงต้องเป็นแรงงานพลัดถิ่นต่อไป เพื่อที่จะทำงานในระบบต่อไปเพื่อทำการสะสมทุนจนกว่าจะถึงจุดที่แรงงานสะสมทุนได้มากพอและรู้สึกปลอดภัยที่จะสามารถกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดอีกครั้ง แรงงานจำนวนไม่น้อยยังรู้สึกว่าการใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานคร หรือในเขตเมืองเป็นทางเลือกที่ดีกว่าขณะที่ตนเองอยู่ในช่วงวัยทำงาน เพราะสามารถทำให้ตัวแรงงานหารายได้ได้มากกว่าการกลับไปทำงานในพื้นที่ชนบท หากแรงงานพลัดถิ่นจะต้องละทิ้งหน้าที่การงานในเขตเมืองกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดอีกครั้ง พวกเขาจะรู้สึกไม่ปลอดภัยว่าการกลับไปเป็นแรงงานในพื้นที่ชนบท จะทำให้พวกเขามีชีวิตอย่างเป็นสุขได้ในกระแสเสรีนิยมใหม่ และการยังคงก้มหน้าทำงานเพื่อสะสมทุนในขณะที่ตัวเองยังเป็นแรงงานที่ยังมีประสิทธิภาพทำงานรับใช้ระบบได้นั้นเป็นทางเลือกที่ดีกว่า (ยงยุทธ บุราสิทธิ์, 2556, น.79) นอกจากนี้ด้วยความเสี่ยงและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ทำให้การสะสมทุนให้บรรลุผลที่ตั้งไว้ของแรงงานพลัดถิ่นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยาก อีกทั้งเงื่อนไขและปัจจัยทางการเมืองและสังคมในกระแสเสรีนิยมใหม่ก็ไม่ได้สนับสนุนให้การสะสมทุนของแรงงานพลัดถิ่นเป็นไปโดยง่าย ทำให้ผลสุดท้ายแรงงานพลัดถิ่นจึงทำได้แค่หน้าทำงานเพื่อสะสมทุนต่อไป โดยไม่รู้ว่าเมื่อใดจะได้กลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดอีกครั้ง หรือแรงงานหลายคนต้องกลายเป็นแรงงานพลัดถิ่นไปจนวันตาย เพราะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้กับการเป็นแรงงานพลัดถิ่นได้สำเร็จ

“ทุกวันนี้ผมก็ได้กลับบ้านปีละ 2 ครั้ง สงกรานต์กับปีใหม่ ผมยังคิดถึงบ้าน ผมภูมิใจกับบ้านเกิด เวลาเจอคนศรีสะเกษผมก็คิดถึงบ้าน ถึงผมจะจากที่นั่นมานานมากแล้ว แต่ยังไงผมก็ยังผูกพัน บ้านผมยังอยู่ที่นั่น”

กิตติศักดิ์ ยอดรัก แรงงานพลัดถิ่นชาวศรีสะเกษ

“เมื่อก่อนผมก็กลับบ้านทุกเทศกาล แต่ตอนนี้ไม่ได้กลับมา 2 ปีแล้ว”

โกวิท ณีวาท แรงงานพลัดถิ่นชาวศรีสะเกษ

แม้ว่าสำหรับแรงงานพลัดถิ่นแล้วได้กลับไปใช้ชีวิตในบ้านเกิดอีกครั้งจะเป็นความฝันและเป็นชีวิตพวกเขาอยากจะใช้เสมอ แต่ว่าในความจริงแล้วพื้นที่บ้านเกิดกลับเป็นสิ่งที่ห่างไกลกับชีวิตของแรงงานพลัดถิ่นเหลือเกิน แม้ว่าภาพของบ้านเกิดจะยังคงเป็นสิ่งที่แจ่มชัดในจิตใจของแรงงานและเป็นสิ่งที่แรงงานพลัดถิ่นโหยหาอยู่เสมอ แต่พวกเขาก็ทำได้เพียงแค่กลับไปใช้ชีวิตและมีความผูกพันกับพื้นที่บ้านเกิดได้จริงได้ในเวลาแค่ไม่เกิน 10 วัน ตามวันหยุดยาวช่วงเทศกาลอย่างสงกรานต์หรือปีใหม่ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มากที่สุดเท่าที่กระแสรื่นนิยมนใหม่จะให้กับแรงงานได้ และชีวิตที่เหลือของแรงงานพลัดถิ่นก็ต้องใช้ไปกับการทำงานรับใช้ระบบอีกครั้ง แม้จะเป็นชีวิตที่แรงงานไม่ได้อยากจะเป็น แต่เพื่อเติมเต็มความฝันที่แรงงานจะได้กลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดอีกครั้งโดยปลอดภัยตามกระแสรื่นนิยมนใหม่ หากแต่ว่าการกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดของแรงงานนั้นแทบไม่เกิดขึ้น จากกลไกที่กระแสรื่นนิยมนใหม่สร้างขึ้นเพื่อให้แรงงานพลัดถิ่นยังคงต้องทำงานรับใช้ระบบต่อไป ผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้นกับแรงงานพลัดถิ่นคือพื้นที่บ้านเกิดได้กลายเป็นเพียงแค่ภาพที่สวยงาม เป็นความฝันเป็นความโหยหาของแรงงานที่อยากกลับไปใช้ชีวิตที่นั่นอีกครั้ง ขณะที่ในชีวิตจริงพื้นที่บ้านเกิดเป็นสิ่งที่แรงงานพลัดถิ่นไม่สามารถเอื้อมถึงที่จะดึงกลับมาอยู่ในชีวิตได้ การกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดจึงเป็นได้เพียงแค่ความฝันของแรงงานพลัดถิ่นซึ่งชีวิตจริงทำได้แค่เป็นแรงงานอาศัยในเขตเมืองเพื่อทำงานรับใช้ระบบ และตัวคนที่แรงงานอยากกลับไปใช้ชีวิตในบ้านเกิดก็หายไปตลอดการ

4.4.2 การสูญเสียสภาพแวดล้อมการใช้ชีวิตแบบพื้นที่ชนบท

หนึ่งในเหตุผลที่ทำให้แรงงานพลัดถิ่นโหยหาและอยากกลับไปใช้ชีวิตในพื้นที่บ้านเกิดคือ แรงงานต้องการกลับไปใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่แบบชนบท ที่มีพฤติกรรมที่แตกต่างออกไปจากการเป็นคนเมือง พฤติกรรมในพื้นที่ชนบทของคนในพื้นที่ชนบทเป็นพฤติกรรมที่ทำกันต่อเนื่องยาวนานจนกลายเป็นวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้น แต่การที่แรงงานต้องอพยพเข้ามาเป็นแรงงานในเขตเมืองวัฒนธรรมการใช้ชีวิตหรือพฤติกรรมเหล่านั้นถูกทำให้หายไป เพื่อให้แรงงานสามารถตอบสนองการทำงานรับใช้ระบบได้อย่างเต็มความสามารถ

ชีวิตของแรงงานในตอนที่อยู่ในพื้นที่ชนบทเป็นชีวิตที่แรงงานอาศัยอยู่อย่างเป็นครอบครัวเป็นพื้นที่เป็นน้อง คนในชุมชนรู้จักกันไปมาหาสู่พูดคุยทักทายกันได้โดยไม่มีกำแพงความเป็นส่วนตัวชั้นกลาง มี

การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนในชุมชน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจโอบอ้อมอารีระหว่างกัน สำหรับคนในชุมชนแล้วความเป็นครัวเรือนไม่ได้ถูกจำกัดอยู่แค่ภายในครัวเรือนเท่านั้น แต่ความเป็นครอบครัวขยายกว้างไปได้เป็นในระดับความเป็นท้องถิ่นเดียวกัน คนในพื้นที่หมู่บ้านเดียวกันหรือในจังหวัดเดียวกันก็สามารถรู้สึกและสัมผัสถึงความเป็นครอบครัวได้ เพราะมีวัฒนธรรมในลักษณะเดียวกัน วิถีชีวิตไม่ต่างกัน ผู้คนในพื้นที่ท้องถิ่นเดียวกันสามารถเชื่อมโยงกันได้ผ่านวัฒนธรรมในสังคม และการรู้จักกันของคนในท้องถิ่นก็สามารถเกิดขึ้นได้โดยง่าย เพราะครอบครัวในพื้นที่ชนบทมีขนาดใหญ่ มีลูกหลานจำนวนมาก ความเป็นครอบครัวเครือญาติมีการขยายตัว แต่ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ท้องถิ่นเดิมเป็นหลัก ทำให้พื้นที่ท้องถิ่นมีความเป็นครอบครัวที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงทั้งทางสายเลือดและทางวัฒนธรรม

แต่เมื่อแรงงานต้องอพยพเข้าสู่พื้นที่เขตเมืองสภาพแวดล้อมตรงนั้นได้ถูกทำให้เลือนหายไป เพื่อตอบให้แรงงานพลัดถิ่นสามารถเป็นแรงงานทำงานรับใช้ระบบได้อย่างเต็มที่ สิ่งแรกที่แรงงานพลัดถิ่นต้องสูญเสียคือสภาพแวดล้อมความเป็นชุมชนที่เป็นครอบครัวที่ทุกคนรู้จักกัน ในสังคมเสรีนิยมใหม่ โดยเฉพาะในสังคมเมือง โดยกระแสเสรีนิยมใหม่สร้างชุดแนวคิดปัจเจกนิยมใหม่ (New Individualism) ที่ให้ความสำคัญกับส่วนตัวปัจเจกชนมากกว่าที่จะสนใจสังคมส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับตัวเองเท่านั้นโดยไม่สนใจสังคมหรือสิ่งอื่นรอบตัว พร้อมจะทำทุกวิถีทางเพื่อตอบสนองและสร้างความสุขให้กับตัวปัจเจกชนเอง แนวคิดปัจเจกนิยมใหม่เป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลเคียงข้างกับกระแสเสรีนิยมใหม่ตลอดระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมาและมีอิทธิพลอย่างมากต่อปัจเจกชนซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเมือง ทำให้พฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนเมืองเป็นการใช้ชีวิตเพื่อตนเองสนใจแต่กับตัวเองโดยไม่สนใจคนรอบตัว ไม่คิดจะสร้างหรือผูกสัมพันธ์ความเป็นครอบครัวกับใครในสังคม ปัจเจกชนมีชีวิตแค่เพื่อทำให้ชีวิตตัวเองดีและประสบความสำเร็จเท่านั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องไปช่วยเหลือหรือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ใคร ใช้ชีวิตเพื่อตนเองก็พอ (เกรียงศักดิ์ ธีระโกวิทขจร, 2551) (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2560)

สำหรับแรงงานพลัดถิ่นแล้วนั้นการที่ต้องใช้ชีวิตแบบโดดเดี่ยวเพื่อตัวเองโดยตัดจากความสัมพันธ์ของคนรอบข้างเป็นเรื่องที่ไม่คุ้นชิน การที่แรงงานพลัดถิ่นต้องพยายามปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของเมืองใหญ่กลายเป็นคนที่ต้องสนใจและมุ่งมั่นกับการทำงานอย่างหนักเพื่อการสะสมทุนให้แรงงานพลัดถิ่นมีชีวิตที่ดีขึ้น อันเป็นไปตามกลไกที่กระแสเสรีนิยมใหม่ได้สร้างขึ้นมา ทว่าสำหรับแรงงานพลัดถิ่นแล้วการต้องใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ท่ามกลางตึกที่ใหญโต แต่ปราศจากครอบครัวพ่อแม่พี่น้องเครือญาติกระทั่งคนในท้องถิ่นเดียวกัน ไม่สามารถผูกมิตรกับคนรอบข้างที่มาจากทั่วทุกหน

แห่งในประเทศซึ่งเขามาอาศัยในเขตเมืองร่วมกัน ที่แม้จะทำอาชีพเดียวกันคล้ายกันมาด้วย เป้าประสงค์เดียวกัน แต่ทุกคนก็มีชีวิตที่แยกขาดไม่ผูกพันกันเหมือนคนในชนบทที่เป็นเหมือนพี่น้อง เป็นครอบครัว เพราะแม้จะเป็นแรงงานพลัดถิ่นเหมือนกันทุกคนก็ต้องแข่งขันกันเพื่อให้ตัวเองประสบความสำเร็จสามารถสะสมทุนเพื่อกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิดของตัวเองให้ได้ กลายเป็นภาวะการแข่งขันระหว่างแรงงานทำให้ความสัมพันธ์แบบครอบครัวเกิดขึ้นได้ยากในเขตเมือง ชีวิตในเมืองใหญ่ของแรงงานพลัดถิ่นจึงกลายเป็นชีวิตที่โดดเดี่ยวและอ้างว้าง และไร้พวกพ้อง สำหรับแรงงานพลัดถิ่นแล้ว พวกเขาจึงจำเป็นต้องหาพื้นที่ให้พวกเขาได้พบเจอคนจากบ้านเกิดหรือคนจากท้องถิ่นเดียวกัน อย่างคนอีสานกับร้านอาหารอีสาน คนเหนือกับร้านอาหารเหนือ เพื่อให้อย่างน้อยแรงงานพลัดถิ่นยังรู้สึกว่ามีเพื่อนมีครอบครัวเดียวกันอยู่ในสังคมเมือง เพื่อให้ตัวไม่ได้รู้สึกโดดเดี่ยวอยู่ตามลำพัง อันเป็นชีวิตที่แรงงานพลัดถิ่นไม่คุ้นเคยและไม่เหมือนกับตอนที่อาศัยในพื้นที่ชนบท นอกจากนี้การต้องมาอาศัยในเขตเมืองทำให้แรงงานต้องเสียการใช้ชีวิตตามแบบวัฒนธรรมประเพณีตามท้องถิ่นของตัวเอง จากการที่เข้ามาเป็นแรงงานพลัดถิ่นที่ไม่ว่าแรงงานทุกคนจะมาจากพื้นที่ไหนก็ตาม แรงงานก็ไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตตามวัฒนธรรมดั้งเดิมจากท้องถิ่นของตนได้ เพราะชุดความคิดกระแสหลักในเขตเมืองที่กลายเป็นวัฒนธรรมของคนเมืองคือชุดแนวคิดแบบปัจเจกนิยมใหม่เท่านั้น ขณะที่วัฒนธรรมการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมจากพื้นที่บ้านเกิดของแรงงานก็ถูกกลับไปพร้อมกับการสวมตัวตนเป็นแรงงานพลัดถิ่น (ทัศนาศิลป์, 2558, น.10) (ยงยุทธ บุราสิทธิ์, 2556, น.73-74)

บทที่ 5

กลไกการสร้างตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นในฐานะกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่น

5.1 แนวคิดชุมชนจินตกรรมกับการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น

แนวคิดชุมชนจินตกรรม (Imagined Community) ของเบนดิค แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) มีส่วนสำคัญอย่างมากในการสร้างตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น เพราะแฟนบอลพลัดถิ่นคือกลุ่มแฟนบอลที่เป็นแรงงานพลัดถิ่นซึ่งต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดถิ่นฐานภูมิลำเนาเข้ามาเป็นแรงงานในเขตเมือง แต่แม้แรงงานพลัดถิ่นจะเข้ามาอาศัยในเขตเมืองแต่พวกเขาก็ยังคงมีความผูกพันกับพื้นที่บ้านเกิดอยู่มาก และเลือกที่จะยังเชียร์และให้การสนับสนุนทีมฟุตบอลบ้านเกิดของตัวเองอยู่ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วแรงงานพลัดถิ่นหลายคนก็ห่างจากบ้านเกิดมาเป็นเวลานาน ได้กลับบ้านเพียงแค่วงเวลาเทศกาลหยุดยาว อย่างปีใหม่และสงกรานต์เท่านั้น บางคนใช้ชีวิตในเขตเมืองเป็นเวลานานมากกว่าพื้นที่บ้านเกิดจนบทของตัวเองด้วยซ้ำ แต่พวกเขาก็ยังคงเลือกเชียร์ทีมฟุตบอลจากบ้านเกิด ทั้งที่แฟนบอลหลายคนและผู้เขียนไปสัมภาษณ์ก็อาศัยในพื้นที่ที่มีทีมฟุตบอลชื่อดังอาศัยอยู่ เช่น พื้นที่เขตคลองเตยที่มีทีมการทำเรือ เอฟซี, พื้นที่จังหวัดชลบุรีที่มีทีมชลบุรี เอฟซี¹ หรือ พื้นที่จังหวัดระยอง ที่มีทีมระยอง เอฟซี² แต่แฟนบอลเหล่านี้ก็ไม่เลือกเชียร์สโมสรใกล้เคียงที่อยู่อาศัย ปัจจุบัน แต่เลือกเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นของทีมบ้านเกิดแทน โดยแฟนบอลจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้เขียนไปสัมภาษณ์ในที่นี้คือแฟนบอลกลุ่มกุปริพลัดถิ่นของทีมศรีสะเกษ เอฟซี ที่เป็นชาวศรีสะเกษซึ่งอาศัยในพื้นที่กรุงเทพมหานครหรือเมืองอุตสาหกรรม ซึ่งยังคงเลือกเป็นแฟนบอลของทีมบ้านเกิดแทนที่จะเป็นแฟนบอลของทีมประจำพื้นที่ซึ่งตนเองพักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน

*“ถึงผมจะอยู่ในกรุงเทพ อยู่แถวคลองเตย ใกล้สนามท่าเรือเลยนะ
แต่ผมไม่เชียร์ท่าเรือหรอก แทบไม่เข้าไปดูเลย ผมไม่อิน สำหรับผม
กรุงเทพมันก็เป็นแค่ที่พักอาศัยจากการทำงาน ผมเป็นคนศรีสะเกษ
เป็นแฟนบอลศรีสะเกษ เชียร์ทีมศรีสะเกษ เพราะศรีสะเกษคือบ้าน
เกิดของผม”*

¹ ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ยังมีสโมสรชื่อดังนอกจากชลบุรี เอฟซี อีก 2 ทีม คือพัทยา ยูไนเต็ด และราชนาวี เอฟซี

² ในพื้นที่จังหวัดระยอง ยังมีสโมสรชื่อดังนอกจากระยอง เอฟซี อีกทีม คือทีมปตท.ระยอง

เมษา ปัญญาสุข แฟนบอลพลัดถิ่นทีมศรีสะเกษ เอฟซี

แฟนบอลกลุ่มกุปรีพลัดถิ่นที่ผู้เขียนได้ไปสัมภาษณ์ต่างกล่าวเป็นเหตุผลเดียวกันว่าเหตุผลที่พวกเขาไม่เลือกเชียร์ทีมบอลที่อยู่ในเขตใกล้เคียงที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ก็เพราะเขาไม่มีความรู้สึกผูกพันกับพื้นที่ซึ่งอาศัยอยู่ในปัจจุบัน สำหรับพวกเขาแล้วพื้นที่ในเขตเมืองที่พวกเขาอาศัยอยู่ก็เป็นเพียงแค่“ที่อยู่อาศัยชั่วคราว”เท่านั้น แต่บ้านที่แท้จริงของพวกเขาอยู่ที่จังหวัดศรีสะเกษ แม้ว่าพวกเขาจะจากบ้านเกิดมาเป็นเวลายาวนานแต่ความรู้สึกผูกพันกับพื้นที่บ้านเกิดยังคงอยู่ ในขณะที่ตัวแรงงานเองกลับไม่ได้มีความผูกพันกับพื้นที่เขตเมืองที่พวกเขาอาศัยและพบเจออยู่ในชีวิตจริง ทำให้ชาวศรีสะเกษจำนวนมากปฏิเสธที่จะเป็นแฟนบอลของทีมฟุตบอลในพื้นที่ซึ่งตัวเองอาศัย และเลือกเป็นแฟนบอลของทีมบ้านเกิดแทน

แม้แรงงานพลัดถิ่นจำนวนมากจะจากลาบ้านเกิด เพื่อเป็นแรงงานทำงานในเขตเมืองเป็นเวลานาน แต่ความรู้สึกเชื่อมโยงผูกพันกับบ้านเกิดหรือสำนึกในพื้นที่บ้านเกิดยังไม่เคยจากไปไหน สิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่จังหวัดบ้านเกิดกับตัวแรงงานพลัดถิ่น ก็คือความรู้สึกสำนึกความเป็นคนท้องถิ่นในพื้นที่บ้านเกิดนั่นเอง ที่ปลูกฝังในตัวปัจเจกชนว่าเราเป็นคนที่เกิดมาจากพื้นที่ไหน และเราจึงมีสำนึกว่าเราเป็นคนในพื้นที่นั้นไปโดยปริยาย ไม่ว่าจะแท้จริงแล้วทั้งชีวิตอาจจะใช้ชีวิตในพื้นที่บ้านเกิดน้อยกว่าพื้นที่อื่นก็ได้ ซึ่งสำนึกความภูมิใจในพื้นที่บ้านเกิดก็ไม่ต่างอะไรกับสำนึกพื้นที่ความภูมิใจในความเป็นชาติ ที่มีการจินตกรรมสร้างตัวตนความเป็นคนท้องถิ่นขึ้นมาโดยใช้พื้นที่เขตแดนมาสร้างและแบ่งตัวตนและความรู้สึกให้ต่างจากคนภายนอก (Anderson, กษิร ชิพเป็นสุข, เกรียงศักดิ์ เศรษฐพัฒน์, คุณากร วาณิชวิรุฬห์, ฉลอง สุนทรวาณิชย์, ทรงยศ แวหงส์ ธเนศ อาภรณ์ สุวรรณ, ภัควี วีระภาสพงษ์, วีระ สมบูรณ์ และศุภมิตร ปิติพัฒน์ แปล, 2552, น.9-13) ความรู้สึกสำนึกรักและภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่สร้างความรู้สึกผูกพันกับพื้นที่ท้องถิ่นอันเป็นพื้นที่บ้านเกิดของปัจเจกชนขึ้นมา รวมถึงสร้างตัวตนความเป็นคนจากพื้นที่นั้นติดตัวปัจเจกชนไป แม้ว่าปัจเจกชนจะต้องอพยพพลัดถิ่นออกจากถิ่นฐานบ้านเกิดเป็นเวลายาวนานอย่างแรงงานพลัดถิ่นในไทย แต่แรงงานก็ยังมีสำนึกความรักความผูกพันกับจังหวัดบ้านเกิดเสมอ และความเป็นคนจากจังหวัดบ้านเกิดก็จะติดตัวไปไม่ว่าแรงงานจะอพยพไปทำงานอยู่ในพื้นที่ใดของประเทศไทยก็ตาม

ทีมศรีสะเกษ เอฟซี เป็นสิ่งหนึ่งที่เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของความเป็นจังหวัดศรีสะเกษ ในฐานะการเป็นทีมบอลตัวแทนจากจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเหมือนกับแรงงานชาวจังหวัดศรีสะเกษที่ผูกพันกับจังหวัดศรีสะเกษในฐานะคนจากศรีสะเกษเช่นกัน ซึ่งสำนึกความเป็นคนหรือทีมฟุตบอล

จังหวัดศรีสะเกษ เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงทีมฟุตบอลกับคนจากจังหวัดนั้นเข้าด้วยกัน และมีความผูกพันกันด้วยสำนึกความเป็นท้องถิ่นและมีรากเหง้าที่มาเดียวกัน แม้ว่าแฟนบอลอย่างแฟนบอลพลัดถิ่นจะไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดบ้านเกิดก็ตาม

ทีมฟุตบอลศรีสะเกษกับชาวจังหวัดศรีสะเกษจึงมีความผูกพันเชื่อมโยงกันด้วยความเป็นจังหวัดศรีสะเกษ แม้ว่าก่อนหน้านั้นแฟนบอลชาวศรีสะเกษมาก่อนอาจจะไม่ได้ติดตามฟุตบอลไทยมาก่อน แต่เมื่อเริ่มติดตามฟุตบอลไทย สำหรับชาวศรีสะเกษแล้วต้องเริ่มที่ทีมศรีสะเกษเท่านั้น เพราะความเป็นทีมฟุตบอลจากจังหวัดบ้านเกิดได้ผูกความเชื่อมโยงไว้กับคนศรีสะเกษตั้งแต่แรกแล้ว และสำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นอย่างกลุ่มกูปรี่พลัดถิ่น ต่อให้ตัวของพวกเขาจะไม่ได้อาศัยอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ แต่ก็ยังคงมีความผูกพันกับความเป็นจังหวัดศรีสะเกษได้ผ่านการเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นของทีมศรีสะเกษ แม้ว่าตัวของแฟนบอลแท้จริงแล้วจะอาศัยอยู่ในเขตเมืองเป็นแรงงานพลัดถิ่นอยู่ก็ตาม

“เล่นอยู่ลิคไหนผมก็เชียร์นะ ฟอรั่มแะยังงใจผมก็เชียร์ ยังไงๆผมก็เชียร์ ขอแค่ไม่ยุบทีมก็พอ”

โกวิทย์ ณีวาท แฟนบอลพลัดถิ่นทีมศรีสะเกษ เอฟซี

“ตกชั้นผมก็ยังคงจะตามเชียร์นะ ตกชั้นผมก็เชียร์จะทำยังไงได้ นี่มันทีมบ้านเกิด ก็ต้องให้กำลังใจกันต่อไป”

กิตติศักดิ์ ยอดรัก แฟนบอลพลัดถิ่นทีมศรีสะเกษ เอฟซี

“ตกชั้นไปจั่งได้เฮาก็เชียร์ เพราะนี่คือทีมศรีสะเกษบ้านเกิดของเฮา แม่นบ่”

แกนนำกลุ่มกูปรี่พลัดถิ่น กล่าวกับแฟนบอลคนอื่นบนอัฒจรรย์ ผ่านเครื่องโทรโข่ง

จากการสัมภาษณ์แฟนบอลพลัดถิ่นที่ผู้เขียนได้ไปสัมภาษณ์ล้วนตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า เหตุผลเดียวที่พวกเขาเป็นแฟนบอลทีมศรีสะเกษคือเพราะเป็นทีมบ้านเกิดของพวกเขา ไม่มีเหตุผลอื่นใด จะตามเชียร์ต่อไปตลอดไม่ว่าจะแพ้หรือชนะ จะได้แชมป์หรือไม่ได้แชมป์ หรือต่อให้ทีมตกชั้นก็ยังเชียร์ต่อไป เพราะมันเป็นทีมของบ้านเกิด แฟนบอลพลัดถิ่นนั้นมีความรู้สึกมีความผูกพันกับทีมผ่านการที่ทีมเป็นทีมของพื้นที่บ้านเกิด ทำให้พวกเขาไม่สามารถเลือกไปเชียร์ทีมอื่นได้ เพราะความรู้สึกที่

ผูกพันกับพื้นที่บ้านเกิด ซึ่งเป็นผลจากแนวคิดแบบชุมชนจินตกรรมที่ถูกสร้างขึ้นมาให้กับแฟนบอลผูก
ตัวตนของตัวเองกับความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่น ภูมิใจและมีความผูกพันในทีมฟุตบอลจากบ้านเกิด และ
เชื่อมตัวของแฟนบอล ทีมฟุตบอล และพื้นที่บ้านเกิดเข้าด้วยกัน

ทีมฟุตบอลเองก็เป็นสิ่งที่มีลักษณะในแบบชุมชนจินตกรรมเช่นกัน เพราะทีมฟุตบอลเองก็
ต้องมีความผูกพันกับพื้นที่เป็นหลัก ผ่านสนามฟุตบอลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง พื้นที่จึงกลายเป็น
ตัวกำหนดการเลือกเชียร์ทีมบอลของปัจเจกชนโดยเฉพาะสำหรับแฟนบอลต่างประเทศโดยเฉพาะใน
พื้นที่ยุโรป หรือที่เรียกกันว่า “แฟนบอลท้องถิ่นนิยม” ที่เลือกเป็นแฟนบอลของทีมที่อยู่ใกล้ที่อยู่
อาศัยของตัวเองหรือจังหวัดบ้านเกิดของตัวเอง แม้ว่าในปัจจุบันฟุตบอลสมัยใหม่จะไม่ได้ทำให้ทีม
บอลผูกพันเฉพาะกับพื้นที่ท้องถิ่นละแวกนั้นอีกต่อไปผ่านการเกิดเทคโนโลยีการถ่ายทอดฟุตบอล
ออกไปทั่วโลก แต่ทีมบอลก็ยังคงมีความเป็นชุมชนจินตกรรมอยู่สูง และอาจจะมากกว่าเดิมเสียด้วย
ซ้ำ เพราะเมื่อเกิดเทคโนโลยีการถ่ายทอดสด ทีมฟุตบอลในทางหนึ่งสามารถหลุดพ้นข้อจำกัดทางพื้นที่
ที่ตั้งของสนามบอล แต่ทีมบอลได้กลายเป็นทีมสำหรับคนทั่วโลก ไม่เฉพาะแฟนบอลในพื้นที่ท้องถิ่น
อีกต่อไป (ตฤณ ไอยะรา, 2560) และความเป็นชุมชนจินตกรรมของแฟนบอลก็ขยายตัวขึ้น ไม่ว่า
แฟนบอลจะอยู่ที่ใดพวกเขาสามารถรู้สึกผูกพันไปกับทีมฟุตบอลได้ แฟนบอลกลุ่มกูปรีลัดถิ่นก็
เช่นเดียวกัน แม้ว่าพวกเขาจะไม่ได้อยู่ในพื้นที่บ้านเกิดซึ่งมีโอกาสชมเกมฟุตบอลในสนามได้ไม่บ่อย
นัก สำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นในปีหนึ่งก็ได้ชมเกมแค่นี้ก็ยินดี ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ เวลา หน้าที่การ
งานที่จะอำนวย ขณะเดียวกันทีมบอลก็ต้องเตะในพื้นที่สนามเหย้าของตัวเองเป็นหลัก ทำให้โอกาสที่
แฟนบอลพลัดถิ่นจะไปชมเกมในสนามบอลซึ่งเป็นพื้นที่ให้แฟนบอลกับทีมบอลเชื่อมโยงกันได้จริง
มีน้อยหากเทียบกับความผูกพันโดยตรงของแฟนบอลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงสนามบอลเหย้า
ของทีม แต่ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นก็ยังคงมีความแข็งแกร่งผ่านการติดตามการแข่งขันของทีม
บอลได้แบบเรียลไทม์ผ่านการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์หรือรับชมผ่านอินเทอร์เน็ต แฟนบอลกูปรี
ลัดถิ่นยังคงมีรู้สึกผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของทีมบอลในฐานะแฟนบอลได้แม้ว่าจะไม่ได้อยู่ใน
สนามฟุตบอลหรือในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษก็ตาม ผ่านการติดตามชมเกมจากการถ่ายทอดสด ที่ทำ
ให้แฟนบอลพลัดถิ่นสามารถรู้สึกได้ว่าไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ยังสามารถติดตามการแข่งขันของทีมบอล
บ้านเกิดและมีความรู้สึกร่วมไปกับทีมฟุตบอลได้

“ยังไงผมก็ต้องดูเกมตลอด ต้องติดตาม ไม่ยอมพลาดสักแมทซ์

ยังงี้ก็ต้องดูให้ได้ ต่อให้ไม่ว่างก็ต้องหาดูให้ได้ ทั้งทางทีวีหรือ

อินเทอร์เน็ต ถ้าไม่ได้ดูเหมือนขาดอะไรไปสักอย่าง ยังไงก็ต้องดูให้ได้”

กิตติศักดิ์ ยอดรัก แฟนบอลพลัดถิ่นทีมศรีสะเกษ เอฟซี

นอกจากการถ่ายทอดสดฟุตบอลซึ่งเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงแฟนบอลเข้ากับทีมฟุตบอลได้ในทุกสถานที่และทุกเวลา ไม่ว่าจะทีมบอลจะไปเตะที่ใดหรือตัวของแฟนบอลจะอยู่ที่ใดก็ตาม ซึ่งทำให้แฟนบอลรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับทีมฟุตบอลได้ตลอดเวลา การติดตามข่าวสารของทีมฟุตบอลได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตก็เช่นเดียวกัน ที่เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างทีมบอลกับแฟนบอลได้ตลอดเวลา แฟนบอลศรีสะเกษสามารถติดตามข่าวสารของทีมบอลศรีสะเกษได้ทุกที่ทุกเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ทั้งทางแฟนเพจอย่างเป็นทางการของสโมสร³ หรือแฟนเพจที่ถูกจัดทำขึ้นโดยตัวแฟนคลับเอง เช่น แฟนเพจศรีสะเกษ เอฟซี แฟนคลับ⁴ แฟนเพจปริพลัดถิ่น ศรีสะเกษเอฟซี⁵ เป็นต้น รวมไปถึงตามกลุ่มในเฟซบุ๊กที่เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนข่าวสารของทีมศรีสะเกษรวมถึงข่าวสารทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดศรีสะเกษระหว่างตัวแฟนบอลด้วยกันเอง ซึ่งนอกจากพื้นที่ทางโซเชียลเน็ตเวิร์คหรือทางอินเทอร์เน็ตจะเป็นพื้นที่ซึ่งสร้างความผูกพันแบบชุมชนจินตกรรมระหว่างตัวแฟนบอลกับทีมบอลแล้ว ยังมีลักษณะเป็นสังคมอีกสังคมหนึ่งซึ่งสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแฟนบอลด้วยกันเองทำให้แฟนบอลได้มาผูกพันกันถึงกันไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม ดังนั้นการเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นจึงเป็นการสร้างความเชื่อมโยงและผูกพันกับความเป็นบ้านเกิด เช่น ความเป็นจังหวัดศรีสะเกษได้ตลอดเวลา ผ่านการเชื่อมโยงกับทีมฟุตบอลในลักษณะชุมชนจินตกรรม

“ระยอง เอฟซีนี้ผมก็ไปดูบ้างนะ เพราะว่ามีคนลิเกดเตะอยู่⁷ ก็ไปดูไปเชียร์ แต่ก็ไม่ได้อะไรมาก เหมือนไปเชียร์นักเตะที่เป็นคนลิเกดมากกว่า อยากไปให้กำลังใจ”

กิตติศักดิ์ ยอดรัก แฟนบอลพลัดถิ่นทีมศรีสะเกษ เอฟซี

³ <https://www.facebook.com/sisaketfc2013>

⁴ <https://www.facebook.com/wewantsisaketfc>

⁵ <https://www.facebook.com/koupreytalk>

⁶ <https://www.facebook.com/koprisisaket>

⁷ นักเตะคนนั้นคือ ศฤงคาร พรหมสุภา

สิ่งที่แฟนบอลกลุ่มกูปริพลัดถิ่นมีความผูกพันนั้นไม่ได้มีเพียงแค่ทีมบอลศรีสะเกษ เอฟซี เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงสิ่งอื่นในกีฬาฟุตบอลที่มีความเชื่อมโยงกับจังหวัดศรีสะเกษอีกด้วย เช่น การเข้าไปฟุตบอลของทีมอื่นเพื่อให้กำลังใจนักเตะที่เป็นชาวจังหวัดศรีสะเกษที่มาค้าแข้งกับทีมอื่น หรือ ในหมู่แฟนบอลกลุ่มกูปริพลัดถิ่นเองก็จะมีชุดความคิดซึ่งเป็นการจินตกรรมภายในกลุ่มเอง ซึ่งในช่วงที่ผู้เขียนได้สัมภาษณ์แฟนบอลกลุ่มกูปริพลัดถิ่น เป็นช่วงที่ทีมทำผลงานย่ำแย่ ซึ่งแฟนทีมศรีสะเกษนั้น กล่าว เหตุผลหนึ่งที่ทีมผลงานย่ำแย่เป็นเพราะโค้ชชาวต่างชาติของทีม เน้นใช้นักเตะต่างชาติเป็นหลักไม่ยอมใช้นักเตะชาวไทยลงสนาม แฟนศรีสะเกษมีความคิดว่่านักบอลชาวไทยนั้นก็มีความเก่งกาจไม่แพ้ชาวต่างชาติ หากโค้ชให้โอกาสนักเตะชาวไทยลงสนามผลงานจะดีขึ้นแน่นอน นอกจากนี้แฟนบอลกลุ่มกูปริพลัดถิ่นมักจะชื่นชอบนักเตะชาวไทยมากกว่าชาวต่างชาติ โดยเฉพาะ กิตติพงษ์ วงษ์มา กองหน้าของทีมซึ่งเป็นเด็กปั้นของสโมสร ที่แฟนบอลจะชื่นชอบและส่งเสียงเชียร์มากเป็นพิเศษ ขณะที่นักบอลต่างชาติมักจะถูกเป็นเป้าโจมตีของแฟนบอลอยู่เสมอ หากทีมทำผลงานได้ไม่ดี

“ผมก็อยากให้โค้ชให้โอกาสคนไทยบ้าง เราไม่ได้อ่อนไปกว่าพวก
ต่างชาติหรอก แต่ผมก็เข้าใจนะ โค้ชเขาก็คนต่างชาติ ต้องให้โอกาส
คนต่างชาติก่อน”

เมษา ปัญญาสุข แฟนบอลพลัดถิ่นทีมศรีสะเกษ เอฟซี

ความรู้สึกผูกพันแบบชุมชนจินตกรรมของแฟนบอลกูปริพลัดถิ่นนั้นมีมากกว่าความผูกพันกับทีมบอล แต่ยังรวมถึงนักเตะชาวจังหวัดศรีสะเกษ หรือนักเตะชาวไทยและชาวอีสานด้วยตนเอง เพราะทีมศรีสะเกษเป็นทีมที่มีนักเตะจากภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในทีมมากที่สุดในไทยลีก 1 รวมถึงยังมีนักเตะชาวศรีสะเกษอยู่ในทีมถึง 7 คน เป็นทีมที่มีนักเตะท้องถิ่นอยู่ในทีมมากที่สุดของลีกเช่นกัน (fourfourtwo thailand, 2560) ดังนั้นแล้วไม่ใช่แค่ตัวทีมบอลเท่านั้นที่ทำให้แฟนบอลรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับทีมบอล แต่ตัวนักเตะก็เช่นกัน นักเตะชาวศรีสะเกษหรือชาวอีสานกระทั่งชาวไทยด้วยกัน ทำให้แฟนบอลมีความรู้สึกร่วมและผูกพันกับทีมบอลมากขึ้นไปอีก โดยเฉพาะการที่ทีมศรีสะเกษมีนักเตะท้องถิ่นและนักเตะชาวอีสานอยู่ในทีมจำนวนมาก ทำให้แฟนบอลรู้สึกว่าทีมบอลเป็นทีมของพวกเขา เป็นทีมที่เป็นตัวแทนของพื้นที่บ้านเกิด นักเตะในพื้นที่ท้องถิ่นทำให้แฟนบอลยิ่งรู้สึก

⁸ หมายถึง เวลซาร์ ไปปอฟ เฮดโค้ชของทีมศรีสะเกษ ในช่วงระยะเวลาเดือนมีนาคม-กรกฎาคม 2017

ผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งกับทีม ขณะเดียวกันการมาชมบอลทีมคริสเตอชก็ยิ่งเพิ่มความรู้สึกเปรียบเสมือนกับบ้านเกิดให้แก่แฟนบอลเพราะนอกจากจะมาพบแฟนบอลบ้านเดียวกัน เซียร์ทีมบอลบ้านเกิด ยังได้ชมนักบอลที่เป็นคนในท้องถิ่นเดียวกันด้วย ความผูกพันระหว่างแฟนบอลกับทีมบอลจึงมีมากขึ้นไปพร้อมกับความรู้สึกที่ได้เสมือนกับบ้านเกิดอีกครั้งของแฟนบอล ทำให้ตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นมีความหมายและเป็นตัวตนที่แข็งแกร่งสำหรับแรงงานพลัดถิ่น

“ส่วนตัวผมชอบนักเตะคริสเตอชที่เป็นคนคริสเตอช ถ้าเป็นคนคริสเตอชแล้วผมชอบ ผมก็จะเลือของคนนี้เบอร์ของคนนี้เก็บเอาไว้”

กิตติศักดิ์ ยอดรัก แฟนบอลพลัดถิ่นทีมคริสเตอช เอฟซี

ความรู้สึกแบบชุมชนจินตกรรมนี้เองที่ผูกตัวตนของแฟนบอลเข้ากับทีมบอล และทำให้ตัวตนของแฟนบอลจับต้องได้และมีความหมาย สำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นแล้วตัวตนของเขาเป็นตัวตนที่มีความหมาย เพราะเป็นตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีการผูกกับทีมบอลบ้านเกิดและเป็นตัวตนที่เกิดขึ้นเพราะพวกเขาผูกพันกับทีมบอลด้วยความรู้สึกความเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่บ้านเกิด พวกเขามีสิ่งที่เชื่อมโยงกับทีมบอลอยู่ด้วยความรู้สึกแบบชุมชนจินตกรรม ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เมื่อพวกเขามีความรู้สึกที่แรงกล้าที่ผูกพันกับทีมบอลมันทำให้ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นจับต้องได้สัมผัสได้ มีคุณค่าและความหมายต่อแรงงานพลัดถิ่น กับการเป็นส่วนหนึ่งกับทีมบอลบ้านเกิด และยังผูกความสัมพันธ์ให้ตัวแรงงานกับพื้นที่บ้านเกิดไม่ได้จากกันไปไหน แม้ว่าแรงงานจะไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านเกิดก็ตาม

5.2 พื้นที่สนามฟุตบอลกับการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น

พื้นที่บริเวณสนามฟุตบอลทั้งด้านในและนอกสนาม เป็นส่วนที่ช่วยสร้างให้ตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นมีความหมาย เพราะได้ให้คืนสิ่งที่เสียไปจากการเป็นแรงงานพลัดถิ่นคือความรู้สึกการได้หวนคืนสู่ภูมิลำเนาบ้านเกิดที่แรงงานจากมา ในชีวิตจริงของแรงงานพลัดถิ่นพวกเขานั้นไม่สามารถที่จะกลับคืนสู่บ้านเกิดได้เพราะต้องเป็นแรงงานทำงานในเขตเมืองที่หวังจะสะสมทุนเพื่อมีชีวิตที่ดีขึ้น และจะได้กลับคืนสู่บ้านเกิดด้วยการเป็นชนชั้นกลางใหม่ และมีชีวิตที่ดีขึ้นตามรูปแบบของเสรีนิยมใหม่ แต่ความจริงแล้วแรงงานพลัดถิ่นจำนวนมากไม่สามารถสะสมทุนแล้วกลับไปตั้งที่บ้านเกิดได้ด้วยเงื่อนไขในสังคมเสรีนิยมใหม่ ที่ทำให้แรงงานยังคงต้องติดกับดักเป็นแรงงานในเขตเมืองทำงานรับใช้ระบบต่อไป แม้หวังว่าสักวันจะได้กลับไปยังบ้านเกิดของตัวเอง แม้จะไม่ว่าเมื่อไหร่ก็ตาม อย่างไรก็ตาม

ดีตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น เป็นตัวตนที่สามารถให้คืนสิ่งที่เสียไปของแรงงานได้ผ่านพื้นที่สนามบอลที่เป็นพื้นที่สำคัญที่ทำให้ตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นได้ในสิ่งที่เสียไปในตัวตนของชีวิตจริงกลับคืน พื้นที่สนามบอลนั้นสร้างจินตกรรมผ่านความเชื่อมโยงต่างๆในบริเวณสนามบอลให้แฟนบอลได้มีความรู้สึกกลับคืนบ้านเกิดอีกครั้ง อย่าง แฟนบอลกลุ่มกูปริพลัดถิ่นได้มีความรู้สึกเสมือนว่าพวกเขาได้กลับไปยังจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งที่ในความจริงพื้นที่ซึ่งพวกเขาไปในฐานะแฟนบอลทีมเยือนในพื้นที่อย่าง กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี สมุทรปราการ หรือชลบุรี เป็นต้น แต่สำหรับแฟนบอลทีมศรีสะเกษแล้ว แต่สำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นแล้ว พื้นที่ตรงนั้นก็เปรียบเสมือนกับเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดศรีสะเกษในช่วงเวลาหนึ่ง หรือสำหรับตัวผู้เขียนเอง แฟนบอลทีมศรีสะเกษได้เปลี่ยนพื้นที่สนามบอลให้กลายเป็นพื้นที่ของจังหวัดศรีสะเกษไปแล้ว เปรียบเหมือนกับการยกจังหวัดศรีสะเกษมาตั้งไว้ที่สนามฟุตบอล ผ่านกิจกรรมของแฟนบอลพลัดถิ่นที่สนามฟุตบอล

5.2.1. พื้นที่ด้านในสนามฟุตบอลกับการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น

พื้นที่ในสนามฟุตบอลในที่นี้หมายถึงพื้นที่ด้านใน (inside) สนามฟุตบอล ซึ่งกิจกรรมหลักของแฟนฟุตบอลด้านในสนามบอลคือการชมเกมและเชียร์ทีมฟุตบอลที่ตนเองชื่นชอบ สำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นแล้วพื้นที่ประจำของพวกเขาในสนามบอลคืออัฒจรรย์ฝั่งทีมเยือน ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญที่แรงงานพลัดถิ่นได้สร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นขึ้นมา บทบาทสำคัญที่สุดของพื้นที่ด้านในสนามฟุตบอลต่อการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นขึ้นมาคือเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแฟนบอลกับตัวนักเตะโดยตรงซึ่งเป็นตัวแทนของทีมบอลในการแข่งขันและทำให้ตัวตนของแฟนบอลเกิดขึ้นมา ผ่านการร้องเพลงเชียร์ ส่งเสียงให้กำลังใจนักเตะ (หรือตะโกนด่าบ้างในบางครั้ง) สนามบอลเป็นพื้นที่ซึ่งผูกแฟนบอลกับทีมฟุตบอลไว้ด้วยกันด้วยความรู้สึกแบบชุมชนจินตกรรม หากไม่มีพื้นที่ด้านในสนามบอลแฟนบอลได้สร้างตัวตนผ่านพื้นที่ตรงนั้น ตัวตนของแฟนบอลก็จะไม่สามารถจับต้องได้และไร้ความหมาย แต่การทำกิจกรรมของแฟนบอลในพื้นที่สนามฟุตบอล ทำให้ตัวตนของแฟนบอลมีตัวตนขึ้นมาและมีการความหมายขึ้น อย่างการให้แฟนบอลเป็นผู้เล่นคนที่ “12” ที่ลงสนามแข่งขันไปกับผู้เล่นอีกทั้ง 11 คนในสนามบอลของจริง การที่แฟนบอลได้เข้าไปในสนามฟุตบอลแล้วได้แสดงตัวตนว่าเรามาเชียร์ทีมฟุตบอลทีมหนึ่งมันทำให้ตัวตนของแฟนบอลเกิดขึ้นมาด้วยการทำกิจกรรมของแฟนบอล สำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นของทีมศรีสะเกษ ทุกครั้งที่แรงงานชาวศรีสะเกษเข้าสู่สนามและขึ้นอัฒจรรย์ในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น มันทำให้ตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นเกิดขึ้นและจับต้องได้ว่าพวกเขาคือกลุ่มคนที่มาเชียร์ทีมศรีสะเกษ เอฟซี สโมสรรที่เป็นตัวแทนของชาวศรีสะเกษ ผ่าน

การร้องเพลงเชียร์ ไปพร้อมกับทีมบอลที่กำลังทำการแข่งขันอยู่ในสนาม พื้นที่ด้านในสนามบอลคือตัวกลางของการสร้างตัวตนของแฟนบอลที่ผูกไว้กับสโมสรฟุตบอล หากไม่มีสนามฟุตบอลแล้วตัวตนพลัดถิ่นจะไม่เกิดขึ้นหรือสามารถจับต้องได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลอื่นนอกกลุ่มแฟนบอล นอกจากนี้พื้นที่ในสนามบอลยังเป็นพื้นที่ซึ่งแรงงานพลัดถิ่นสามารถแสดงตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นให้คนอื่นได้รับรู้ ผ่านการถ่ายทอดสดการแข่งขัน ผ่านรูปภาพและวิดีโอที่มีการบันทึกตัวของแฟนบอลพลัดถิ่นอยู่ และทำให้ผู้คนภายนอกกลุ่มแฟนบอลได้รับรู้ถึงตัวตนในฐานะแฟนบอลของแรงงานพลัดถิ่น แม้จะไม่ได้อยู่ในสนามร่วมกับแฟนบอลพลัดถิ่น แต่ก็ยังสามารถรู้ถึงตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น

ภาพที่ 1 พื้นที่ในสนามคือพื้นที่ซึ่งให้แฟนบอลได้มีความผูกพันโดยตรงกับทีมฟุตบอลมากที่สุด

สำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นแล้วนั้นพื้นที่ด้านในสนามบอลยังเป็นพื้นที่ซึ่งทำให้พวกเขาได้มีความเชื่อมโยงกับบ้านเกิดของตัวเอง ซึ่งในชีวิตประจำวันของแรงงานพลัดถิ่นไม่มีกิจกรรมที่จะทำให้ตัวเองได้มีความรู้สึกเชื่อมโยงกับบ้านเกิดเท่าใดนัก แต่ในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นคือโอกาสที่ทำให้แรงงานได้มีความรู้สึกผูกพันไปกับบ้านเกิดโดยตรง ที่แฟนบอลของทีมศรีสะเกษได้ใช้พื้นที่อ้อมจรรยา ผังทีมเยือนในการส่งเสียงหรือร้องเพลงเชียร์ทีมศรีสะเกษทีมบอลของบ้านเกิดตัวเอง ได้มีความรู้สึกไปพร้อมกับบ้านเกิดของตัวเองผ่านทีมบอลศรีสะเกษ เอฟซี ไปพร้อมกับการสร้างตัวตนในฐานะแฟนพลัดถิ่นขึ้นมาในพื้นที่สนามฟุตบอล โดยกิจกรรมด้านในสนามฟุตบอลเป็นส่วนช่วยผูกตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นกับทีมบอลมากขึ้นไปอีก ผ่านการร้องเพลงเชียร์ ส่งเสียงให้กำลังใจนักบอล รวมไปถึงการ

ส่งเสียงเฮ หรือโห่ก็ตาม กิจกรรมเหล่านี้ทำให้แฟนบอลมีอารมณ์ร่วมกับทีมบอลมากกว่าเดิม ซึ่งมันทำให้แฟนบอลยิ่งผูกพันกับทีมบอลมากขึ้น และความรู้สึกที่แฟนบอลได้ผูกพันกับทีมบอลมันทำให้แฟนบอลได้มีความผูกพันกับบ้านเกิดมากขึ้น และกลายเป็นความรู้สึกด้านบวกที่ย้อนกลับมา และเมื่อแฟนบอลมีอารมณ์ร่วมและผูกพันกับทีมก็จะทำให้แฟนบอลมีความต้องการที่จะกลับมาสู่สนามบอล ในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นอีกครั้ง และเมื่อแฟนบอลเริ่มบริโภคตัวตนของตัวเองเข้าไปตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นก็จะแข็งแรงขึ้น และกลายเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่แฟนบอลพลัดถิ่นมีความต้องการจะทำ อยากบริโภคซ้ำ เพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเองที่ได้มาใช้เวลาผูกพันกับความเป็นบ้านเกิด และได้สร้างตัวตนของตัวเองขึ้นมาอีกครั้งที่สนามฟุตบอล

“ถ้าเล่นเป็นทีมเยือนแล้วว่าง ผมก็มาดูตลอด อย่างวันนี้ผมก็มางานมาดู”

แฟนบอลพลัดถิ่นของทีมศรีสะเกษ เอฟซีท่านหนึ่ง

“ถ้ามาเตะที่ชลบุรีผมมาดูตลอดนะ ถ้าที่กรุงเทพก็ไปบ้างถ้าว่างจริงๆเล่นทีมเยือนถ้าว่างเตะที่ไหนผมก็ไปดูหมด”

แฟนบอลพลัดถิ่นของทีมศรีสะเกษ เอฟซีท่านหนึ่ง

นอกจากนี้พื้นที่ด้านในสนามฟุตบอลยังเป็นพื้นที่ซึ่งทำให้แฟนบอลที่ไม่รู้จักกันมาก่อนได้มีโอกาสมาพูดคุยกันผ่านเรื่องของฟุตบอลในสนาม ซึ่งตัวผู้เขียนเองก็ได้พูดคุยกับแฟนบอลหลายคน ด้านในพื้นที่สนามฟุตบอลนี้เอง แม้จะไม่เคยพบปะกันมาก่อนก็ตาม สำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นแล้วพื้นที่ด้านในสนามบอลบนอัฒจันทร์ทีมเยือนก็เป็นพื้นที่ให้พวกเขาได้พบปะพูดคุยกับคน “บ้านเดียวกัน” โดยมีเรื่องฟุตบอลเป็นตัวกลาง ที่ทำให้แฟนบอลได้รู้สึกเหมือนกับอยู่ในพื้นที่บ้านเกิดของตัวเอง ได้พูดคุยกับคนจากบ้านเกิดเดียวกัน เหมือนกับตอนที่อยู่ในจังหวัดศรีสะเกษที่ได้คุยกับคนศรีสะเกษเหมือนกัน การที่แฟนบอลพลัดถิ่นเข้ามาเป็นแรงงานในเขตเมืองใช้ชีวิตแรงงานพลัดถิ่น การที่จะพบเจอและได้พูดคุยกับคนที่มาจากพื้นที่เดียวกันไม่ใช่เรื่องง่าย แต่พื้นที่ด้านในสนามฟุตบอลสามารถให้ความรู้สึกแบบนี้คืนกับแรงงานได้ผ่านการพบเจอคนที่มาจากบ้านเกิดเดียวกัน หรือจินตกรรมไปเองว่ามาจากบ้านเกิดเดียวกัน อย่างที่แฟนบอลหลายคนเข้าใจว่าผู้เขียนเป็นคนศรีสะเกษ ตอนพูดคุยกันที่สนามฟุตบอล

“มาดูบอลก็เหมือนมาเจอคนรู้จักกัน เจอเพื่อนเจอฝูง มาเจอกันก็
รู้จักกัน เป็นคนรู้จักกัน ก็ดีมาดูบอลได้พูดคุยกับคนบ้านเดียวกัน”

แฟนบอลพลัดถิ่นของทีมศรีสะเกษ เอพีซีท่านหนึ่ง

5.2.2. พื้นที่ด้านนอกสนามฟุตบอลกับการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น

พื้นที่ด้านนอกสนามฟุตบอลก็มีความสำคัญกับการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นไม่แพ้กับพื้นที่ด้านในสนามบอล หรืออาจจะมากกว่าเสียด้วยซ้ำ พื้นที่ด้านนอกสนามบอลมีความแตกต่างกับพื้นที่ด้านในสนามบอลตรงที่พื้นที่ด้านนอกสนามบอลไม่ใช่พื้นที่ซึ่งเชื่อมโยงความรู้สึกระหว่างตัวของแฟนบอลกับทีมฟุตบอลผ่านตัวนักเตะ แต่พื้นที่ด้านนอกสนามเป็นพื้นที่ที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างแฟนบอล ผ่านกิจกรรมทั้งหลายรอบสนามบอล กิจกรรมบริเวณด้านนอกสนามบอลของกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่นอย่างกลุ่มกู๊ปรีพลัดถิ่นมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ต่างจากแฟนบอลทั่วไป แฟนบอลพลัดถิ่นมักจะเดินทางมายังพื้นที่สนามบอลเป็นอย่างน้อย 2-3 ชั่วโมงก่อนการแข่งขัน เพื่อนัดพบเจอและพบปะพูดคุยกับเพื่อนฝูงแฟนบอลด้วยกัน แฟนบอลของกลุ่มกู๊ปรีพลัดถิ่นส่วนใหญ่จะมาเป็นกลุ่มและเป็นครอบครัว และจะมีความรู้จักกันในกลุ่มแฟนคลับอยู่แล้ว ดังนั้นพื้นที่ด้านนอกสนามบอลก็เปรียบเสมือนพื้นที่ที่ให้พี่น้องเพื่อนฝูงคนบ้านเดียวกันจากจังหวัดศรีสะเกษ ได้มาพบปะสังสรรค์กันในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ จากที่ในชีวิตจริงพวกเขาที่กระจัดกระจายกันไปตามเขตเมืองเพื่อทำงานเป็นแรงงานหาเลี้ยงชีพตัวเอง สนามฟุตบอลได้ให้พื้นที่ที่จะทำให้พวกเขาได้มาพบปะกันทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่รอบนอกสนามฟุตบอล

ความสำคัญของพื้นที่ด้านนอกสนามฟุตบอลต่อแรงงานพลัดถิ่นคือการเป็นพื้นที่ซึ่งสามารถให้คืนสิ่งที่แรงงานสูญเสียไปได้จากการเป็นแรงงานพลัดถิ่นภายใต้ตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น โดยความพิเศษของพื้นที่ด้านรอบนอกสนามฟุตบอลที่เกิดขึ้นต่อแฟนบอลพลัดถิ่นนั้นก็เกิดขึ้นมาจากกิจกรรมบริเวณโดยรอบสนามที่ตัวแฟนบอลพลัดถิ่นได้เป็นผู้กระทำเอง กิจกรรมบริเวณด้านนอกสนามเป็นสิ่งที่จะช่วยสร้างให้ตัวตนของในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นมีอยู่และมีความหมายสำหรับแรงงานพลัดถิ่น

กิจกรรมบริเวณรอบสนามของแฟนบอลพลัดถิ่นมักจะเริ่มกันตั้งแต่ก่อนการแข่งขันฟุตบอลจะเริ่มประมาณ 2-3 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย หรือหากเกมการแข่งขันเริ่มเตะประมาณ 18.00 น. แฟน

บอลก็จะมาที่สนามกันตั้งแต่ช่วงเวลา 12.00-13.00 น. เพื่อทำกิจกรรมรับประทานอาหารกลางวันกัน บริเวณโดยรอบสนาม

ในทางหนึ่งพฤติกรรมของกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่นที่กระทำบริเวณรอบนอกสนามก็เป็น พฤติกรรมที่ดูแปลกประหลาดและผิดปกติพอสมควร อย่างเช่นการรับประทานอาหารบริเวณโดยรอบ สนามฟุตบอล แม้ว่าบริเวณสนามฟุตบอลส่วนใหญ่จะมีทั้งร้านอาหารและร้านค้ามาขายอาหารให้กับ แฟนบอลที่มาชมเกมที่สนามฟุตบอล แต่แฟนบอลพลัดถิ่นจำนวนมากเลือกที่จะไม่ซื้ออาหารจากร้าน เหล่านี้ แต่ก็นำอาหารที่เตรียมมาจากบ้าน แล้วนำมากินกันบริเวณรอบสนามบอล อย่างการนั่งข้าว เหนียวมาจากที่บ้าน เพื่อนำมากินกับส้มตำหรือปลาเผา ที่แฟนบอลพลัดถิ่นเตรียมวัตถุดิบมา แล้วนั่ง ทำนั่งกินกันสดๆบริเวณริมสนามนั้นเลย

ภาพที่ 2 แฟนบอลศรีสะเกษ เอฟซี รวมตัวกันบริเวณฟุตบอลริมถนน เพื่อรับประทานอาหารกลางวัน

สำหรับกลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่นแล้ว พวกเขาจะมาที่สนามในลักษณะทั้งเป็นครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อนเป็นหลัก ดังนั้นการนั่งรวมกลุ่มกันทำและทานอาหารบริเวณโดยรอบสนามฟุตบอลจึง ไม่ใช่เรื่องที่แปลกเท่าไรสำหรับพวกเขา แต่สำหรับคนภายนอกมันยังเป็นภาพที่ประหลาดกับการ เห็นคนนั่งตำส้มตำกินกันริมสนามฟุตบอล หรือชนเปียร์มาเป็นหลังเพื่อตีมันระหว่างเพื่อนฝูงตั้งแต่ ช่วงบ่ายที่อากาศยังคงร้อนจัด ขณะที่พื้นที่ซึ่งแฟนบอลพลัดถิ่นใช้ในการทำอาหารหรือนั่งทานอาหาร ร่วมกันก็เป็นพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่สนามฟุตบอล ซึ่งก็จะปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม

บริเวณโดยรอบสนาม เช่น กับพื้นที่ว่างรอบสนาม บริเวณสวนสาธารณะรอบสนาม ใต้ต้นไม้ ริมน้ำ ริมฟุตบาทข้างถนน หรือเปิดท้ายหลังรถกระบะก็ตาม จึงเป็นภาพปกติที่ดูไม่ปกติซึ่งสามารถพบได้ทั่วไปของแรงงานพลัดถิ่น กับการนั่งกินข้าว กินเปียร์ ระหว่างเพื่อนฝูงหรือครอบครัวบนเสื่อบริเวณพื้นที่โดยรอบของสนามฟุตบอล

ภาพที่ 3 แฟนบอลทีมศรีสะเกษ เอฟซี นั่งพักผ่อนหย่อนใจก่อนเกมการแข่งขันจะเริ่มขึ้น

นอกจากการรวมกลุ่มกันเพื่อกินข้าวสังสรรค์เฮฮาแล้ว กลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่นของทีมศรีสะเกษก็ยังมีพฤติกรรมอื่นอีกที่มักจะทำงานเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มแฟนบอลไปแล้ว อย่างการเปิดเพลงหมอลำจากเครื่องเสียงในรถยนต์ของตัวเองด้วยเสียงดังกระหึ่มในระยะหลายสิบลเมตร บริเวณด้านนอกสนามบอล ซึ่งในหลายสนามบอลอย่างชลบุรี⁹หรือสมุทรปราการ¹⁰สนามฟุตบอลก็อยู่ในพื้นที่เขตชุมชน แต่แฟนบอลพลัดถิ่นก็ยังเปิดเพลงหมอลำเสียงดัง เพื่อสร้างบรรยากาศสนุกสนานในหมู่แฟนบอล ซึ่งตามจริงก็ทำกันจำนวนหลายคัน หรือการเคลื่อนพลเข้าสู่สนามบอลด้วยการตั้งขบวนร่ายยาวหลายสิบลคัน เปิดเพลงหมอลำขับรุ่มง่ามหน้าไปทีสนามบอล พร้อมกับมีแฟนบอลร้องและเต้นเพลงหมอลำกันอย่างสนุกสนาน ซึ่งคงเป็นภาพที่ไม่แปลกอะไรหากเกิดขึ้นในจังหวัดศรีสะเกษ แต่การที่

⁹ หมายถึงสนาม ชลบุรี สเตเดียม ของทีมชลบุรี เอฟซี

¹⁰ หมายถึงสนาม พาวเวอร์ สเตเดียม ของทีมชลบุรีเฟาเวอร์ สมุทรปราการ

พวกเขาทำในเขตเมืองที่อยู่ห่างไกลจากบ้านเกิดและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างก็เป็นภาพที่แปลกตาสำหรับผู้พบเห็นทั่วไป

ซึ่งกิจกรรมที่แฟนบอลได้ทำบริเวณโดยรอบสนามบอลนี้เองเป็นกิจกรรมที่สร้างความหมายให้แก่ตัวตนแฟนบอลพลัดถิ่นต่อแรงงานพลัดถิ่น แม้ว่ากิจกรรมโดยทั่วไปที่แฟนบอลพลัดถิ่นทำจะเป็นกิจกรรมที่ดูแปลกประหลาดจากสภาพบริบทแวดล้อมโดยรอบ แต่ด้วยตัวตนความเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นได้เปิดโอกาสให้แฟนบอลได้ทำกิจกรรมเสมือนว่าอยู่ในพื้นที่บ้านเกิดบริเวณรอบสนามฟุตบอล แม้ว่าตามจริงแล้วพวกเขาจะอยู่ในเขตเมืองก็ตาม แต่ก็ไม่มีใครนอกมาห้ามไม่ให้พวกเขาทำกิจกรรมที่ดูแตกต่างไปเหล่านี้ เพราะตัวตนในฐานะแฟนบอลได้ให้โอกาสที่จะให้แฟนบอลได้ทำกิจกรรมแบบที่อยากทำเหมือนอยู่ในพื้นที่บ้านเกิด สร้างตัวตนเป็นคนศรีสะเกษขึ้นมาในพื้นที่สนามฟุตบอล และเปลี่ยนพื้นที่สนามฟุตบอลเป็นพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษไปผ่านการกระทำกิจกรรมของตัวแฟนบอลพลัดถิ่นเอง อย่างพฤติกรรมการเปิดสพตโฆษณาร้านค้าในจังหวัดศรีสะเกษ (แต่การเป็นเปิดในสนามบอลที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งเต็มไปด้วยคนชลบุรีและแฟนบอลศรีสะเกษในวันนั้นก็อาศัยที่กรุงเทพฯและชลบุรีกันเป็นหลัก) ซึ่งก็คือเป็นพฤติกรรมที่ชวนฉงน แต่สำหรับแฟนบอลแล้วมันเป็นการสร้างบรรยากาศได้เป็นอย่างดี ให้เหมือนกับว่าแฟนบอลได้อยู่ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ และทำให้พื้นที่รอบนอกของสนามฟุตบอลนี้ ได้ถูกแปรเปลี่ยนให้เป็นพื้นที่ของจังหวัดศรีสะเกษไปแล้วในช่วงเวลาหนึ่ง

สำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นไม่ได้มีแค่กิจกรรมแค่ก่อนเริ่มเกมเท่านั้น แต่แฟนบอลพลัดถิ่นหลายคนก็ยังคงปักหลักกันที่สนามบอลเปิดเพลงหมอลำ เต็มรำ พร้อมกับตีมเบียร์กันต่อ แม้การแข่งขันฟุตบอลในสนามจะจบลงไปแล้วก็ตาม อีกหนึ่งเรื่องที่น่าสนใจของแฟนบอลกลุ่มกู๊ปรีพลัดถิ่นจากการลงเก็บข้อมูลของผู้เขียนคือในเกมที่ศรีสะเกษ เอฟซี ไปเยือนทีมซุเปอร์เพาเวอร์สมุทรปราการ บัตรของทีมเยือนนั้นขายหมด และทำให้แฟนบอลศรีสะเกษบางส่วนจำนวนหลักร้อยไม่สามารถเข้าสนามได้เพราะไม่มีตั๋วให้เข้าชม แต่แฟนบอลกลุ่มกู๊ปรีพลัดถิ่นก็ปฏิเสธที่จะซื้อตั๋วเข้าไปนั่งในอัฒจันทร์ฝั่งเจ้าบ้าน แล้วเลือกที่จะร้องเพลงเชียร์บริเวณด้านนอกสนามบริเวณอัฒจันทร์ทีมเยือนด้านนอกสนามแทน¹¹ ดังนั้นสำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นจำนวนไม่น้อยนั้น การมาสนามฟุตบอลอาจจะไม่ได้มาเพื่อชมเกมฟุตบอลเป็นหลัก หรือ ให้ความสำคัญกับการดูฟุตบอลเป็นเรื่องรอง แต่

¹¹ แฟนบอลซุเปอร์เพาเวอร์ท่านหนึ่งเล่าให้ฟังว่าคอนกรีตริ้มเข้ามาเล่นเป็นทีมเยือนที่นั่น แฟนกรีตริ้มหลายคนเลือกไม่สวมเสื้อทีมเยือนแล้วไปนั่งฝั่งเจ้าบ้าน แต่แฟนศรีสะเกษไม่ทำแบบนี้

เหตุผลสำคัญของการมาสนามบอลของแฟนบอลพลัดถิ่นคือการมาสร้างและสัมผัสบรรยากาศที่เกิดขึ้นบริเวณโดยรอบของสนามฟุตบอล เพราะสำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นแล้วสิ่งที่มีค่ามากกว่าการมาดูเกมในสนามคือการได้มาพบปะกับคนบ้านเดียวกัน อยู่ในบรรยากาศแบบบ้านเกิดที่ยังเป็นภาพสวยงามของพวกเขา บรรยากาศและความรู้สึกเสมือนกลับคืนสู่บ้านเกิดซึ่งมีความหมายต่อแฟนบอลพลัดถิ่นนี้เอง กลายเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้แฟนบอลมาที่สนามฟุตบอลเพื่อสร้างและบริโภคสิ่งที่สูญเสียไปจากการเป็นแรงงานพลัดถิ่น จึงทำให้ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นมีความหมายและกลายเป็นตัวตนที่แรงงานพลัดถิ่นอยากจะเป็น

ซึ่งการให้คืนความรู้สึกที่เสียไปจากการเป็นแรงงานในกระแสรายใหม่มีคุณค่ามากกว่าสิ่งใด และความรู้สึกนี้ทำให้ตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นมีความหมายสำหรับแรงงานพลัดถิ่นและทำให้พวกเขาอยากที่จะสวมตัวตนนี้ต่อไป จากพฤติกรรมทั้งหมดเหล่านี้ที่แฟนบอลพลัดถิ่นกระทำโดยรอบสนามฟุตบอลสร้างความรู้สึกเสมือนอยู่ในพื้นที่บ้านเกิดแก่แฟนบอลได้เป็นอย่างดี เพราะแม้จะอยู่ในเมืองใหญ่ตรงไหนก็ตาม พื้นที่สนามบอลเป็นพื้นที่ทำให้เหล่าแฟนบอลได้ทำพฤติกรรมเหมือนสมัยอยู่บ้านเกิดอีกครั้ง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ไม่สามารถทำได้ในชีวิตในปัจจุบัน อีกทั้งแฟนบอลกลุ่มกูปรีพลัดถิ่นนั้นมักจะไปเป็นแฟนบอลทีมเดียวกันเป็นจำนวนมาก จำนวนตั้งแต่หลายร้อยถึงหลักพัน และแฟนบอลจำนวนมากก็มีพฤติกรรมดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น ทำให้พฤติกรรมที่ถูกทำซ้ำต่อกันในวงกว้างบริเวณรอบสนามบอล จึงช่วยสร้างความรู้สึกเปรียบเสมือนแฟนบอลได้อยู่ในพื้นที่บ้านเกิดของตัวเองอีกครั้งและสร้างความเป็นชุมชนเทียมขึ้นมาในช่วงระยะหนึ่ง พฤติกรรมของแฟนบอลกลุ่มกูปรีพลัดถิ่นได้เปลี่ยนพื้นที่สนามบอลให้เป็นจังหวัดศรีสะเกษชั่วคราว และเมื่อพื้นที่นี้ได้ก่อความรู้สึกเปรียบเสมือนได้อยู่ที่บ้านเกิดอีกครั้ง ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นก็จะมีความหมายมากขึ้น เพราะได้ให้และทดแทนสิ่งที่พวกเขาเสียไปจากการเป็นแรงงานพลัดถิ่น

5.3 อัตลักษณ์ของแฟนบอลกับการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น

อัตลักษณ์ของแฟนบอลนั้นถือเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการสร้างตัวตนให้กับแฟนบอล อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไปของแฟนบอลในแต่ละทีม ทั้งสีเสื้อ เพลงเชียร์ พฤติกรรมของแฟนบอล รวมถึงภูมิหลังของทีมบอลและแฟนบอล ทั้งทางการเมือง สังคม ศาสนา และชนชั้น อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละสโมสร จะช่วยสร้างตัวตนเฉพาะให้กับแฟนบอลได้ ผู้คนจะสามารถจดจำกับตัวตนของแฟนบอลได้ ถ้าแฟนบอลมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากพอและไม่เหมือนใคร ตัวตนในฐานะแฟนบอลก็ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้อัตลักษณ์ของแฟนบอลเองก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยสะท้อนตัวตนของแฟนบอลออกมาด้วยเช่นกัน

เพราะอัตลักษณ์ของแฟนบอลเป็นสิ่งที่สร้างความหมายและตัวตนให้กับแฟนบอล ดังนั้นการเป็นแฟนฟุตบอลก็ไม่ต่างอะไรกับการสะท้อนตัวตนของแฟนบอลออกมาผ่านอัตลักษณ์ของตัวเอง ตัวตนของแฟนบอลจึงเป็นพื้นที่ของปัจเจกชนที่จะได้แสดงตัวตนของตนเองออกมาซึ่งบางตัวตนก็ไม่สามารถแสดงออกในได้ชีวิตประจำวัน ซึ่งอัตลักษณ์ของแฟนบอลก็จะถูกนำมาผูกกับทีมฟุตบอล ไม่ว่าจะอัตลักษณ์กลุ่มแฟนบอลหรือทีมบอลจะเป็นผู้สร้างก่อนก็ตาม เพื่อให้ตัวตนของแฟนบอลมีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวคือทีมฟุตบอลเพื่อให้ตัวตนของแฟนบอลนั้นแข็งแกร่งและจับต้องได้มากขึ้น โดยอัตลักษณ์แต่ละแบบก็จะสร้างตัวตนที่แตกต่างกันไปให้กับแฟนบอล

5.3 อัตลักษณ์ของแฟนบอลกับการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น

อัตลักษณ์ของแฟนบอลนั้นถือเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการสร้างตัวตนให้กับแฟนบอล อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไปของแฟนบอลในแต่ละทีม ทั้งสีเสื้อ เพลงเชียร์ พฤติกรรมของแฟนบอล รวมถึงภูมิหลังของทีมบอลและแฟนบอล ทั้งทางการเมือง สังคม ศาสนา และชนชั้น อัตลักษณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละสโมสร จะช่วยสร้างตัวตนเฉพาะให้กับแฟนบอลได้ ผู้คนจะสามารถจดจำกับตัวตนของแฟนบอลได้ ถ้าแฟนบอลมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากพอและไม่เหมือนใคร ตัวตนในฐานะแฟนบอลก็ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้อัตลักษณ์ของแฟนบอลเองก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยสะท้อนตัวตนของแฟนบอลออกมาด้วยเช่นกัน เพราะอัตลักษณ์ของแฟนบอลเป็นสิ่งที่สร้างความหมายและตัวตนให้กับแฟนบอล ดังนั้นการเป็นแฟนฟุตบอลก็ไม่ต่างอะไรกับการสะท้อนตัวตนของแฟนบอลออกมาผ่านอัตลักษณ์ของตัวเอง ตัวตนของแฟนบอลจึงเป็นพื้นที่ของปัจเจกชนที่จะได้แสดงตัวตนของตนเองออกมาซึ่งบางตัวตนก็ไม่สามารถแสดงออกในได้ชีวิตประจำวัน ซึ่งอัตลักษณ์ของแฟนบอลก็จะถูกนำมาผูกกับทีมฟุตบอล ไม่ว่าจะอัตลักษณ์กลุ่มแฟนบอลหรือทีมบอลจะเป็นผู้สร้างก่อนก็ตาม เพื่อให้ตัวตนของแฟนบอลมีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวคือทีมฟุตบอลเพื่อให้ตัวตนของแฟนบอลนั้นแข็งแกร่งและจับต้องได้มากขึ้น โดยอัตลักษณ์แต่ละแบบก็จะสร้างตัวตนที่แตกต่างกันไปให้กับแฟนบอล

5.3.1 คาแรคเตอร์ของแฟนบอลต่อการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น

คาแรคเตอร์ของกลุ่มแฟนบอลคือหนึ่งสิ่งที่แสดงให้เห็นตัวตนของแฟนบอลซึ่งคาแรคเตอร์ของแฟนบอลก็สามารถสะท้อนออกมาได้จากพฤติกรรมสะสมของแฟนบอลเอง ในส่วนของแฟนบอลพลัดถิ่นกลุ่มกูปริพลัดถิ่นของทีมศรีสะเกษนั้น พวกเขามีคาแรคเตอร์ที่ชัดเจนในการตามไปชมเกม

เยือนของทีมด้วยจำนวนที่มากแบบเต็มอัตราของทีมเยือน¹² ซึ่งคาแรคเตอร์นี้ก็ถูกสร้างมาจากพฤติกรรมสะสมของแฟนบอลกุปรีพลัดถิ่นที่มาโดยตลอดในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ที่แฟนบอลกุปรีพลัดถิ่นตามไปเชียร์ทีมบอลกันด้วยจำนวนหลักพันซึ่งในบางครั้งก็มากกว่าเจ้าบ้านเสียอีก อย่างในเกมที่ผู้เขียนเดินทางไปเก็บข้อมูลทั้งสองเกม กองเชียร์กุปรีอันตราายก็มาเชียร์ที่ฝั่งทีมเยือนก็เต็มและแน่นชนิด เมื่อแฟนบอลผลิตซ้ำพฤติกรรมของตัวเองอย่างต่อเนื่องจึงกลายเป็นคาแรคเตอร์ของแฟนบอลกลุ่มนั้น และเป็นถ้าพูดถึงแฟนบอลกลุ่มกุปรีพลัดถิ่นสำหรับแฟนฟุตบอลไทยภาพในหัวแรกที่นึกถึง คือแฟนบอลที่จะตามไปให้กำลังใจทีมศรีสะเกษ เอฟซี กันอย่างเนืองแน่นทุกนัดในเกมเยือน ซึ่งคาแรคเตอร์ที่ออกมาจากการตัวของแฟนบอลทำให้ตัวตนของแฟนบอลมีภาพที่ชัดเจนและจับต้องได้ในสายตาของคนทั่วไป นอกจากนี้พฤติกรรมการไปเชียร์เกมเยือนจำนวนมากของแฟนบอลกุปรีพลัดถิ่นก็สะท้อนตัวตนของแฟนบอลออกมาด้วยเช่นกัน พฤติกรรมของแฟนบอลพลัดถิ่นกับการมาเชียร์ทีมบอลด้วยจำนวนมาก สะท้อนถึงความโหยหาบ้านเกิดที่แฟนบอลจากมา เพื่อเป็นแรงงานทำงานในเขตเมือง ซึ่งการไปเชียร์ทีมบอลที่สนามของแฟนบอลพลัดถิ่นก็เป็นเสมือนการไปซึมซับความรู้สึกและสร้างความสัมพันธ์กับบ้านเกิดอีกครั้งผ่านตัวแทนอย่างทีมฟุตบอล

5.3.2 เสือแห่งของทีมฟุตบอลต่อการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น

เสือแห่งของทีมฟุตบอลคือสิ่งที่ง่ายในการบอกตัวตนของการเป็นแฟนฟุตบอล เพราะคนทั่วไปสามารถรับรู้ตัวตนของแฟนฟุตบอลได้ในทันทีว่าเป็นแฟนบอลทีมใด เมื่อเห็นเสื้อฟุตบอลที่แฟนบอลใส่อยู่ เสือแห่งของทีมฟุตบอลจึงเป็นการบ่งบอกตัวตนของปัจเจกชนที่สวมใส่มั่นอยู่ในขณะเดียวกันเสื้อแข่งก็เป็นตัวแทนของตัวตนของแฟนบอลที่สามารถสวมใส่ได้ทุกเวลาตามที่ปัจเจกชนใสมั่น หากเราเห็นคนใส่เสื้อทีมฟุตบอลทีมหนึ่ง เดินเที่ยวในห้างสรรพสินค้า เสี้ยวเวลาแรกที่เราเห็นคนคนนั้น สิ่งแรกที่เราคิดกับเขาคือเขาต้องเป็นแฟนบอลของทีมบอลทีมนั้น แม้ว่าในความจริงแล้วเขาอาจจะแฟนบอลของทีมอื่นก็ได้ ดังนั้นแล้วการสวมใส่เสื้อแข่งของทีมฟุตบอลจึงเป็นการสวมใส่ตัวตนของปัจเจกชนในฐานะแฟนฟุตบอล

“ผมซื้อเสื้อบอลทุกปี ปีละ 3 ตัว แต่ปีนี้ผมซื้อไป 2 ตัว สีส้มกับสีดำ
อย่างสีดำนี่ผมเพิ่งซื้อตอนที่มาสัมภาษณ์ผมเลย ผมก็ได้ใส่เสื้อบอล

¹² ดูเพิ่มเติมถึงแฟนบอลไทยกล่าวถึงคาแรคเตอร์ของแฟนบอลศรีสะเกษได้ที่ <https://pantip.com/topic/32804002> และ

วันที่มาดูบอลนี้แหละครับ วันปกติผมก็ใส่เสื้อปกติแบบคนทั่วไปใส่
กันนั่นแหละครับ”

เมษา ปัญญาสุข แฟนบอลพลัดถิ่นทีมศรีสะเกษ เอฟซี

การได้ใส่เสื้อแข่งขันของทีมบอลของเหล่าแฟนบอลจึงมีความหมายเพราะเป็นการแสดงออกถึงตัวตนของการเป็นแฟนบอลออกมา และพื้นที่ที่สามารถพบเห็นแฟนบอลใส่เสื้อแข่งได้มากที่สุดคือพื้นที่สนามฟุตบอล และยังเป็นพื้นที่ซึ่งปัจเจกชนบางส่วนจินตกรรมให้เป็นพื้นที่เฉพาะของการใส่เสื้อบอลเท่านั้น พื้นที่สนามบอลยังคงเป็นพื้นที่ซึ่งเปิดกว้างให้แฟนบอลแสดงตัวตนโดยการได้ใส่เสื้อแข่งซึ่งเป็นการสวมตัวตนในฐานะแฟนบอล ซึ่งเป็นการสวมใส่ตัวตนที่ในชีวิตปกติของเขาไม่มีโอกาสได้แสดงออกมา จากที่ต้องเป็นแรงงานพลัดถิ่นที่ไม่ได้เปิดโอกาสให้แรงงานแสดงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของตัวเอง แม้กระทั่งผ่านเสื้อผ้าที่ใส่ก็ตาม แต่พื้นที่สนามฟุตบอลเปิดโอกาสให้แรงงานได้แสดงตัวตนของตนเองผ่านการสวมเสื้อฟุตบอลของทีมบ้านเกิด ที่เป็นเสื้อผ้าที่แรงงานในตัวแฟนบอลพลัดถิ่นสวมใส่อย่างภาคภูมิใจ

ในพื้นที่สนามฟุตบอลเอง การใส่เสื้อแข่งของทีมบอลที่สนามบอลยังเป็นการแบ่งและสะท้อนตัวตนของแฟนบอลออกมาได้อย่างชัดเจนที่สุด หากแฟนบอลสวมเสื้อทีมเหย้าไปที่สนามบอล แฟนบอลจะสวมตัวตนในฐานะแฟนทีมเหย้าในทันทีและไม่มีสิทธิ์ไปนั่งบนอัฒจันทร์ของแฟนทีมเยือน ขณะที่หากสวมเสื้อทีมเยือนไปที่สนามบอล ก็จะกลายเป็นแฟนบอลของทีมเยือนและหมดสิทธิ์ไปนั่งอัฒจันทร์ทีมเหย้าเช่นกัน¹³ แต่หากแฟนบอลสวมเสื้อที่ไม่แสดงออกถึงความเป็นตัวตนของแฟนบอลฝั่งใดฝั่งหนึ่ง แฟนบอลก็จะสามารถนั่งได้ในพื้นที่ทั้งสองฝั่งอัฒจันทร์ หรือกระทั่งทำตัวเนียนไปคลุกคลีปะปนกับแฟนบอลทั้งสองฝั่งก็ได้ ดังนั้นแล้วการสวมใส่เสื้อแข่งที่สนามบอลในวันแข่งขันเป็นการกำหนดตัวตนอย่างชัดเจนของปัจเจกชนขึ้นมาแบบจับต้องได้

¹³ ตามกฎและวัฒนธรรมของฟุตบอลไทย จะห้ามไม่ให้ผู้ชมที่ใส่เสื้อทีมเหย้าหรือทีมเยือนไปนั่งในพื้นที่อัฒจันทร์ของฝ่ายตรงข้าม

ภาพที่ 4 แฟนบอลศรีสะเกษ เอฟซี ใส่เสื้อแข่งเหย้าของทีมตัวเอง เพื่อแสดงออกถึงตัวตนในฐานะแฟนบอล

สำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นอย่างกลุ่มกูปริพลัดถิ่น การแสดงออกของแฟนบอลผ่านการใส่เสื้อแข่งของทีมศรีสะเกษมาเชียร์ถือเป็นสิ่งที่นิยมมากสำหรับแฟนบอล ภาพปกติแฟนบอลกลุ่มกูปริพลัดถิ่นมายังสนามบอลคือการสวมเสื้อที่แสดงออกถึงการเป็นแฟนบอลของทีมศรีสะเกษ ไม่ว่าจะเป็เสื้อแข่งของทีม เสื้อเชียร์ เสื้อโปโล เสื้อยืด หรือกระทั่งเสื้อของกลุ่มแฟนคลับก็ตาม โดยหลักแล้วจะสวมเสื้อแข่งกันมาเป็นหลัก แฟนบอลที่ให้สัมภาษณ์แก่ผู้เขียนหลายคนกล่าวว่าเสื้อแข่งเป็นเสื้อที่พวกเขาต้องซื้อทุกปี และพยายามจะเก็บสะสมให้ครบทุกแบบในแต่ละปี ซึ่งสำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นเหล่านี้แล้ว ค่าเสื้อแข่งของทีมบอลนั้นเป็นจำนวนเงินไม่ใช่น้อยสำหรับพวกเขาเลย เพราะตัวหนึ่งก็มีราคาหลายร้อยบาท และหากพวกเขาต้องการเก็บให้ครบทุกแบบในแต่ละปี พวกเขาก็จะเสียเงินที่ประมาณ 1500 – 3000 บาท¹⁴ ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่มากพอสมควรสำหรับแรงงานพลัดถิ่นที่ทำงานเป็นชนชั้นล่างรายได้ต่ำในสังคมเมือง อย่างไรก็ตามการซื้อสินค้าเสื้อแข่งของทีมก็สะท้อนให้เห็นความหมายและความสำคัญของตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นต่อแรงงานพลัดถิ่น ว่าเป็นตัวตนที่

¹⁴ ราคาเสื้อฟุตบอลของทีมศรีสะเกษปี 2014 ราคา 750 บาท, 2015 ราคา 790 บาท, 2016 ราคา 690 บาท, 2017 ราคา 1090

(เกรดนักเตะ) และ 690 บาท (เกรดแฟนบอล) อ้างอิงจาก

<http://www.tplshopping.com/club/%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%A9%20%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%9F%E0%B8%8B%E0%B8%B5/shop/> และ

<https://news.voicetv.co.th/sport/460593.html>

พวกเขาอยากจะสวมใส่และเป็นมัน แม้ว่าจะต้องเสียเงินที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมเสรีนิยมใหม่ แต่พวกเขาก็ยอมสละสิ่งเหล่านี้เพื่อให้ได้ตัวตนที่มีความผูกพันกับบ้านเกิดกลับคืนมาอีกครั้ง

5.3.3 เพลงเชียร์ทีมฟุตบอลต่อการสร้างตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น

เพลงเชียร์เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนตัวตนของแฟนบอลออกมา เพลงเชียร์ของทีมฟุตบอลสามารถเล่าตัวตน ความรู้สึก ความคิดของแฟนบอลออกมาได้ผ่านบทเพลง สำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นอย่างกลุ่มกูปริพลัดถิ่นเองก็เช่นกัน แฟนบอลกลุ่มกูปริพลัดถิ่นมีเพลงที่บอกเล่าเรื่องราวของพวกเขาในฐานะแฟนบอลในชื่อเพลง “กูปริพลัดถิ่น” ซึ่งเนื้อเพลงของเพลงกูปริพลัดถิ่นสามารถสะท้อนความหมายของชีวิตการเป็นแรงงานพลัดถิ่นและการเป็นแฟนบอลกูปริพลัดถิ่นของคนศรีสะเกษออกมาได้เป็นอย่างดี โดยเนื้อเพลงของเพลงกูปริพลัดถิ่นมีดังต่อไปนี้

จากบ้านมาไกล หัวใจมันไหวมันสั่น งานหนักทั้งวัน บากบั่นทำมาหากิน ลิ้มช้อออกไป บมีผู้ได้ไต่ยีน
กูปริพลัดถิ่น หากินอยู่ในเมืองฟ้า โดดเดี่ยวเดียวดาย ไร้คนพึ่งพายามยาก ทำงานลำบาก เหนื่อย
ยากไร้คนเมตตา แต่มาเมื่อนี้ ช้อยมีเจ้าเดินเข้ามา ดีใจหนักหนา ได้เจอพี่น้องกูปริ กูปริ น้องพี่เพื่อนพ้อง
มากมาย นอกบ้านครั้งใด เกริกไกรก้องปฐพี กูปริพลัดถิ่น โบายบินไปทุกถิ่นที่ ตามเชียร์ทีมนี้ ศรีสะเกษ
เอฟซีบ้านเฮา

ต้องย่านไผ่ หม่องได้เฮากะคือบ้าน ลีร่วมฝ่าฟัน เก็บชัยให้สมศักดิ์ศรี มาด้อพี่น้อง มาเชียร์ศรีสะเกษ
เอฟซี พลัดถิ่นเฮานี้ พร้อมเดินเคียงข้างทุกคราว กูปริ น้องพี่เพื่อนพ้องมากมาย นอกบ้านยามใด เกริก
ไกรก้องปฐพี กูปริพลัดถิ่น โบายบินไปทุกถิ่นที่ ทีมฮักทีมนี้ ศรีสะเกษเอฟซีบ้านเฮา ตามเชียร์ทุกที ศรี
สะเกษเอฟซีบ้านเฮา¹⁵

เนื้อเพลงของเพลงกูปริพลัดถิ่นในช่วงท่อนแรกตั้งแต่ท่อน จากบ้านมาไกล จนถึงท่อน เหนื่อยยากไร้คนเมตตา สะท้อนถึงชีวิตของแรงงานจากพื้นที่ชนบทที่ต้องพลัดถิ่นมาทำงานในเขตเมืองเป็นแรงงานชนชั้นล่างที่ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อสะสมทุนให้มีชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถกลับไปตั้งตัวที่บ้านเกิดได้ แต่ชีวิตของแรงงานพลัดถิ่นก็ต้องพบกับการทำงานที่เหนื่อยยากและโหดร้ายต่อสภาพร่างกายและใจของแรงงาน และยังถูกทำร้ายจากเงื่อนไขในสังคมเสรีนิยมใหม่ทำให้พวกเขา

¹⁵ ฟังเพลงกูปริพลัดถิ่น ได้ที่ <https://www.youtube.com/watch?v=H8lkmzUtMwM>

ต้องเป็นแรงงานในเขตเมืองต่อไป และเป็นแรงงานที่โดดเด่นไว้ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างในสังคมเมืองเป็นเสมือนเครื่องจักรชิ้นหนึ่งในกระบวนการการผลิต

แต่ว่าจากเนื้อเพลงในตอนต่อมาก็แสดงให้เห็นว่า การพบเจอกับตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นสามารถทำให้แรงงานพลัดถิ่นได้มีตัวตนที่พวกเขาอยากจะเป็นกลับคืนมา การได้สวมตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นเป็นตัวตนที่พวกเขาภูมิใจ เป็นตัวตนที่คืนความสุขให้กับแรงงานได้ แม้ว่าจะต้องเป็นแรงงานทำงานหนักในเขตเมืองก็ตาม และเป็นตัวตนที่แรงงานอยากจะเป็น ไม่ใช่ตัวตนที่จะต้องสร้างขึ้นเพื่อปรับตัวไปตามกระแสเสรีนิยมใหม่ ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นว่าตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นสามารถเติมเต็มความรู้สึกโหยหาบ้านเกิดให้แก่แฟนบอลได้ การเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นทำให้แรงงานได้เจอผู้คนจากบ้านเกิดผู้ร่วมชะตากรรมเดียวกัน และสร้างสังคมเทียมของพื้นที่บริเวณสนามบอลให้เป็นพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษขึ้นมา โดยมีทีมบอลเป็นสื่อกลาง จากท่อน บต้องย่านไผ หมองใต้ก็คือบ้านเฮา (ไม่ต้องกลัวใคร ที่ไหนก็คือบ้านเรา) สะท้อนความคิดว่าสำหรับแรงงานพลัดถิ่นแล้ว การเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นได้ทำให้พวกเขากลับบ้านเกิดอีกครั้ง ไม่ว่าจะพวกเขาจะอยู่ที่ไหนในประเทศไทย ที่ซึ่งพวกเขาเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นที่นั่นคือจังหวัดศรีสะเกษ

นอกจากเพลงกูปริพลัดถิ่นก็ยังมีเพลง “กูปริมาละเต๋อ” ซึ่งเป็นเพลงเชียร์ประจำของกลุ่มกูปริพลัดถิ่น ซึ่งมีเนื้อร้องสำคัญที่สามารถนำมาแสดงถึงตัวตนในฐานะแรงงานพลัดถิ่นกับการเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นได้ดังนี้

กูปริมาละเต๋อ มาเจอกันจักหน้อย บ่มีคำว่าถอย ยอดนักเตะเมืองศรี จากอีสานบ้านมา จนมาเมื่อนี้เป็นไทยลีกกูปริ กูปริไทยลีก มาร่วมเชียร์กูปริ กูปริไทยลีก มาร่วมเชียร์กูปริ ให้ได้แชมป์ไทยลีก กูปริอีสาน สร้างตำนานยิ่งใหญ่ รู้แพ้ รู้ภัย จำเอาไว้เด้อหมู่ มาร่วมเชียร์บอลไทย ประตูดุชช่าอยู่ ลูให้เขาได้สู้ ว่ากูปริ เป็นจิงได้ เป็นจิงได้ เป็นจิงได้ เป็นจิงได้ เป็นจิงได้ กูปริ อีสาน¹⁶

เนื้อเพลงในเพลงนี้ได้สะท้อนให้เห็นตัวตนของแฟนบอลกูปริพลัดถิ่นว่าเป็นตัวตนที่พวกเขาภูมิใจ พวกเขาภูมิใจในทีมบ้านเกิดทีมของยอดนักเตะเมืองศรี ขณะที่การแข่งขันในฟุตบอลไทยลีกก็เปรียบเสมือนเมืองใหญ่ที่โหดร้าย ขณะที่ทีมบอลศรีสะเกษ เอฟซีก็เป็นตัวแทนของแรงงานพลัดถิ่นชาวศรีสะเกษ การฝ่าฟันของทีมศรีสะเกษในการแข่งขันไทยลีก ก็ไม่ต่างอะไรกับการฝ่าฟันของแรงงานพลัดถิ่นที่จะต้องสะสมทุนแล้วขยับชนชั้นในเมืองใหญ่ซึ่งถือเป็นความสำเร็จของการเป็น

¹⁶ ฟังเพลงกูปริมาละเต๋อได้ที่ <https://www.youtube.com/watch?v=jpil4omcSoY>

แรงงานในเมืองใหญ่ ไม่ต่างอะไรกับการเป็นแชมป์ไทยลีกของทีมนครศรีธรรมราช แม้ทีมนครศรีธรรมราชจะเป็นทีมเล็กระดับกลางในไทยลีก เหมือนชนชั้นกลางของแรงงานพลัดถิ่น แต่จากเนื้อเพลงก็แสดงให้เห็นว่าพวกเขามีความฝันที่จะเป็นแชมป์ไทยลีกเสมอ ไม่ต่างอะไรกับแรงงานพลัดถิ่นที่หวังว่าสักวันพวกเขาจะสามารถขยับชนชั้นจากการเป็นแรงงานชนชั้นกลางได้เสียที เนื้อเพลงนี้จึงเป็นภาพสะท้อนของความเหมือนระหว่างแรงงานพลัดถิ่นและการเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นออกมาได้ดีว่าแท้จริงแล้วเป็นตัวตนที่มีความคล้ายกัน แต่ว่าตัวตนหนึ่งเป็นตัวตนที่พวกเขาอยากเป็น ส่วนอีกตัวตนหนึ่งไม่อยากเป็น แต่ต้องเป็นเพราะกระแสเสรีนิยมใหม่บีบให้เป็น นอกจากนี้จากท่อน สู้ให้เขาได้รู้ ว่ากูปรี่ เป็นจิ้งได้ ยังสะท้อนว่าตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นเป็นตัวตนที่สามารถทำให้แรงงานพลัดถิ่นได้มีโอกาสเป็นผู้ชนะในสังคมบ้าง ผ่านการได้รับชัยชนะของทีมนครศรีธรรมราช ในชีวิตที่พวกเขาถูกกดทับจากสังคมเสรีนิยมใหม่ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นอาจจะเป็นทางเดียวที่ทำให้แรงงานพลัดถิ่นไม่ได้รู้สึกว่าเขาเป็นเบี้ยล่างและถูกเหยียบทับอีกต่อไป

5.4 ความหมายของตัวตนแฟนบอลพลัดถิ่นต่อแรงงานพลัดถิ่น

ในสังคมเสรีนิยมใหม่นั้นมีหลายตัวตนให้ปัจเจกชนได้เลือกสวมใส่เพื่อตัวเองยังรู้สึกมีความมนุษย์อยู่หลังจากเสียตัวตนของตัวเองไปเป็นแรงงานเยี่ยงเครื่องจักรกับการเข้าสู่ระบบการทำงานรับใช้กระแสเสรีนิยมใหม่ แต่ตัวของมนุษย์เองนั้นแม้จะสูญเสียตัวตนไปจากการเป็นแรงงานในระบบมนุษย์ก็ยังคงจำเป็นต้องมีตัวตนที่เป็นของตัวเองอยู่ เพื่อให้มนุษย์ยังรู้สึกว่าตัวเขายังคงเป็นมนุษย์ต่อไป เพราะหากมนุษย์นั้นไร้ซึ่งตัวตนแล้วสำหรับตัวปัจเจกชนเองก็จะรู้สึกว่าตัวเขานั้นไม่ต่างอะไรกับเครื่องจักร และรู้สึกไม่เป็นมนุษย์อีกต่อไป เมื่อเป็นเช่นนั้นปัจเจกชนจะเริ่มรู้สึกว่าชีวิตของตนเองไม่มีความหมาย และเริ่มไม่ปลอดภัยต่อชีวิตของพวกเขาเอง ซึ่งอาจส่งผลต่อการมีชีวิตอยู่ ดังนั้นปัจเจกชนจึงจำเป็นต้องหาตัวตนใหม่ให้กับตัวเองหลังจากเสียตัวตนไป เพื่อให้พวกเขายังรู้สึกว่าตัวเองยังเป็นมนุษย์ ยังมีตัวตนของตัวเอง มีช่วงเวลาที่เขาจะได้แสดงตัวตนของตัวเองที่เขาพร้อมรับและอยากจะเป็น ซึ่งทำให้พวกเขายังรู้สึกปลอดภัยผ่านตัวตนใหม่ที่ปัจเจกชนสร้างขึ้นมา เพื่อให้ตัวปัจเจกชนยังมีความสุขกับการใช้ชีวิตในสังคมเสรีนิยมใหม่ ทำให้พวกเขาอยู่ในสังคมต่อไปได้โดยไม่รู้สึกแปลกแยกจากตัวระบบ ขณะเดียวกันสังคมเสรีนิยมใหม่เองก็พยายามสร้างตัวตนใหม่ขึ้นมามากมายให้ปัจเจกชนได้เลือกเป็นเลือกสวมใส่ตามที่พวกเขาต้องการ เพื่อให้ปัจเจกชนยังสามารถขายตัวเองเป็นแรงงานรับใช้ระบบและอยู่กับมันได้ ผ่านการหาความสุขจากตัวตนใหม่ที่ปัจเจกชนสร้างขึ้นมา

ในสังคมเสรีนิยมใหม่นั้นปัจเจกชนมีทางเลือกมากมายที่จะสร้างตัวตนใหม่ตามที่ระบบได้จัดเอาไว้ เพื่อให้ปัจเจกชนมีตัวตนอยู่และสามารถแสวงหาความสุขกับมันได้ เพื่อให้พวกเขาสามารถมีชีวิตอยู่ในกรอบของเสรีนิยมใหม่ต่อไปได้ โดยสำหรับแรงงานพลัดถิ่นแล้วการหาตัวตนใหม่ให้แก่ตัวเองก็เป็นเรื่องจำเป็น เพราะพวกเขาในกลุ่มคนอีกหนึ่งกลุ่มที่ต้องทำงานรับใช้ระบบอย่างหนักหน่วง ตัวตนของพวกเขาจึงถูกกลืนหายไปกับระบบ และเพื่อให้แรงงานพลัดถิ่นยังคงมีชีวิตอยู่ในสังคมเสรีนิยมใหม่ได้ พวกเขาจึงต้องค้นหาตัวตนใหม่ของตัวเองในสังคมนี้อีกครั้ง ซึ่งแรงงานพลัดถิ่นจำนวนไม่น้อยในประเทศไทยเลือกตัวตนที่จะเป็นแฟนบอลพลัดถิ่น

สิ่งที่น่าสนใจคือสำหรับแรงงานพลัดถิ่นแล้วเพราะเหตุใดพวกเขาถึงเลือกเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นเป็นตัวตนใหม่ของพวกเขาในสังคมเสรีนิยมใหม่ เพราะในสังคมเสรีนิยมใหม่แล้วระบบได้สร้างทางเลือกไม่น้อยให้กับปัจเจกชนในการหาตัวตนใหม่ให้กับตัวเอง ดังนั้นจึงต้องมีเหตุผลสำหรับแรงงานพลัดถิ่นที่เลือกสร้างตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น ซึ่งจากการศึกษาของผู้เขียนพบว่า สำหรับแรงงานพลัดถิ่นแล้ว ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นเป็นตัวตนที่มีคุณค่าและความหมายสำหรับพวกเขาเอง จึงเป็นเหตุผลให้แรงงานพลัดถิ่นจำนวนมากเลือกสร้างตัวตนใหม่เป็นแฟนบอลพลัดถิ่น

5.4.1 คุณค่าของการเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นกับการหวนคืนของความรู้สึกลับคืนบ้านเกิด

คุณค่าในทางหนึ่งของการสวมตัวตนแฟนบอลพลัดถิ่นของแรงงานพลัดถิ่นนั้นคือการทดแทนสิ่งที่สูญเสียไปกลับคืนมาได้ สิ่งที่แรงงานพลัดถิ่นทุกคนล้วนต้องสูญเสียกับการขายตัวตนให้กับระบบคือการต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดภูมิลำเนาของตัวเอง การอพยพเข้ามาในเขตเมืองทำให้พวกเขาต้องสูญเสียความผูกพันและการใช้ชีวิตในพื้นที่บ้านเกิด ต้องจากพื้นที่พวกเขาเรียกว่า“บ้าน” มาทำงานในเขตเมือง ซึ่งสำหรับแรงงานพลัดถิ่นจำนวนมากการสูญเสียความผูกพันที่มีต่อบ้านเกิดนั้นคือการสูญเสียไปตลอดกาล เพราะพวกเขาไม่สามารถสะสมทุนได้ตามที่หวัง ไม่สามารถกลับไปตั้งตัวในบ้านเกิดได้ และต้องทำงานเป็นแรงงานในเขตเมืองไปตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นเป็นตัวตนที่เข้ามาเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปให้กับตัวแรงงานพลัดถิ่น ผ่านตัวตนในฐานะแฟนบอลที่เชื่อมโยงกับทีมฟุตบอลจากบ้านเกิดในพื้นที่สนามฟุตบอล

ตัวตนจริงในฐานะแฟนบอล	ตัวตนแบบจินตกรรมในฐานะแฟนบอล
สนามฟุตบอล	พื้นที่บ้านเกิด(เทียม)
ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น	ตัวตนที่กลับเป็นคนบ้านเกิดในพื้นที่บ้านเกิด (เทียม)

ทีมฟุตบอลของจังหวัดบ้านเกิด	จังหวัดบ้านเกิด
-----------------------------	-----------------

บทที่ 5 ตารางที่ 5.1 เปรียบเทียบตัวตนจริงในฐานะแฟนบอลกับตัวตนจินตกรรมที่ได้รับจากการเป็นแฟนบอล

จากตารางที่ 5.1 คือการเปรียบเทียบตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นระหว่างตัวตนจริงในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น กับตัวตนแบบจินตกรรมของแฟนบอลพลัดถิ่นที่ถูกสร้างจากการเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นมีความหมายสำหรับแรงงานพลัดถิ่น เพราะองค์ประกอบจากการเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นทำให้พวกเขาสามารถสร้างตัวตนแบบจินตกรรมขึ้นมาได้ และตัวตนจินตกรรมนั้นได้สร้างความรู้สึกลึกซึ้งเหมือนกลับพื้นที่บ้านเกิดให้กับแฟนบอลและทำให้ตัวตนนี้มีความหมาย

สำหรับองค์ประกอบของตัวตนแฟนบอลพลัดถิ่นที่ทำให้ตัวตนนี้มีความหมายสำหรับแรงงานพลัดถิ่น องค์ประกอบแรกคือสนามฟุตบอล โดยสนามฟุตบอลคือภาพแทนของพื้นที่จังหวัดบ้านเกิดของแฟนบอล เป็นพื้นที่ซึ่งให้แฟนบอลจากภูมิภาคเดียวกันสามารถมารวมตัวกันได้พูดคุยและมีกิจกรรมร่วมกัน สำหรับกลุ่มกูปรีพลัดถิ่นของแฟนบอลทีมศรีสะเกษ เอฟซี พวกเขาได้ทำให้พื้นที่สนามฟุตบอลกลายเป็นพื้นที่เหมือนจังหวัดศรีสะเกษไปชั่วระยะหนึ่ง ผ่านกิจกรรมที่พวกเขาทำกันบริเวณสนามฟุตบอล ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พวกเขาทำเหมือนอาศัยอยู่ที่บ้านเกิด พูดคุยกับคนศรีสะเกษเหมือนกัน ได้ช่วยสร้างความรู้สึกลึกซึ้งเหมือนอยู่ในพื้นที่บ้านเกิดให้กับแฟนบอลพลัดถิ่นได้เป็นอย่างดี เพราะให้ความรู้สึกลึกซึ้งเหมือนว่าพวกเขาได้อยู่ในพื้นที่บ้านเกิดจริง มองไปทางไหนก็เจอคนบ้านเดียวกัน ทำกิจกรรมแต่ละอย่างเหมือนอยู่บ้านเกิด แม้ว่าตามจริงแล้วพวกเขาจะอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากบ้านเกิดของจริงก็ตาม สนามฟุตบอลจึงกลายเป็นภาพแทนของจังหวัดบ้านเกิดสำหรับแฟนบอลพลัดถิ่นไปโดยปริยาย จากพฤติกรรมของแฟนบอลที่สนามฟุตบอลเอง

องค์ประกอบต่อมาคือตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นเอง ซึ่งตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นก็เปรียบเสมือนกับการได้กลับเป็นคนในพื้นที่บ้านเกิดอีกครั้ง ซึ่งเป็นความรู้สึกเกิดมาจากการที่แฟนบอลไปสนามบอลและได้พบกับคนในจังหวัดบ้านเกิด พฤติกรรมของแฟนบอล กิจกรรมบริเวณสนามฟุตบอล สภาพแวดล้อมนั้นทำให้ตัวแฟนบอลเองรู้สึกว่าได้กลับไปอยู่ในพื้นที่จังหวัดบ้านเกิดอีกครั้ง โดยเป็นผลมาจากความรู้สึกและพฤติกรรมของแฟนบอลที่เปลี่ยนสนามบอลเป็นพื้นที่จังหวัดบ้านเกิด ขณะเดียวกันพื้นที่บ้านเกิดเทียมบริเวณสนามบอลก็ช่วยสร้างความรู้สึกลึกซึ้งเหมือนได้กลับพื้นที่บ้านเกิดให้กับแฟนบอลเช่นกัน ดังนั้นเมื่อแรงงานพลัดถิ่นได้สวมตัวตนแฟนบอลพลัดถิ่นที่สนามบอล ก็เปรียบเสมือนการที่พวกเขาได้เดินทางกลับพื้นที่บ้านเกิดด้วยเช่นกัน

อีกหนึ่งองค์ประกอบคือทีมฟุตบอลจากจังหวัดบ้านเกิดของแฟนบอลพลัดถิ่น ซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนของจังหวัดบ้านเกิดของแฟนบอล ทีมฟุตบอลนั้นเป็นเสมือนตัวกลางที่เชื่อมตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นเข้ากับสำนักความเป็นบ้านเกิด เป็นตัวแทนของบ้านเกิดที่ทำให้ตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นยังได้ทำกิจกรรมที่ผูกพันกับจังหวัดบ้านเกิดผ่านตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่น การที่แฟนบอลพลัดถิ่นได้เข้าไปเชียร์ฟุตบอลทีมบ้านเกิดของตัวเอง ทำให้ตัวของแรงงานได้มีกิจกรรมที่ผูกพันกับพื้นที่บ้านเกิดอีกครั้งผ่านตัวแทนอย่างทีมฟุตบอล โดยที่ไม่ต้องกลับไปในพื้นที่บ้านเกิดและสามารถมีความผูกพันได้ในพื้นที่เขตเมือง ทำให้แฟนบอลได้ความรู้สึกผูกพันกับบ้านเกิดได้แม้ว่าจะยังอยู่ในตัวตนแรงงานพลัดถิ่นอยู่ก็ตาม

5.4.2 การเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นกับภาพจำลองการต่อสู้ในฐานะแรงงานพลัดถิ่น

นอกจากการเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นจะให้ความรู้สึกหวนคืนสู่บ้านเกิดแก่แรงงานพลัดถิ่นแล้ว การต่อสู้ในฐานะแฟนบอลร่วมไปกับทีมฟุตบอลบ้านเกิดก็ไม่ต่างอะไรกับการต่อสู้เพื่อเลื่อนชั้นทางชนชั้นของแรงงานพลัดถิ่นที่ต้องพยายามต่อสู้เพื่อเลื่อนชั้นทางชนชั้นขึ้นไปเพื่อให้ตัวเองหลุดพ้นจากความเปราะบาง ชนชั้นที่ทีมบอลและแฟนบอลก็ต้องร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ทีมของตัวเองได้รับชัยชนะและไต่ระดับขึ้นไปเพื่อคว้าแชมป์ให้ได้ หรือหากเล่นในดิวิชั่นที่ต่ำกว่าลีกสูงสุดก็ต้องต่อสู้เพื่อที่จะขึ้นไปเล่นในลีกสูงสุดให้ได้ สำหรับทีมศรีสะเกษ เอฟซี ที่เป็นทีมตัวอย่างในการศึกษาของผู้เขียนนั้นก็เป็นที่ที่มันเป็นตัวแทนของทีมระดับกลางในลีกสูงสุดของการแข่งขันฟุตบอลไทย ซึ่งหากเปรียบเสมือนในโลกของความจริง ทีมศรีสะเกษก็ไม่ต่างอะไรกับชนชั้นกลางที่พยายามจะดิ้นรนให้ตัวเองยังอยู่รอดในสังคมเสรีนิยมใหม่¹⁷ และไต่ระดับขึ้นไปเป็นชนชั้นกลางให้ได้ เหมือนกับที่ทีมศรีสะเกษพยายามจะสู้เพื่อหนีการตกชั้นให้ทีมอยู่รอดในไทยลีกต่อไปให้ได้ รวมถึงพยายามที่จะขยับตัวเองให้หลุดพ้นจากการเป็นทีมฟุตบอลในกลุ่มหนีตกชั้นเสียที

การต่อสู้ในการแข่งขันฟุตบอลลีกของแฟนบอล	การต่อสู้ในชีวิตจริงของแรงงานพลัดถิ่น
แฟนบอล/ทีมศรีสะเกษ เอฟซี	แรงงานพลัดถิ่น
การแข่งขันไทยลีก	สังคมเสรีนิยมใหม่
การคว้าแชมป์ลีก	การเลื่อนชั้นทางชนชั้นที่สัมฤทธิ์ผล

บทที่ 5 ตารางที่ 5.2 เปรียบเทียบการต่อสู้ในฐานะแฟนบอลกับการต่อสู้ในฐานะแรงงานพลัดถิ่น

¹⁷ อันดับใน 4 ฤดูกาลหลังสุดของศรีสะเกษ เอฟซีคือ 12, 13, 13 และ 17 (ตกชั้น)

จากตารางที่ 5.2 แสดงให้เห็นว่าการต่อสู้ในฟุตบอลลีกของทีมฟุตบอลกับการต่อสู้ของแรงงานพลัดถิ่นในสังคมเสรีนิยมใหม่นั้นมีความคล้ายกันอยู่มากพอสมควร โดยตัวของทีมบอลอย่างทีมศรีสะเกษ เอฟซี ก็ไม่ต่างกับแรงงานพลัดถิ่นที่เป็นชนชั้นล่างในสังคมของตัวเอง ไร้อำนาจในการต่อรองในชีวิต ซึ่งสำหรับทีมศรีสะเกษคือไร้เงินในการต่อรองซื้อขายตัวผู้เล่น กระทั่งไร้อำนาจในการเงินมาสนับสนุนทีม เหมือนกับแรงงานพลัดถิ่นที่ไร้เงินที่จะมาช่วยให้ชีวิตของตัวเองดีขึ้น ไร้อำนาจที่จะต่อรองให้คนอื่นมาสนับสนุนชีวิตตัวเองให้ดีขึ้น และทีมศรีสะเกษก็ต้องพยายามต่อสู้ไต่ระดับในแต่ละปี เพื่อดิ้นรนหนีการตกชั้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า และพยายามก้าวขึ้นไปจบอันดับที่สูงขึ้นกว่าเดิมเพื่อพัฒนาระดับของทีมให้ขึ้นเป็นทีมระดับกลางให้ได้ เหมือนกับที่แรงงานพลัดถิ่นที่ต้องพยายามสะสมทุนให้มากขึ้นเพื่อไต่ระดับทางชนชั้นเพื่อให้ตัวเองหลุดพ้นจากการเป็นชนชั้นล่างขยับขึ้นเป็นชนชั้นกลางเพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการพยายามขยับระดับทั้งทีมบอลและแรงงานพลัดถิ่นก็เพื่อให้ตนเองสามารถอยู่รอดในสังคมได้ รวมถึงให้มีชีวิตที่ดีขึ้นในสภาพสังคมทั้งของทีมบอลหรือแรงงานพลัดถิ่นเอง

ขณะที่การต่อสู้ของทีมบอลก็เป็นการต่อสู้ไปพร้อมกับแฟนบอล เพราะสำหรับการแข่งขันฟุตบอลแล้วในความเป็นจริงก็เป็นการแข่งขันที่กำหนดโดยผู้เล่นในสนามไม่ใช่แฟนฟุตบอล แต่ก็มี การพยายามดึงแฟนบอลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันด้วยเช่นกันกับการสร้างนิยามให้แฟนบอล เป็นผู้เล่นคนที่ "12" เพื่อให้แฟนบอลรู้สึกว่าเขากำลังสู้ไปพร้อมกับทีมฟุตบอลของตัวเอง ดังนั้น การประสบความสำเร็จหรือความพ่ายแพ้ของทีมฟุตบอลก็ถูกผูกติดเข้ากับตัวแฟนบอลผ่านความรู้สึกแบบชุมชนจินตกรรม แฟนบอลจึงเป็นอีกหนึ่งส่วนที่รู้สึกว่าจะต้องสู้ไปกับทีมเพื่อให้อันดับของทีมดีขึ้น แม้พวกเขาจะไม่สามารถทำให้อันดับของทีมดีขึ้นด้วยตัวของพวกเขาเองก็ตาม แต่การพยายามสนับสนุนทีมบอลของแฟนบอลเพื่อให้ทีมดีขึ้น ก็เหมือนกับที่แรงงานพลัดถิ่นพยายามทำให้ชีวิตของพวกเขาดีขึ้น

ขณะที่การแข่งขันฟุตบอลไทยลีก ก็เปรียบเสมือนสังคมเสรีนิยมใหม่ ที่ทีมฟุตบอลต้องต่อสู้กันเพื่อเป็นผู้ชนะและคว้าแชมป์มาครองให้ได้ เหมือนกับปัจเจกชนในเสรีนิยมใหม่ที่ต้องพยายามต่อสู้สะสมทุนเพื่อไปให้ถึงชีวิตที่ดีแบบสังคมเสรีนิยมใหม่ ฟุตบอลไทยลีกยังสามารถแบ่งทีมออกเป็น 3 ระดับได้เหมือนกับสังคมเสรีนิยมใหม่ในปัจจุบัน เช่น ทีมระดับสูงอย่าง บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด หรือ เอสซีจี เมืองทอง ยูไนเต็ด ทีมระดับกลางอย่าง บางกอกกล๊าส เอฟซี, ชลบุรี เอฟซี หรือ ราชบุรี เอฟซี และ ทีมระดับล่างอย่าง ศรีสะเกษ เอฟซี, ราชนาวิก เอฟซี หรือ สุโขทัย เอฟซี เป็นต้น ซึ่งทีมแต่ละระดับก็มี

อำนาจในการต่อรองต่างกัน ทั้งการหาสปอนเซอร์และแหล่งเงินทุนมาสนับสนุนทีม อำนาจในตลาดซื้อขายผู้เล่น และเหมือนกับในสังคมเสรีนิยมใหม่ที่ชนชั้นสูงจะมีอำนาจเหนือทีมชนชั้นอื่นและใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเอง ขณะที่ทีมชนชั้นล่างอย่างทีมศรีสะเกษ ก็ต้องพยายามเอาตัวรอดบนตารางคะแนนที่โหดร้ายที่พร้อมจะคัดทีมที่ไม่ผ่านออกจากการแข่งขันไปยังดิวิชั่นที่ต่ำกว่า เหมือนกับสังคมเสรีนิยมใหม่ที่ไม่มีที่ว่างให้กับแรงงานที่เป็นผู้แพ้และไม่สามารถไต่ระดับทางชนชั้นได้สำเร็จ เพราะแรงงานรุ่นใหม่ก็พร้อมจะเข้าสู่ระบบเพื่อตามหาชีวิตที่ดีต่อไป เหมือนกับการแข่งขันฟุตบอลโลกที่มีทีมใหม่จากดิวิชั่นต่ำกว่าพร้อมเสียบทีมผู้แพ้จากลีกที่สูงกว่าเสมอ

สำหรับการคว้าแชมป์ในฟุตบอลโลกก็เป็นเหมือนความฝันสูงสุดของทีมฟุตบอลและแฟนบอล เหมือนกับการเลื่อนชั้นทางชนชั้นเพื่อที่ตัวเองจะได้มีชีวิตที่ดีซึ่งเป็นเป้าหมายของแรงงานในกระแสเสรีนิยมใหม่ ส่วนการสะสมทุนของแรงงานก็เหมือนกับการสะสมแต้มของทีมฟุตบอลที่เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตัวเอง หากทีมฟุตบอลสามารถคว้าแชมป์หรือทำอันดับในตารางคะแนนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทีมก็จะสามารถเปลี่ยนสถานะจากทีมระดับล่างขึ้นเป็นระดับกลาง หรือขึ้นไปเป็นระดับสูงได้ ซึ่งจะทำให้ทีมนั้นแข็งแกร่งและอยู่รอดในการแข่งขันได้ เช่นเดียวกับแรงงานพลัดถิ่นหรือแรงงานชนชั้นล่าง หากสามารถทำการสะสมทุนได้สำเร็จ พวกเขาก็สามารถทำการเลื่อนชั้นทางชนชั้นได้ อย่างไรก็ตามในการแข่งขันฟุตบอลโลกเองก็เป็นไปตามเงื่อนไขแบบสังคมเสรีนิยมใหม่นั้นคือสุดท้ายผู้ชนะก็มีแต่ชนชั้นนำเท่านั้น ในขณะที่สังคมเสรีนิยมใหม่ก็เป็นชนชั้นนำที่สะสมทุนของตัวเองมากขึ้นอย่างต่อเนื่องสร้างช่องว่างทางชนชั้นมากขึ้นเรื่อยๆ

ขณะเดียวกันการแข่งขันไทยลีก 1 ใน 9 ปีหลังสุดก็มีทีมที่ได้แชมป์เพียงแค่ 2 ทีมเท่านั้น คือ บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด และ เอสซีจี เมืองทอง ยูไนเต็ด ซึ่งเป็นทีมระดับสูงของการแข่งขัน ขณะที่ทีมระดับล่างหรือระดับกลางส่วนใหญ่ล้วนมีมือเปล่าไร้ถ้วยแชมป์ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา แม้การประสบความสำเร็จทั้งในการแข่งขันฟุตบอลโลกและสังคมเสรีนิยมใหม่จะเป็นเรื่องยาก แต่ทั้งคู่ก็ยังสร้างพื้นที่ซึ่งเป็นความหวังให้แก่ชนชั้นล่างว่าวันหนึ่งพวกเขาจะสามารถประสบความสำเร็จได้แม้ในความจริงแล้วจะเป็นไปได้ยากและโอกาสที่จะเกิดขึ้นก็มีจำนวนจำกัดเท่านั้น แต่สำหรับแฟนบอลของทีมศรีสะเกษแล้วแม้ทีมของพวกเขาจะเป็นทีมระดับล่าง แต่พวกเขาก็มีความเชื่อเสมอว่าวันหนึ่งพวกเขาจะก้าวไปคว้าแชมป์ได้ เหมือนที่ทีมเลสเตอร์ ซิตี้ เคยทำได้ในการแข่งขันพรีเมียร์ลีก อังกฤษ ซึ่งความหวังที่แฟนบอลหวังว่าสักวันทีมของตัวเองจะไปคว้าแชมป์แม้จะเป็นทีมระดับเล็ก ก็เหมือนกับการหวังว่าตัวเองจะประสบความสำเร็จในการเลื่อนชั้นทางชนชั้นของการเป็นแรงงานพลัดถิ่น ซึ่งทำให้พวกเขายังคงทำงานรับใช้ระบบต่อไปเพื่อรอให้วันนั้นมาถึงแม้ไม่รู้ว่าจะเมื่อไหร่ก็ตาม

ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นจึงมีความหมายสำหรับแรงงานพลัดถิ่น เพราะสามารถให้
คืนความรู้สึกผูกพันและใช้ชีวิตในพื้นที่บ้านเกิดให้กับแรงงานได้หลังต้องเสียไปจากการเป็นแรงงาน
พลัดถิ่น ขณะเดียวกันภาพของการเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นก็เป็นภาพแทนของความเป็นแรงงานพลัด
ถิ่นที่ต้องต่อสู้ในสังคมเสรีนิยมใหม่ หากเพียงแต่ว่าข้อแตกต่างของสองตัวตนนั้นคือ ตัวตนในฐานะ
แฟนบอลพลัดถิ่นเป็นตัวตนที่แรงงานพลัดถิ่นได้เลือกเอง พวกเขาเลือกที่จะเป็นแฟนบอลแต่ละทีม
ด้วยตัวเอง แรงงานชาวศรีสะเกษพวกนั้นมีสิทธิ์เลือกที่จะเป็นแฟนบอลทีมอื่นที่เป็นทีมระดับชั้นนำ
ของไทย ทั้งบุรีรัมย์, เมืองทอง หรือ เชียงราย ก็ตาม แต่พวกเขาก็เลือกที่จะเป็นแฟนบอลของทีมศรีสะเก
ษ แม้ว่าทีมจะเป็นเพียงแค่ทีมระดับกลางที่ต้องหนีตกชั้นในทุกปีก็ตาม พวกเขาเต็มใจที่จะสวมตัวตน
ของแฟนบอลทีมศรีสะเกษ แม้ว่าอาจจะต้องผิดหวังกับผลการแข่งขันอยู่บ่อยครั้ง แต่ก็ยังมีความสุข
กับการเป็นแฟนบอลได้ ในทางกลับกันตัวตนแรงงานพลัดถิ่นแม้ว่าแรงงานจากชนบทจะต้องสวม
ตัวตนนี้ แต่ไม่ใช่เพราะพวกเขาต้องการที่จะเป็นแรงงานพลัดถิ่น แต่เป็นเพราะพวกเขาถูกบีบบังคับ
จากกระแสเสรีนิยมใหม่ให้พวกเขาต้องขายตัวเองเป็นแรงงานพลัดถิ่นเพื่อให้ตัวเองมีชีวิตที่ดีขึ้น
กว่าเดิม และกระแสเสรีนิยมใหม่ก็ไม่มีทางเลือกอื่นให้พวกเขานอกจากการเป็นแรงงานพลัดถิ่น เป็น
ตัวตนที่พวกเขาไม่อยากจะเป็นและไม่มีความสุขกับตัวตนนี้ ในขณะที่ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น
เป็นตัวตนที่พวกเขาได้เลือกและมีความสุขกับมันได้ แม้ผลงานทีมบอลที่พวกเขารักจะไม่ได้ดีเท่าใด
นักเหมือนกับชีวิตของพวกเขาในฐานะแรงงานพลัดถิ่นที่ยังต้องทำงานหนักรับใช้ระบบต่อไป

บทที่ 6

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาของงานชิ้นนี้ที่ศึกษาถึงกระบวนการสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นและกระบวนการสร้างตัวตนใหม่ของแรงงานพลัดถิ่นในฐานะแรงงานพลัดถิ่น ได้ผลของการศึกษาว่าการสูญเสียตัวตนของแรงงานพลัดถิ่นเกิดจากสภาพสังคมในกระแสเสรีนิยมใหม่ที่ต้องการให้แรงงานจำนวนมากเข้าสู่เขตเมืองเพื่อทำงานรับใช้ระบบให้มีความมั่นคงและสร้างผลประโยชน์ให้กับชนชั้นนำได้ กระแสเสรีนิยมใหม่จึงต้องการแรงงานจากพื้นที่ชนบทเข้ามาสร้างความมั่งคั่งให้ชนชั้นนำ กระแสเสรีนิยมใหม่จึงสร้างเงื่อนไขภายใต้กรอบทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เพื่อผลักดันให้แรงงานชนบทเข้ามาเป็นแรงงานในเขตเมือง โดยใช้เงื่อนไขการมีชีวิตที่ดีในกระแสเสรีนิยมใหม่เข้ามาเป็นตัวล่อให้แรงงานเลือกอพยพเข้ามาทำงานในเขตเมือง ประกอบกับเงื่อนไขอื่นที่บีบให้แรงงานชนบทต้องยอมจากบ้านเกิดเมืองนอนเข้ามาเป็นแรงงานในเขตเมือง แม้แรงงานพลัดถิ่นจะยอมเข้ามาทำงานในเขตเมืองเพื่อรับใช้ระบบเพราะหวังจะได้สะสมทุนและได้เลื่อนขั้นทางชนชั้นเพื่อมีชีวิตที่ดีขึ้น แต่กระแสเสรีนิยมใหม่ก็วางกลไกให้ชีวิตของแรงงานพลัดถิ่นเต็มไปด้วยความเสี่ยงและความไม่แน่นอน รวมถึงยังถูกกดทับจากสิ่งรอบตัวในสังคม ทำให้การสะสมทุนของแรงงานไม่สำเร็จผล และแรงงานยังไร้อำนาจการต่อรองในทางอื่นที่จะทำให้ชีวิตของพวกเขาดีขึ้น ส่งผลให้แรงงานพลัดถิ่นมีทางเลือกเดียวที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นคือการเป็นแรงงานทำงานรับใช้ระบบอย่างไม่มีวันสิ้นสุด เพราะกระแสเสรีนิยมใหม่ยังสร้างความหวังให้กับแรงงานพลัดถิ่นเห็นว่ามีคนที่สามารถเลื่อนขั้นทางชนชั้นได้จริง ตามวิถีทางที่กระแสเสรีนิยมใหม่วางไว้ให้ หากแต่แรงงานพลัดถิ่นจำนวนมากไม่สามารถเลื่อนขั้นทางชนชั้นได้ตามที่หวังไว้ สุดท้ายแรงงานพลัดถิ่นจำนวนมากต้องเป็นแรงงานตกค้างอยู่ในเขตเมืองไปตลอดชีวิต และสูญเสียตัวตนที่อยากจะเป็นอย่างจะใช้ชีวิตไป หลงเหลือแต่เพียงตัวตนในฐานะแรงงานพลัดถิ่นที่ทำงานรับใช้ระบบสร้างความมั่งคั่งให้กับชนชั้นนำจัดตั้งเครื่องจักรขึ้นหนึ่ง

ขณะเดียวกันหลังจากที่แรงงานพลัดถิ่นเสียตัวตนไป พวกเขาจึงต้องการตัวตนใหม่แก่ตัวพวกเขาเองเพื่อให้ตนเองยังรู้สึกเป็นมนุษย์อยู่ แรงงานพลัดถิ่นจึงต้องมองหาตัวตนใหม่ที่พวกเขาจะสามารถนำมาสวมใส่ได้ และในขณะเดียวกันต้องมีความหมายต่อตัวแรงงานพลัดถิ่นสามารถทดแทนสิ่งที่แรงงานพลัดถิ่นสูญเสียไปจากการที่ขายตัวตนเข้ามาทำงานในเขตเมืองได้ ซึ่งหนึ่งสิ่งที่แรงงานพลัดถิ่นสูญเสียไปคือความรู้สึกผูกพันกับบ้านเกิด ชีวิตที่ต้องการใช้ในพื้นที่บ้านเกิด มีชีวิตอาศัยร่วมกับ

ครอบครัวที่บ้านเกิด ทั้งหมดสูญเสียไปจากการเป็นแรงงานพลัดถิ่น ซึ่งตัวตนหนึ่งที่สามารถทดแทนความรู้สึกนี้ได้คือตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นของทีมฟุตบอลบ้านเกิด โดยแรงงานพลัดถิ่นสามารถได้ความรู้สึกการมีชีวิตอยู่ในบ้านเกิดคืนมาผ่านการสวมตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสวมตัวตนนี้ในพื้นที่สนามฟุตบอลที่จะทำให้แรงงานได้ความรู้สึกเหมือนหวนคืนอย่างเต็มรูปแบบพร้อมกับเป็นพื้นที่ซึ่งแรงงานพลัดถิ่นจะได้แสดงออกตัวตนของตัวเองมากที่สุดเช่นกัน

สำหรับกระบวนการการสร้างตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นของแรงงานพลัดถิ่น เกิดจากการสร้างตัวตนโดยใช้ความรู้สึกแบบชุมชนจินตกรรมผูกตัวตนแฟนบอลเข้าทีมบอลบ้านเกิดซึ่งเป็นตัวกลางที่ตัวตนในฐานะแฟนบอลจะต้องผูกเอาไว้ โดยสร้างความเชื่อมโยงและความผูกพันระหว่างแฟนบอลกับทีมบอลด้วยความรู้สึกแบบชุมชนจินตกรรม โดยทีมบอลจากบ้านเกิดของแรงงานจะตัวแทนของพื้นที่บ้านเกิดที่แรงงานสามารถจับต้องได้และเริ่มให้ความรู้สึกเหมือนหวนคืนสู่บ้านเกิดโดยการทำกิจกรรมร่วมกับทีมบอลบ้านเกิดในพื้นที่สนามฟุตบอลซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นจับต้องได้และทำให้แรงงานรู้สึกว่ามีตัวตนอยู่จริง ขณะเดียวกันตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นก็จะสร้างตัวตนขึ้นมาผ่านการแชร์อัตลักษณ์ร่วมกับทีมฟุตบอล ตัวตนของทีมบอลจะผูกเข้ากับกับตัวตนของแฟนบอลให้ไปในทิศทางเดียวกันและแบ่งปันอัตลักษณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นมีตัวตนที่แข็งแกร่งมากขึ้น ทำให้สังคมสามารถรับรู้ถึงตัวตนของเหล่าแฟนบอลได้

แม้ว่าตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นจะสามารถเป็นตัวตนที่ทดแทนสิ่งที่แรงงานสูญเสียไปจากการเข้ามาเป็นแรงงานพลัดถิ่น และเป็นตัวตนที่แรงงานต้องการจะเป็น สามารถแสดงออกมาได้อย่างภาคภูมิใจ รวมถึงหาความสุขกับมันได้ แต่ตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นก็ไม่ใช่ตัวตนที่เป็นทางออกหรือนำไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นของแรงงานพลัดถิ่น แต่เป็นเพียงแค่ตัวตนชั่วคราวที่พวกเขาเลือกมาสวมใส่เพื่อหาความสุขชั่วคราว ให้ตัวเองยังสามารถมีความสุขกับชีวิตภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่ ยังมีตัวตน ยังมีความเป็นมนุษย์อยู่ เพราะสุดท้ายแล้วในช่วงเวลาชีวิตปกติแฟนบอลก็ต้องกลับไปเป็นตัวตนแรงงานพลัดถิ่นตัวตนที่พวกเขาหลีกเลี่ยงและไม่อยากเป็น นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสนใจว่าตัวตนในฐานะแฟนบอลพลัดถิ่นนั้น เป็นตัวตนที่แรงงานสร้างขึ้นมาโดยตัวของแรงงานเองหรือเป็นเพียงแค่การเลือกสวมตัวตนหนึ่งที่ชนชั้นนำจัดไว้ให้ เพื่อให้พวกเขายังสามารถมีชีวิตเป็นแรงงานทำงานรับใช้ระบบต่อไปได้โดยไม่คิดต่อต้านกับระบบ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษางานชิ้นนี้คือ แฟนบอลพลัดถิ่นนั้นควรที่จะยกระดับการใช้ตัวตนนี้มากกว่ากับการเป็นตัวตนเพื่อหาความสุขชั่วคราวหรือทดแทนสิ่งที่สูญเสียไปเท่านั้น แต่สามารถใช้ตัวตนในฐานะแฟนบอลในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือแสดงออกทางความคิดในชีวิตประจำวันของแรงงานออกมาผ่านการเป็นแฟนฟุตบอล เพราะในปัจจุบันตัวตนของแฟนบอลในไทยเป็นที่สนใจและได้รับความสนใจจากสื่อจำนวนมาก และแฟนบอลยังมีพื้นที่ซึ่งจะสามารถแสดงออกถึงการต่อสู้ออกมาได้หลากหลายวิธีทั้งทางตรงหรือเชิงสัญลักษณ์ ในฟุตบอลต่างประเทศสนามฟุตบอลก็ถูกใช้เป็นพื้นที่ในการแสดงออกทางการเมืองและสังคม เช่น แฟนบอลทีมบาร์เซโลน่าใช้สนามฟุตบอลในการแสดงเจตจำนงความต้องการแยกตัวของแคว้นคาตาลันออกจากสเปน (กรูณพร เซษฐพยัคฆ์, 2560) หรือแฟนบอลในประเทศเยอรมัน แสดงจุดยืนว่าประเทศของพวกยินดีเปิดรับการอพยพของผู้ลี้ภัย (Edwards, 2015) หากแรงงานพลัดถิ่นยกระดับการมาเป็นแฟนบอลพลัดถิ่นให้เป็นพื้นที่ในการต่อสู้กับการถูกกดขี่ในกระแสรีนิยมใหม่ด้วยนั้น จะทำให้ตัวตนของแฟนบอลพลัดถิ่นมีความหมายยิ่งขึ้น และเป็นหนึ่งในช่องทางที่แรงงานจะสามารถแสดงออกถึงการต่อสู้ เพื่อให้ตัวของแรงงานไปพบเจอชีวิตที่ดีและมีคุณภาพ โดยไม่ต้องสูญเสียตัวตนเป็นแรงงานพลัดถิ่นทำงานรับใช้ระบบไปตลอดชีวิต

ที่มา: telegraph.co.uk

ภาพที่ 5 แฟนบอลที่ประเทศเยอรมัน แสดงออกในสนามฟุตบอลว่าพวกเขาสนับสนุนให้ประเทศเปิดรับผู้ลี้ภัยจากพื้นที่ตะวันออกกลาง

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- Anderson, B. (2552). *ชุมชนจินตกรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม*. แปลโดย กษิร ซีฟเป็นสุข, เกรียงศักดิ์ เซษฐพัฒน์วิช, คุณากร วาณิชวิรุฬห์, ฉลอง สุนทร วาณิชย์, ทรงยศ แวหวงส์ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, ภัควดี วีระภาสพงษ์, วีระ สมบูรณ์ และศุภมิตร ปิติพัฒน์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ชัยธรรมย์ ธรรมบุษดี. (2559). *เดินไปดวงดาว: ทุนนิยมในกระแสเสรีนิยมใหม่กับความฝันที่ไม่มีวันไปถึง*. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.

บทความวารสาร (หรือ บทความวารสาร หนังสือพิมพ์ หรือ บทความวารสาร หนังสือพิมพ์ สารานุกรม) – ระบุเฉพาะที่นำมาอ้างอิงจริง

- ทัศนาศ พงศ์การกิจ. (2558). “บริบทชุมชนภายใต้สังคมเมืองกึ่งชนบท.”, *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น* ปีที่ 9, ฉบับที่ 1 (พฤษภาคม-กรกฎาคม): 7-15
- ยงยุทธ บุราสิทธิ์. (2556). “ชุมชนคนอีสานกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร”, *วารสารภาษาและวัฒนธรรม* ปีที่ 32, ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน): 67-92

เอกสารอื่น ๆ

- รังสรรค์ ธนะพรพันธ์. (2547). *เศรษฐกิจไทย : บนเส้นทางแห่งความรุ่งโรจน์ ?*.
- อาจันต์ ทองอยู่คง. (2555). *แฟนบอล: ปฏิบัติการทางวัฒนธรรมของแฟนสโมสรฟุตบอลไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- fourfourtwo Thailand. (2560). *ภูมิลำเนา : นักเตะไทยลีก 2017 อยู่จังหวัดอะไรมากที่สุด?*. สืบค้นจาก <https://www.fourfourtwo.com/th/features/phuumilamenaanaketaaithyliik-2017-yuucchanghwadaairmaakthiisud>
- กรอุณพร เชษฐพักษณ์. (2560). 'บาร์เซโลนาเป็นมากกว่าสโมสร' มองการต่อสู้ของแคว้นคาตาลันผ่านกีฬาฟุตบอล. สืบค้นจาก <https://thematter.co/pulse/barcelona-and-catalan/36495>
- เกรียงศักดิ์ ธีระโกวิทขจร. (2551). *การผลิตข้อมูลการณีสรีนิยมใหม่และอิทธิพลต่อเศรษฐกิจการเมืองไทย*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/node/17325/talk>
- ตฤณ ไอยะรา. (2560). *When Saturday comes : การถ่ายทอดฟุตบอลกับความเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจและวัฒนธรรมลูกหนัง*. สืบค้นจาก <https://www.the101.world/thoughts/when-saturday-comes/>
- ต่อศักดิ์ จินดาสุขศรี. (2559). *มีอะไร 'ใหม่' ในสรีนิยมใหม่: บทวิเคราะห์ชีวิตทางสังคมและ ผลกระทบต่อระบอบประชาธิปไตย*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2016/07/66824>
- ธีรภัทร เจริญสุข. (2558). *เศรษฐกิจอีสานกับแรงงานย้ายถิ่น*. สืบค้นจาก <http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1436344822>
- นณริฎ พิศลยุบุตร. (2559). *ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย: ข้อสรุปจากผลการสอบปีห้า (PISA)*. สืบค้นจาก <https://www.pier.or.th/?abridged=%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%A5%E0%B9%89%E0%B8%B3%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6>
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2560). *ชนบทของเสื้อแดง*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2017/07/72338>
- นิรันดร์ เนียมทรัพย์. (2550). *ข้อลัทธิชายเสีย : ปัญหาหรือมายาภาพของสังคมไทย..?*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/node/14740/talk>
- เปรี๊ญ กิจรัตน์กร. (2555). *ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย : ที่มาและทางออก*. สืบค้นจาก <http://rajabhatnetwork.com/upload/images/Document/Doc%20Preang/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%A5%E0%B9%89%E0%B8%B3%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81>

E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9
%E0%B8%B2%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2.pdf

ภาวิณี เทพคำราม. (2556). แก้ว 'สามสูง' สร้างสังคมเป็นธรรม. สืบค้นจาก

<http://www.thaihealth.or.th/Content/16409->

%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B9%89%20%E2%80%98%E0%B8%AA%E0%B
8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B8%87%E2%80%99%20%
E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AA
%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%9
B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%
A1.html

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2559). *คนมหาวิทยาลัย'ใต้บงการเสรีนิยมใหม่*. สืบค้นจาก

<http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/639254>

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2560). *สำนึก 'ปัจเจกชนนิยมใหม่'*. สืบค้นจาก

<http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641838>

Books

Klein, N. (2007). *The Shock Doctrine: The Rise of Disaster Capitalism*. New York: Metropolitan Books.

Massey, D. & Rustin, M. (2015). Displacing Neoliberalism. In *The Neoliberal Crisis: A Soundings Collection*. Davidson, S & Harris, K. 191-220. London, UK: Lawrence and Wishart.

Articles

Spaaji, R. (2008). "Violence, Masculinity, and Collective Identity in Football Hooliganism.", *Journal of Sport and Social Issues*, Volume 32 (November): 369-392

Electronic Media

Cobanoglu, C. (2013). *Beyond a Derby*. สืบค้นจาก

- <http://www.thelondoneconomic.com/news/politics/beyond-a-derby/10/11/>
 Edwards, T. (2015). *German football fans welcome refugees and invite hundreds to watch match*. From
<http://www.telegraph.co.uk/sport/football/11834636/German-football-fans-welcome-refugees-and-invite-hundreds-to-watch-match.html>
- Hewison, K. (2015). *Inequality and Politics in Thailand*. From
<https://kyotoreview.org/issue-17/inequality-and-politics-in-thailand-2/>
- McKenna, K. (2012). *Inside the Divide: One City, Two Teams... The Old Firm by Richard Wilson* – review สืบค้นจาก
<https://www.theguardian.com/books/2012/jan/08/inside-divide-richard-wilson-revie>
- Murray, A. (2017). *How Important Really 12th Man Players and Experts Reveal All*. From <https://www.fourfourtwo.com/features/how-important-really-12th-man-players-and-experts-reveal-all>
- Official Bundesliga. (2014). *Schalke vs. Dortmund or Coal vs. Steel*. สืบค้นจาก
<https://www.youtube.com/watch?v=6BHydU4axmg&t=3s>
- Schlewitz, K. (2012). *A History of Rome (derby) in One Thousand Words or Less*. From <http://www.sbnation.com/serie-a/2012/11/8/3618568/derby-della-capitale-rome-history-roma-lazio>